Ljubav prema Allahu uzvišenom (deseti ogranak imana)

El-Imam El-Bejheki

El-Imam El-Bejheki

Ljubav prema Allahu uzvišenom

(deseti ogranak imana)

LJUBAV PREMA ALLAHU UZVIŠENOM

Naslov izvornika
الباب العاشر من شعب الايمان

S ARAPSKOG PREVEO
hfz. Nedžad Ćeman

ZA IZDAVAČA
Prevodilac

UREDNIK
Haris Grabus

REDAKTOR PRIJEVODA
mr. Munir Mujić

LEKTOR
Nermin Šušić

KOREKTOR
Kenan Music

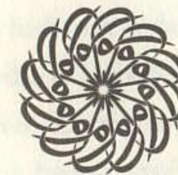
TEHNIČKI UREDNIK
Suhejb Džemaili

ŠTAMPA
Bemust, Sarajevo

El-Imam El-Bejheki

LJUBAV PREMA ALLAHU UZVIŠENOM

(DESETI OGRANAK IMANA)

Sarajevo, 2007.

EL-IMAM EL-BEJHEKI I NJEGOV „ŠUABUL-IMAN“

El-Bejheki je rođen 384. god. po Hidžri u mjestu Bejhek udaljenom od Nejsabura 20 fersaha[1]. Puno ime mu je Ebu-Bekr Ahmed ibn el-Husejn ibn Ali ibn Musa el-Bejheki en-Nejsaburi. Bio je imam, hafiz i veliki poznavalac hadisa, fikha i usula. Objedinio je askezu (zuhd) i znanje, ibadet i hifz (hadisa), bogobojaznost i kritiku (ravija). Bio je ustrajan u skromnosti, takvaluku i znanju.

Počeo je tragati za hadisom kada je imao 15 godina. Radi bilježenja hadisa prohodio je Nejsabur, Bagdad, Kufu, Mekku, Hidžaz, Isfrajin, Taberan i Damegan.

Poput ostalih hafiza hadisa, svojih prethodnika Buharije, Nesaije i dr., nakon što je okončao putovanja skupljajući hadise, započeo je sa tematskim klasifikacijama.

---

[1] Ferseh, mjera za daljinu koja prevedena u metre iznosi 5598 metara, dakle ako pet i pol kilometara, ili 3 milje. (op. prev.)

Napisao je veliki broj djela. Između ostalog pisao je o imanu, adabima, kaburskom azabu, životu vjerovjesnika, dokazima Muhammedovog, s.a.v.s., poslanstva, Allahovim imenima i svojstvima, proživljenju, asketizmu, odlikama ashaba, odlikama imama Šafije, kada i kaderu, vrijednostima pojedinih vremena, kiraetima Kur'ana itd.

El-Imam Es-Sujuti u svom djelu „Tabekatul-huffaz" (str.434.) veli: „Napisao je blizu hiljadu svezaka."

El-Imam El-Hafiz el-Bejheki je preselio na vječni i bolji svijet 458. god. po Hidžri u Nejsaburu, a ukopan je u rodnom Bejheku, Allah mu svoju neizmjernu milost ukazao.

Jedno od njegovih najznačajnijih kompilacijskih djela, u kojem je uz hadise sabrao i lance prenosilaca i načine prenošenja hadisa, je svakako „Šuabul-iman".

Pisac djela „Kešfuz-Zunun" (2/1047) veli:

„'Šuabul-iman' je djelo Ebu-Abdullaha el-Husejna ibn el-Hasana **el-Hulejmija** eš-Šafiija (umro 403.g. po Hidžri). Nazvao ga je **'El-Minhadž'**. To je veličanstvena knjiga sadržana u tri toma. U njoj se nalaze mnogobrojna fikhska pravila i pitanja, te ono što je vazano za osnove imana i ajete koji govore o Kijametskom danu i stanjima toga dana. El-Hafizu **El-Bejheki** napisao je i djelo **'El-Džami'** (El-Džami' li šuabil-iman).

U njemu bilježi hadis: *'Iman ima sedamdeset i nekoliko ogranaka. Najvrijedniji je La ilahe illellah...'* Ovu predaju kao

polazište je uzeo pisac 'El-Minhadža' (El-Hulejmi) i podijelio knjigu u 77 poglavlja (ogranaka), nakon što je na početku djela objasnio svojstva vjerovanja. A El-Bejheki je naveo sve hadise datog djela obogativši ga sa još mnogim lancima prenosilaca i novim i dragocjenim predajama hadisa. Iznio je kritiku svih lanaca prenosilaca, ukazujući na vjerodostojne, slabe ili one koje posjeduju mahanu u vezanu za lanac prenosilaca. Odredio je poglavlja koja odgovaraju temama knjige i ukratko, kroz hadise, obradio pitanja iz oblasti akaida i fikha."

O razlogu pisanja ovog velikog i dragocjenog djela sam El-Bejheki veli:

„Vidio sam da je El-Hakim Ebu-Abdullah el-Husejn ibn el-Hasen el-Hulejmi, Allah se smilovao i nama i njemu, napisao djelo 'El-Minhadž', u kome objašnjava ogranke imana a na koje aludira hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s., otkrivajući i precizirajući svaki od ogranaka, uz dodavanje potrebnih pojašnjenja vezanih za njih, a sve to potkrepljujući *haberima* i *eserima*, u čemu je bio vrlo jasan i dostatan.

Ja sam se poveo za njim u podjeli hadisa na poglavlja i citirao sam ono što je on rekao u vezi s tim, a što je suštinski jako važno za svako poglavlje.

Jedino što se on, Allah sa njim bio zadovoljan, ograničio na navođenje metnova (teksta hadisa), a izostavio je lance prenosilaca, iz želje da bude koncizniji, dok sam ja, na stazi ljudi hadisa, naveo sve što je potrebno u vezi sa lancima

prenosilaca a i kazivanjima (*el-hikajat*), a ograničavajući se samo na ono o čemu preovladava mišljenje da ne sadrži laž."

Tako je, kao što vidimo i iz njegovih riječi, El-Bejheki izbjegao i izostavio sve izmišljene ili neutemeljene hadise (kao naprimjer hadis kojeg El-Hulejmi citira prije 504. hadisa), a zabilježio je sve one hadise u čijim lancima prenosilaca nije bilo lažaca.

Već su prethodnici naziv njegovog djela „El-Džami' li šuabil-iman" skratili u **„Šuabul-iman"**, po čemu je ovo djelo i postalo čuveno.

NAPOMENE PREVODIOCA

1. Zbirka „Šuabul-iman" Imama El-Bejhekija je *merdžiul-hadis* tj. izvor hadisa, s obzirom na to da je lanac prenosilaca (sened) svakog hadisa povezan od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa sve do pisca El-Imama El-Bejhekija.

2. Da bi čitaocima na bosankom jeziku bilo što lakše iščitavanje ovog važnog, desetog ogranka imana (*Ljubav prema Allahu Uzvišenom*) izostavio sam navođenje čitavih lanaca prenosilaca hadisa (senede), zadovoljavajući se samo navođenjem imena ashaba od kojih se dotični hadisi prenose. Jer, ljudima od struke i studentima je lahko vratiti se na original djela ukoliko im se za lanac prenosilaca pojedinog hadisa ukaže potreba.

Za ostale čitaoce je važno da u fusnotama imaju hadiske izvore u kojima se hadisi ove zbirke još nalaze, kao i ocjene vjerodostojnosti hadisa, onako kako je to uradio priređivač ovog izdanja uvaženi Muhammed es-Seid Besjuni Zaglul.

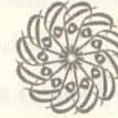

Izdanje koje sam koristio publicirala je izdavačka kuća *Darul-Kutubil-Ilmijje* iz Bejruta, godine 1990.

3. U ovom desetom ogranku imana, radi bolje preglednosti i izrade sadržaja, uvrstio sam podnaslove stavljajući ih u uglastu zagradu, pa neka poštovani čitaoci to imaju u vidu.

4. Radi lakšeg korištenja hadisa na hutbama, vazovima, islamskim sijelima i drugim prilikama sve hadise sam naveo na arapskom jeziku i vokalizirao ih. Pa ako se i nakon korekture hadisa pojave greške neka znalci to isprave.

Sarajevo,
rebiul-evvel 1427. / april 2006.

DESETI OGRANAK IMANA

LJUBAV PREMA ALLAHU UZVIŠENOM

Uzvišeni Allah kaže:

„Ima ljudi koji su mjesto Allaha kumire prihvatili, vole ih kao što se Allah voli, ali pravi vjernici još više Allaha vole." (El-Bekare, 165.)

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovaj ajet ukazuje na to da je ljubav prema Uzvišenom Allahu sastavni dio imana (vjerovanja), jer su Njegove riječi:

„ali pravi vjernici još više Allaha vole" ukazuju da iman pokreće i poziva na ljubav prema Uzvišenom Allahu. Također, Slavljeni Allah veli:

„Reci: Ako Allaha volite, mene slijedite, i vas će Allah voljeti" (Alu Imran, 31.), time jasno ukazujući da je slijeđenje Njegovog Poslanika, s.a.v.s., neizostavni plod ljubavi prema Uzvišenom Allahu (mehabbetullah). Pa kad je slijeđenje

Vjerovjesnika, s.a.v.s., sastavni dio imana, nužno je onda da i ljubav prema Uzvišenom Allahu, koja je temelj tog slijeđenja, bude iman.“

I veli Uzvišeni Allah:

Reci: "Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grješnicima neće ukazati na pravi put." (Et-Tevbe, 24.)

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „U ovom ajetu je jasno ukazano da je ljubav prema Uzvišenom Allahu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., i borba na Njegovom putu stroga dužnost (farz), i da vjernicima od Njega Uzvišenog ništa draže ne smije biti. Isti ovakav propis nalaže i Sunnet.“

404.... Rifâa bin Arâbe el-Džuheni, r.a., je rekao: „Vraćali smo se sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., iz Mekke pa su neki ljudi počeli tražiti dozvolu[2], pa im je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dozvolio, ali i rekao:

مَا بَالُ شِقِّ الشَّجَرَةِ الَّتِي تَلِي رَسُولَ اللهِ أَبْغَضُ إِلَيْكُمْ مِنَ الشِّقِّ الآخَرِ

﴾*Šta, zar je strana drveta do Allahovog Poslanika, s.a.v.s., vama mrža od suprotne strane?*﴿[3] Pa smo primjetili da su svi prisutni

[2] tj.da se vrate svojim porodicama

[3] tj. zar vam je odlazak kućama draži od ostanka sa Poslanikom, s.a.v.s.

zaplakali, a Ebu-Bekr es-Siddik, r.a., je tada rekao: 'Uistinu onaj ko traži dozvolu nakon ovog, po meni, je slabouman.' Nakon toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ustao, hvalio Allaha i zahvalio Mu, a potom dodao:

أَشْهَدُ عِنْدَ اللهِ

﴾*Svjedočim kod Allaha*﴿ - a kada bi se zaklinjao rekao bi: Tako mi Onoga u čijoj je Ruci moja duša

مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يُؤْمِنُ بِاللهِ، ثُمَّ يُسَدِّدُ الا سُلِكَ بِهِ الَى الْجَنَّةِ وَ قَدْ وَعَدَنِي رَبِّي أَنْ يُدْخِلَ مِنْ أُمَّتِي سَبْعِينَ أَلْفاً لا حِسَابَ عَلَيْهِمْ وَ لا عَذَابَ وَ انِّي لأَرْجُو أَنْ لا تَدْخُلُوهَا حَتَّي تَتَبَوَّؤُوا أَنْتُمْ وَ مَنْ صَلَحَ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَ ذُرِّيَّاتِكُمْ مَسَاكِنَ فِي الْجَنَّةِ

﴾*da će svako od vas, ko bude Allaha vjerovao i ustrajan bio, u Džennet uveden biti. A već mi je moj Gospodar obećao da će od mog ummeta u Džennet uvesti 70.000 bez polaganja računa i bez kazne, a ja se zaista nadam da ćete vi i oni koji budu dobri, od vaših žena i potomaka, nastaniti dvorce u Džennetu.*﴿"[4]

405.... Enes bin Malik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

ثَلاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلاوَةَ الايمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللهُ وَ رَسُولُهُ أَحَبَّ الَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَ أَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لا يُحِبُّهُ الا لِلَّهِ وَ أَنْ يَكْرَهَ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُوقَدَ لَهُ نَارٌ فَيُقْذَفُ فِيهَا

[4] Ovaj hadis bilježe i Et-Taberani u *El-Kebiru*, 5/44, Ahmed, 4/16, Ibn-Hibban (*9 Mevarid*) i Ebu-Nuajm u djelu *El-Hil'je*, 6/286.

„Kod koga se nađe troje, time će naći slast imana: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega ostalog, da voli čovjeka samo radi Allaha, i da mrzi da bude vraćen u nevjerstvo kao što mrzi da mu bude zapaljena vatra u koju bi bio bačen."[5]

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „El-Mustafa, s.a.v.s., je ovim hadisom nedvosmisleno ukazao na to da je ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., sastavni dio imana. A u prethodnom hadisu je ukazao da neslijeđenje Poslanika, s.a.v.s., upućuje na napostojanje te ljubavi. U spomenutim hadisima nalazimo dokaze da je ljubav - mehabbet obaveza, kao što je obaveza i slijeđenje (Poslanika, s.a.v.s.) i povođenje sa sunnetom kojeg ta ljubav nalaže."

406.... Ebu-Abdullah ibn Hafif pripovijeda: „(El-Hasan) El-Basri je ušao kod Ebu-Abbasa ibn Surejdža, pa ga je Ibn-Surejdž upitao: 'Odakle saznaješ iz teksta Kur'ana da je ljubav prema Allahu farz?', na što mu je odgovorio: 'Ne znam, ali tako veli El-Kâdi!' Pa mu onda doda: 'To su Allahove riječi: **„Reci: Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte...** (Et-Tevbe, 24.), a prijetnja se izriče samo za izostavljanje farza.

[5] Bilježi El-Buhari od Muhammeda bin Musennaa, Muslim (1/66) od Muhammeda bin Beššara i drugih.

407.... Ahmed ibn Ebi el-Hivari prenosi da je čuo Sufjan ibn Ebi-Ujejnu kada je rekao: „Tako mi Allaha nećete dostići vrhunac islama dok vam Allah ne bude draži od svega ostalog, a onaj ko voli Kur'an, taj voli i Allaha Uzvišenog."

ZNAČENJA MEHABBETA

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, je rekao: „Mehabbetullah (ljubav prema Allahu) je izraz koji obuhvata mnoga značenja.

Prvo: Čvrsto vjerovanje da je On, neka je slavljeno Njegovo ime, hvaljen u svakom pogledu, da je svakim Svojim svojstvom dostojan hvale.

Drugo: Čvrsto vjerovanje da je On dobročinitelj robovima Svojim, da im nebrojene blagodati daje i dobrotu pruža.

Treće: Ubjeđenje da je Njegova dobrota veća i uzvišenija od toga da Mu rob svojom lijepim riječima ili mnogobrojnim djelima može zahvaliti.

Četvrto: Da rob Njegove odredbe ne drži malehnim i bezvrijednim, niti obaveze prema Njemu prekomjernim i teškim.

Peto: Da rob bude ispunjen strahopoštovanjem iz bojazni da ga Allah ne napusti i zbog činjenice da mu spoznaja kojom je darovan i tevhid koji mu je veličanstvenim i lijepim učinjen mogu biti oduzeti.

Šesto: Da sve njegove nade budu vezane za Njega, i da se nikad ne osjeti neovisnim od Njega.

Sedmo: Da ga duboko urezana ova značenja u njegovom srcu podstiču da Ga, na najljepši način koji može, ustrajno spominje (zikr čini).

Osmo: Da teži za najpotpunije obavljanje farzova i postizanju blizine (*kurb*) kroz nafile koliko god je to u stanju.

Deveto: Kada čuje da Ga neko hvali, da Mu je blizak i da se bori na Njegovom putu da takvoga, tajno i javno, materijalno potpomogne i prijateljski podrži.

Deseto: Kada čuje od nekoga da Ga zikr čini (spominje) da ga pomogne, a kod koga očitu stranputicu vidi, tajno ili javno, da se takvom suprotstavi i ostavi ga.

Pa kad se u jednom srcu nađu sva ova značenja to se naziva *'mehabbetullah (ljubav prema Allahu')*. Iako ova sva značenja nisu spomenuta na jednom mjestu ona se nalaze razlivena u mnogobrojnim predajama Vjerovjesnika, s.a.v.s., i onih koji su ga slijedili, a koje ćemo sada navesti."

408.... Abdullah ibn Abbas, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَحِبُّوا اللهَ لِمَا يَغْذُوكُم بِهِ مِنَ النِّعْمَة وَ أَحِبُّونِي لِحُبِّ اللهِ وَ أَحِبُّوا أَهْلَ بَيْتِي لِحُبِّي

„Volite Allaha zato što vas iz blagodati svoje hrani, a mene volite zato što Allaha volite, a moju porodicu (Ehli-bejt) *volite zato što mene volite."*[6]

[6] *Et-Tirmizi, 3789, El-Hakim, 3/150, Et-Taberani 10/342 od Jahja ibn Meina.*

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, veli: „Ovaj hadis može da podrazumijeva sve blagodati općenito. Iako se riječ 'hrana' u doslovnom značenju upotrebljava za jelo, u prenesenom značenju upotrebljava se za pomoć, uputu, spoznaju islama, ispravnost osjećanja i razuma, ili čak sve to zajedno, kao što je pobrojano u hadisu: *'Kod koga se nađe troje, pa našao je slast imana'* u drugim predajama stoji sa: **'okus imana'**. A okus se upotrebljava za hranu. Pa ako je dozvoljeno iman opisati okusom, dozvoljeno ga je nazvati i hranom. Tako da i iman ulazi u 'Allahovu blagodat' spomenutu u ovom hadisu, a Allah najbolje zna."

409.... Enes ibn Malik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَلا أُخْبِرُكُمْ عَنْ أَقْوَامٍ لَيْسُوا بِأَنْبِيَاءَ وَ لاَ شُهَدَاءَ يَغْبِطُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الأَنْبِيَاءُ وَ الشُّهَدَاءُ بِمَنَازِلِهِمْ مِنَ اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ يَكُونُونَ عَلَيْهَا

„Hajde da vas obavijestim o ljudima koji nisu ni vjerovjesnici ni šehidi; a na Sudnjem danu će im (bez zlobe) zavidjeti vjerovjesnici i šehidi na njihovim mjestima kod Allaha Uzvišenog, gdje će biti na minberima od svjetla?"

Upitaše (asbabi): „Ko su oni?"

Reče:

اَلَّذِينَ يُحَبِّبُونَ عِبَادَ اللهِ اِلَى اللهِ وَ يُحَبِّبُونَ اللهَ اِلَى عِبَادِهِ وَ هُمْ يَمْشُونَ عَلَي الأَرْضِ نُصَحَاء

Et-Tirmizi veli da je hadis hasen-garib, a vjerodostojnim ga smatraju El-Hakim i Ez-Zebebi.

„Oni koji nastoje da Allahovi robovi zavole Allaha i da Allah zavoli Svoje robove. I oni na Zemlji hode kao iskreni savjetnici."

Upitasmo: „Jasno nam je kako nastoje da Allahovi robovi zavole Allaha, ali kako nastoje da Allah zavoli Svoje robove?"

Poslanik odgovori:

يَأْمُرُونَ بِحُبِّ اللهِ وَ يَنْهَوْنَهُمْ [يعني عما كره الله] فَاذَا أَطَاعُوهُمْ أَحَبَّهُمُ اللهُ

„Naređuju ljubav prema Allahu i zabranjuju im (ono što Allah ne voli), pa kada ih u tome poslušaju, Allah ih zavoli."[7]

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Prenosi se od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao: *„Znak ljubavi prema Allahu je ljubav prema spominjanju Allaha (zikrullahu), znak prezira prema Allahu je prezir prema spominjanju Njega."*

410.... Enes ibn Malik, r.a., veli: „Čuo sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je rekao:

عَلامَةُ حُبِّ اللهِ حُبُّ ذِكْرِ اللهِ وَ عَلاَمَةُ بُغْضِ اللهِ بُغْضُ ذِكْرِ اللهِ

﴾*Znak ljubavi prema Allahu je ljubav prema zikrullahu, a znak prezira prema Allahu je prezir prema zikrullahu.*﴿"[8]

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovaj hadis se prenosi i od Zijada ibn Mejmuna, međutim on je munkerul-hadis. Hadis se, također, pored ove prenosi i jednom slabom

[7] Ebu-Seid en-Nekkaš u svom djelu *Mu'džem*, Ibnun-Nedždžar, El-Bejheki od Enesa sa lancem prenosilaca koji posjeduje slabost (du'f)

[8] Kenzul-Ummal, 1776.

predajom od Enesa ibn Malika (r.a.), a mi ga sličnim riječima bilježimo i od ispravnih prethodnika (selefi-saliha).

411.... Ebu-Derda, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

حُبُّكَ الشَّيْءَ يُعْمِي وَ يُصِمُّ

„Tvoja ljubav prema nečemu čini te slijepim i gluhim."[9]

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovaj hadis se prenosi i mevkuf predajom."

412.... Ebu-Derda, r.a., je rekao: „Tvoja ljubav prema nečemu čini te slijepim i gluhim."

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovako prenosi i Seid ibn Ebi Ejjub od Humejda ibn Muslima ed-Dimiškija, a on od Bilala ibn Ebu-Derdaa, a ovaj od svog oca mevkuf predajom koja se nalazi u Buharijevom *'Tarihu'*."

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, veli: „Iz ovog (hadisa) se razumije da onaj ko voli Uzvišenog Allaha ne smatra teškoće (musibete) koje mu je On odredio lošim, niti mu ibadeti i dužnosti teško padaju. To je kao kad neko zavoli nekoga pa kod njega vidi samo ono što mu se sviđa i što izaziva njegovo divljenje. Ne vjeruje u vijesti o njemu osim one koje su uzrokom za povećanje ljubavi prema njemu."

413.... El-Abbas ibn Abdul-Muttalib, r.a., na samrti je rekao svom sinu: „O Abdullahu, ostavljam ti u vasijjet ljubav pre-

[9] Ebu-Davud, 5130, Ahmed, 5/195, 6/450.

ma Uzvišenom Allahu i ljubav prema pokornostima, i strah prema Allahu i prema neposlušnostima. Pa ako budeš takav nećeš prezirati smrt kad god da ti dođe. Ostavljam te Allahu u emanet, moj sinčiću." Potom se okrenuo prema Kibli, rekao La ilahe illellah, te ukočio pogled i preselio.

414.... Malik ibn Dinar, r.a., je rekao: Do nas je doprlo da bi Davud, a.s., u svojim dovama govorio: „Moj Allahu, učini mi ljubav prema Tebi dražom od mog sluha i vida i vode hladne."

415.... Malik ibn Dinar, r.a., je rekao: Uzvišeni Allah je objavio Israelićanima: „Uistinu, Ja ne primam vaše riječi, nego primam vaše težnje i ljubav vašu. Pa čija težnja i ljubav bude radi postizanja Moje ljubavi – njegova šutnja kod Mene bit će uzeta kao slavljenje (takdis), hvaljenje (tesbih) i poštivanje (vekar)."

416.... Zun-Nun el-Misri je bio upitan o ljubavi, na što je odgovorio: „Ljubav se ogleda u tome da voliš ono što Allah voli i prezireš ono što Allah prezire, da činiš dobro (hajr) radi Allaha, da odbaciš sve što te od Allaha odvraća, da se radi Allaha ničijeg prijekora ne bojiš, da budeš blag prema vjernicima a oštar prema nevjernicima i da u vjeri slijediš sunnet (praksu) Resulullaha, s.a.v.s."

417.... Ebu-Jezid je bio upitan o odlikama onoga koji voli Allaha i odlikama onoga koga voli Allah, pa je rekao: „Ko voli Allaha,

on je zaokupljen Njemu ibadet čineći na sedždi i rukuu. Pa kad to više ne bude u stanju, osvježi se spominjanjem Njega jezikom i zahvalom. Pa kad i to više ne bude u stanju, osvježi se spominjanjem Njega svojim srcem i biva obuzet razmišljanjem. A koga voli Allah da mu darežljivost poput darežljivosti mora, nježnost poput nježnosti Sunca i poniznost poput poniznosti Zemlje."

418.... Jahja ibn Muaz er-Razi je rekao: „Ljubav nije (potpuno) ispravna osim od strane Voljenog (Allaha). I nije onaj koji Ga zavoli kao onaj kojeg On voli."

419.... Ahmed ibn Ebu el-Hivari je rekao: „Znak ljubavi prema Allahu je ljubav prema pokornosti Allahu(a neki vele da je kazao i ljubav prema zikrullahu). Pa kad Allah zavoli roba, onda rob zavoli Njega. A rob ne može zavoliti Allaha prije nego Allah ne zavoli njega, a to se desi kad (rob) pokaže trud u traženju Njegovog zadovoljstva."

420.... Ibrahim bin Ali el-Muridi je rekao: „Nemoguće je da Ga spoznaš a da Ga ne zavoliš. Nemoguće je da Ga voliš a da Ga ne spominješ. Nemoguće je da Ga spominješ a da ne osjetiš slast zikra (spominjanja). I nemoguće je da osjetiš slast zikra a da te zikr ne zaokupi samo Njime."

421.... Zun-Nun el-Misri je rekao: „Jedan od znakova ljubavi prema Allahu jeste i to da se čovjek kloni svega što ga

zaokuplja umjesto predanosti Allahu tako da bude zaokupljen samo Allahom Uzvišenim."

422.... Jahja ibn Muaz je rekao: „Suština ljubavi je da ne vidiš nikog osim Onoga koga voliš. Niti da vidiš pomoćnika za sebe mimo Njega, a ni da se osjetiš neovisnim s nekim drugim od Njega."

423.... Ebu-Seid el-Harraz kaže da ajet: **„Zar je nagrada za dobročinstvo drugo osim dobročinstva?!"** (Er-Rahman, 60.), ima sljedeća značenja:

Zar je nagrada za onog ko prekine vezu sa svojim nefsom (požudom) osim uspostavljanja veze sa svojim Gospodarom?!

Zar je nagrada za onog koji prekine prisnost sa stvorenjima osim prisnost sa Gospodarom svjetova?!

Zar je nagrada za onog koji osaburi radi Allaha osim dolazak Allahu, a onaj ko dođe Allahu zar želi nekog drugog pored Njega izabrati?!

Zar je nagrada za zamor na dunjaluku osim rahatluk na ahiretu?!

Zar je nagrada za onog ko se strpi na iskušenjima osim približavanje Gospodaru?!

Zar je nagrada onom ko svoje srce preda Allahu da ga Allah drugom prepusti??

Zar je nagrada za onog ko se od svijetine odvoji osim da se Allahu približi?!

424.... Zun-Nun el-Misri je bio upitan o značenju ajeta: **„Zar je nagrada za dobročinstvo drugo osim dobročinstva?!"** (Er-Rahman, 60.), pa je rekao: „To znači: 'Zar je nagrada za onog kome Sam dobročinstvo učinio osim da prema njemu dobročinstvo Svoje održim?!', pa to postane dobrota na dobrotu."

425.... Abdullah ibn Ebi Isa je ispričao: „U Basri je bio čovjek po imenu Dajgam koji je ibadet činio stojeći sve dok nije morao sjesti. Potom je ibadet činio sjedeći sve dok nije morao leći. Zatim je ibadet činio ležeći sve dok više nije mogao jezik pomicati. Kada bi se i u tom stanju iscrpio, zatražio bi da ga posade da sjedne, te bi podigao pogled prema nebu i kazao: 'Slavljen neka si Ti! Čudno je da ljudi osjećaju prisnost u nečemu mimo Tebe'."

426.... Ebu-Huzejme el-Lejsi prenosi da je jedan monah rekao: „Kad se ljubav u srcu ustabil, i odvrati se pažnja i od rodbine i od djeteta."

A od Ahmeda se prenosi da je rekao: „Čuo sam monaha u samostanu 'Huld' gdje kaže Hasanu ibn Šuzebu: 'Zaljubljenik u Allaha Uzvišenog neće biti stvarnim zaljubljenikom sve dok Ga ne zavoli čitavim svojim bićem', pa je Hasan, kada je čuo te riječi, vrisnuo."

Također, od Ahmeda prenosi i da je rekao: „Čuo sam Medaa ibn Isaa kada je rekao: 'Ljubav prema Allahu te nadahnjuje da djela činiš samo radi Njega. S ljubavlju bez vodiča dolaziš do Njega'."

427.... Ibn-Omer (r.a.) prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., ajet: **„Zar je nagrada za dobročinstvo drugo osim dobročinstva?!"** (Er-Rahman, 60.), prokomentarisao Riječima:

ما جزاء من أنعمت عليه بالتوحيد الا الجنة

„Nagrada za onog kome sam kao blagodat tevhid podario nije ništa drugo osim Džennet."

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovaj hadis jedino se prenosi od Ibrahima ibn Muhammeda el-Kufija, a on je nepoznat (munker). Allah najbolje zna."

428.... El-Fudajl ibn Ijad prenosi da je jedan mudrac kazao: „Ja se uistinu stidim svoga Gospodara da Mu samo nadajući se Džennetu robujem, pa da budem kao loš najamnik koji ako mu se plati radi a ako mu se ne plati ne radi. Ljubav prema Njemu mami kod mene ono što ne može izmamiti ništa drugo."

429.... Ali ibn el-Muveffak je mnogo puta govorio: „Moj Allahu, ako znaš da Ti robujem iz straha od Tvoje vatre kazni me njom, a ako znaš da ti robujem iz želje i čežnje za Tvojim Džennetom zabrani mi ga, a ako znaš da Ti robujem samo iz

ljubavi i čežnje za Tvojim plemenitim licem pa dozvoli mi da Ga samo jednom vidim, pa onda radi šta god hoćeš."

430.... Dajgam el-Hallab je rekao: „Ljubav prema Njemu zaokupila je srca onih koji Ga žele od naslađivanja sa bilo čim drugim. Na dunjaluku pored ljubavi prema Njemu nemaju druge slasti, a na ahiretu se ne nadaju nagradi većoj od gledanja u Njegovo plemenito lice."

431.... Zun-Nun (el-Misri) je rekao: „Koga ubije ibadet prema Njemu otkup će mu biti Džennet Njegov. A koga ubije ljubav prema Njemu otkup će mu biti gledanje u Njega."

432.... Jahja ibn Muaz je rekao: „Kolika je razlika između onih koji žele gozbu radi gozbe i onih koji žele prisustvo na gozbi da bi se na njoj sa Voljenim sreli."

433.... Sufjan es-Sevri je ušao kod Rabije el-Adevije pa ga ona upita:

- O Sufjane, šta vi smatrate darežljivošću?

- Kod ljudi dunjaluka to je davanje imetka, a kod ljudi ahireta darežljivost je davanje srca.

- Pogriješio si u tome, Sufjane!

- Pa šta je darežljivost kod tebe, Allah ti se smilovao!

- Da robuješ Allahu, dž.š., iz iskrene ljubavi prema Njemu, ne tražeći za to nikakvu nagradu ni naknadu, a potom je izrekla stih:

Dženneti lijepi, da Tebe nije, ne bi bili
nit' bi u 'džennetul-huldu' bilo sreće
zbog Dženneta žele Tebe ljudi,
a srce moje osim Tebe drugo neće

434.... Ismail bin Abdurrahman el-Kufi, jedan od pobožnjaka, pripovijeda: „Susreo me je Behlul el-Medžnun pa mi se obratio:

- Da te pitam?
- Pitaj, odgovorih.
- Šta je darežljivost?
- Davanje i poklanjanje.
- To je darežljivost dunjalučka, a koja je ahiretska?
- Brzina u poslušnosti prema Gospodaru.
- Pa želiš li od Njega nagradu?
- Da, za jedno djelo deseterostruku.
- To je u vjeri jako loše! Darežljivost je, ustvari, brzina u poslušnosti prema Gospodaru u kojoj On ne vidi u tvom srcu da želiš od Njega bilo šta zbog nekog svoga djela!

435.... Jahja ibn Muaz er-Razi je rekao: „*Arifa*[10] ima dvije vrste: Jedni su radosni što su Njegovi robovi, a drugi su radosni što su Ga spoznali. Prvi se raduju Allahu radi sebe, a drugi se raduju Allahu radi Allaha." A potom je i dodao: „Ovo je

[10] Arifi su oni koji su spoznali Uzvišenog Allaha, Njegova lijepa imena i plemenita svojstva. Ovaj izraz je izveden od ar. riječi ma'rifet što znači spoznaja.

radost koja je potaknuta haberom (vijesti), pa kakva li će biti radost nakon viđenja."

436.... El-Džunejd (El-Bagdadi) je ispričao: „Jedne noći sam bio na konaku kod Sirri es-Sekatija, pa kad je noć poodmakla, upita me: 'Džunejde, spavaš li?' 'Ne', odgovorih. Zatim nastavi: 'Maločas me Hakk (Allah) zaustavio pred Sobom i rekao:'O Sirri, da li znaš zašto sam stvorio stvorenja?' 'Ne', odgovorio sam.

Pa je rekao: 'Stvorio sam ih, pa su svi tvrdili da Me vole. Tvrdili su da Me vole, pa sam stvorio dunjaluk, te se zabaviše njime, devet od deset hiljada. Ostade hiljada, pa stvorih Džennet, te se zabaviše njime, devet stotina, a ostade stotina. Pa onda njih u iskušenja dovedoh, pa se od Mene okrenuše i njima zabaviše, devedeset od stotine. Ostade ih deset, pa im rekoh: Ko ste vi?! Niti dunjaluk želite, niti ahiretu težite, a niti od iskušenja bježite?' Odgovorili su: 'Ti, zaista, znaš šta mi želimo.' Pa (Allah) reče: 'Ja ću na vas spustiti jednu vrstu iskušenja kojeg ne mogu podnijeti ni planine nepomične, pa hoćete li to moći izdržati?' Na to su kazali: 'Zar nisi Ti onaj koji sa nama radi ono što želi? Mi smo zadovoljni!' Allah im reče: 'A vi ste Moji istinski robovi!'"

437.... Zun-Nun (el-Misri) je rekao: „Tri su znaka mehabbeta (ljubavi): zadovoljstvo u nesreći, lijepo mišljenje o Allahu u teškoći i smatranje lijepim Njegovo određenje i onda kada je

ono čovjeku neprijatno. A tri su znaka ma'rifeta (spoznaje): Okretanje Allahu, posvećivanje samo Allahu i ponos sa Uzvišenim Allahom. I tri su znaka traženja utočišta kod Allaha: traženje pribježišta kod Njega u svakoj prilici, traženje svega od Njega i okrenutost Njemu u svakom trenu."

438.... Zun-Nun (el-Misri) je rekao: „Allah ima takve robove čiji su himmeti[11] ispisani srčikom ma'rifeta (spoznaje). Okusili su šerbe iz čaše mehabbeta (ljubavi). Okrećući se svom Gospodaru žarko su zaljubljeni. Slijedeći Pravi put žure ka Allahovom zadovoljstvu."

439.... Jahja ibn Muaz er-Razi je bio upitan o najprijatnijem i najslađem sijelu (medžlisu), na što je odgovorio: „To je sijelo razmišljanja na mejdanu jedinstva (tevhida), gdje se miriše miris spoznaje (ma'rifeta) i pije iz čaše ljubavi (mehabbeta). Neka je slavljen Allah, kakav je to divan medžlis, kakvo je to divno piće!"

Potom je neko upitao za najljepše jelo, na što je odgovorio: „To je zalogaj zikrullaha (spominjanja Allaha) u ustima sabura sa Allahovom jednoćom, koji je uzet sa sofre zadovoljstva prema Uzvišenom Allahu, gledajući u Allahovu počast."

Pa je neko upitao o bajramu vjernika, na što je kazao: „Radost sa imanom i veselje sa Kur'anom". Uzvišeni Allah kaže: **„Reci: Neka se zato Allahovoj blagodati i milosti raduju, to je bolje od onoga što gomilaju."** (Junus, 58.)

[11] ambicije i odlučnosti

440.... Sirri es-Sekati je rekao: „Biti obradovan Allahom znači istinsku radost, dok je radost zbog nečega drugoga samo obmana."

441.... Evs el-Ea'ver pripovijeda: Jedne noći vidio sam Rejhanu el-Medžnunu da uči dovu, u kojoj je govorila: „Utječem Ti se od tijela koje ne stoji pred Tobom. Obnevidile oči koje ne plaču iz čežnje za Tobom! Sasušili se dlanovi koji se skrušeno ne mole Tebi", a potom je izrekla sljedeći stih:

O, srca Voljeni, Voljeni moj samo si Ti
želja i radost moja, ostaješ jedino Ti

442.... Zun-Nun (el-Misri) je u tavafu vidio El-Medžnuna, kako bolno predat ljubavi govori: „Ljubav Tvoja me ubila, čežnja za Tobom uništila, a susret sa Tobom razbolio. Srca koja drugog, mimo Tebe, vole daleko su. Misli koje se s drugim, mimo Tebe, druže izgubljene su."

443.... Zun-Nun (el-Misri) je rekao: „Prisnost sa Allahom je svjetlo blistavo, a prisnost sa svjetinom žalost neizbježna."

444.... Zun-Nun ibn Ibrahim je rekao: „Prisnost sa Allahom je svjetlo blistavo, a prisnost sa svjetinom otrov što ubija."

445.... Zun-Nun (el-Misri) je rekao: „Tri su znaka prisnosti sa Allahom: Uživanje u samoći, otuđenost u društvu i naslađivanje u usamljenosti. Tri su znaka vusula (dolaska u

Allahovu blizinu): Prisnost sa Njim u svim stanjima, smiraj kod Njega u svim djelima i ljubav prema smrti koju čovjek zbog prevelike čežnje osjeća u svemu što čini. A tri su znaka čežnje: Ljubav prema smrti u rahatluku, preziranje života u udobnosti i neprekidna tuga u dostatnosti."

446.... Salih el-Merri pripovijeda da je na leđima Rejhane el-Medžnune vidio napisano:

Ti si prisnost, želja i radost moja
srce moje odbi da voli drugoga.
O Voljeni, željo i žudnjo moja
čežnja je velika zbog susreta s Tobom.
Ne tražim da Džennet bude radost moja
želim ga samo radi Tebe da vidim.

a na prsima joj je bilo ispisano:

Zaljubljeni je zadovoljan i kad pred kapijom Voljenoga stoji
a srce, iako još kuca, u tmini
strelicama ljubavnih bôli je ranjeno

447.... Ali ibn Sehl je rekao: „Prisnost sa Allahom znači otuđenost od svih stvorenja, izuzev Allahovih prijatelja (evlija). Jer je prisnost sa evlijama prisnost sa Allahom."

448.... Abdullah er-Razi je rekao da je sljedeće riječi prepisao iz Ebu-Osmanove knjige, a da pripadaju Šahu (el-Kermaniju): „Znak prisnosti (sa Allahom) je u otuđenosti od nemarnih (gafila), smiraju u samoći i druženju sa onima koji vole Allaha."

A čuo je Ebu-Osmana kada je rekao: „Čovjekova istinska radost, koju osjeća prema Allahu, dovodi ga do stepena prisnosti sa Njim. A kad prisnost istinska postane, čovjek se od svega, mimo Njega, otuđi."

449.... El-Fudajl (ibn Ijad) je jedne prilike posjetio svoju kćerku kada je bila povrijedila šaku, pa ju je upitao:

- Kćeri moja, kako ti je ova šaka?

- Oče moj, zaista me je Allah njome počastio, da Mu na tome nikada ne bih mogla dovoljno zahvaliti.

Pa se Fudajl, zbog ljepote njenog čvrstog vjerovanja, zadivio. I tako dok je kod nje sjedio, prišao mu je sinčić koji je imao tri godine, te ga je Fudajl poljubio i privukao svojim prsima, na što ga je kćerka upitala:

- Oče moj, tako ti Allaha, zar ga ti voliš?

- Tako mi Allaha, puno ga volim, kćeri moja!

- O oče, sramota tvoja pred Allahom! Ja sam mislila da ti pored Allaha nikoga drugoga ne voliš!

- Kćeri moja, zar vi ne volite svoju djecu?

- Ljubav pripada Stvoritelju, a djeci samilost!!!

Tada se Fudajl udari po glavi i reče:

- Gospodaru moj, ova moja kćer mi ne odobrava ljubav prema njoj i bratu njenom. Tako mi Tvoje veličanstvenosti, sve dok Te ne sretnem, pored Tebe neću nikoga voljeti."

450.... El-Fudajl je rekao: „Blago li se onom koji se od ljudi otuđio. Prisan je sa svojim Gospodarom, pa zbog svojih grijeha lije suze."

451.... El-Fudajl ibn Ijad je rekao: „Dovoljno je voljeti Allaha, a dovoljan je kao drug Kur'an, a kao vaiz smrt. Dovoljno znanje je strahopoštovanje prema Allahu, dovoljno je naznanja čovjeku ako je obmanut u odnosu prema Allahu."

452.... Ibrahim el-Havvas je rekao: „Ne nadaj se mehkoći srca pored pretjeranog govora, niti ljubavi prema Allahu pored ljubavi prema imetku i ugledu, a niti prisnosti sa Allahom pored prisnosti sa stvorenjima."

453.... Bišr (El-Hafi) je rekao: „Ibrahim ibn Edhem je odgajao svoj nefs sve dok mu ostavljati lijepa jela nije postalo slađe nego ih jesti."

Bišr je, također, rekao da je Uzvišeni Allah objavio Davudu, a.s.: „O Davude, prohtjeve i užitke stvorio sam za svoje slabašne robove! A vitezima prohtjevi i užici ne trebaju. O Davude, pa svoje srce za prohtjeve ne veži, jer najmanja kazna kojom ću te zbog toga kazniti jeste da ću iz tvog srca izbrisati ljubav prema Meni."

454.... Ahmed ibn Ebi el-Hivari prenosi od svog brata da je rekao: „Neki čovjek od Benu Israila, na jednom ostrvu, u šipražju, činio je ibadet 400 godina. Kosa mu je toliko porasla

da kada bi prolazio šipragom uvijek bi zakačala za grane. Tako je jednog dana hodajući prošao pored drveta na kome je bilo ptičije gnijezdo. Te je svoje mjesto za klanjanje premjestio u blizinu tog drveta. Tada bijaše zovnut: 'Zar si s nekim, pored Mene, prisan postao?! Tako mi moje veličine zbog toga ću te spustiti za dvije deredže (stepena)'."

455.... Eš-Šibli je bio upitan o znaku spoznaje (ma'rifeta), na šta je odgovorio: „Da zaboraviš sve, osim Onoga koga si spoznao." Pa je bio upitan o znaku istinske ljubavi (mehabbetu), na što je odgovorio: „Da ne vidiš ništa osim Voljenog."

Tumačeći kur'anske riječi: **„A Mi nismo nemarni prema onome što smo stvorili"** (El-Mu'minun, 17.), Eš-Šibli je rekao: „A mi nismo nemarni prema onima koji Nam se približe, a niti obuzeti onima koji se od Nas okrenu."

456.... Ali ibn Sehl ibnul-Ezher je rekao: „Nemarni (gafili) žive u Allahovoj blagosti, zakiri žive u Allahovoj milosti, arifi žive u Allahovoj naklonosti, iskreni (sadikun) žive u Allahovoj blizini, a zaljubljeni (muhibbun) žive u prisnosti sa Allahom i čežnji za Njim."

457.... Ali ibn Abdurrahman je bio upitan o razlici između ljubavi (hubb) i žarke zaljubljenosti (ašk), pa je rekao: „Ljubav je slast koja te čini slijepim da ne vidiš nikoga osim Voljenog,

a kad ona postigne vrhunac naziva se aškom." (Na to ukazuju Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi: „Tvoja ljubav prema nečemu čini te slijepim i gluhim."

458.... Zun-Nun (el-Misri) je rekao: „Čežnja (ševk) je najviša deredža i najveći stupanj. Pa kad rob postigne taj stupanj s nestrpljenjem iščekuje smrt iz čežnje za svojim Gospodarem i ljubavi za susretom s Njim i gledanjem u Njega."

459.... Abdullah ibn Muhammed er-Razi je rekao: „Prepisao sam iz knjige Ebu-Usmanove, u kojoj navodi da je Šah (el-Kermani) rekao: 'Stupanj zaljubljenih je čažnja za Voljenim, traženje Njegovog zadovoljstva i žudnja za hizmetom prema Njemu.'"

U istom djelu se, takođe, navodi da je Šah rekao: „Oni koji su ispunjeni čežnjom posjeduju deset stupnjeva:

- vezanost srca za Njega,
- let prsa prema Njemu,
- pokret srca pri spominjanju Njega,
- prisnost u samoći (sa Njim),
- bijeg od bliskosti (sa stvorenjima i dunjalukom,)
- razmišljanje o značenjima Milostivog govora,
- plakanje nad sobom u samoći,
- traženje pomoći sa Njim,
- izlaganje munadžatu (prisnom obraćanju) sa Njim i
- čežnja za susretom (sa Njim)."

Ebu-Usman je rekao: „Čežnja, to je ustvari ljubav. Onaj koji voli Allaha čezne za susretom sa Njim."

Ebu-Usman je rekao da Allahove riječi: **„Pa, doći će, sigurno, Dan obećani"** (El-Ankebut, 5.), znače: „Ovo je utjeha onima koji su ispunjeni čežnjom prema Njemu." Kao da se kaže: „Ja znam da vas je čežnja za mnom nadvladala, i Ja sam odredio vrijeme za susret s vama. Ubrzo će doći do vašeg visala (dolaska) Onome za kime čeznete i žudite."

I rekao je Ebu-Usman: „Onoliko koliko se srce raduje Allahu, toliko i čezne za Njim, a kolika je čežnja prema Njemu, toliki je i strah od udaljenosti i odvojenosti od Njega."

460.... Ebu-Hafs je rekao: „U iskrenu ljubav prema Allahu spada i to da se bojiš Njegove tajne vezane za tebe u gajbu ezelskom (praiskonskoj skrivenosti). Po kojoj te je naravi i prirodi stvorio i u koju knjigu te je upisao (tj. da li u knjigu sretnih ili knjigu nesretnih)."

461.... Malik ibn Dinar je ispričao: „Jednog dana izašao sam u mezarje, gdje nađoh dva mladića koja su sjedila i nešto ispisivala. Obratio sam im se:

- 'Ko ste vas dvojica?'

- 'Mi smo meleki, pišemo imena onih koji vole Allaha Uzvišenog', odgovorili su mi.

- 'Zaklinjem vas Allahom Uzvišenim, da mi kažete, da li sam i ja od onih koje ste upisali', rekoh.

- 'Nisi', odgovoriše mi.

Malik je tada pao u nesvijest, pa kada je došao sebi, rekao je: 'Zaklinjem vas Allahom, niste li napisali u zadnjem retku: Malik ibn Dinar Tufejli voli one koji vole Allaha!?' Pa kada je pala noć, u snu mi bi rečeno: 'Upisan si među njih, čovjek je sa onim koga voli.'"

462.... Enes ibn Malik (r.a.) prenosi da je nekakav beduin došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao:

- 'Allahov Poslaniče, kada će nastupiti Kijametski dan?'

- Pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao:

مَا أَعْدَدْتَ لَهَا؟

﴾*Šta si za njega pripremio?*﴿

- Beduin odgovori: 'Nemam ništa puno (od djela) čime bi se mogao pohvaliti, osim što volim Allaha i Njegovog Poslanika.'

- Pa Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče:

فَانَّكَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ

﴾*Pa, ti si sa onim koga voliš.*﴿[12]

463.... Ebu-Ali el-Dževzedžani je rekao: „Tevhid se sastoji iz tri elementa: straha, nade i ljubavi. Strah zbog mnogobrojnih (počinjenih) grijeha povećava se kada se vidi Allahova

[12] Muslim u svom *Sahihu*, od Muhammeda ibn Rafia i Abd ibn Humejda od Abdurrezaka.

prijetnja. Nada zbog postizanja dobrih djela povećava se kada se vidi Allahova obećanja. A ljubav postignuta trajnim zikrom povećava se kada se vidi Allahovo darivanje. Tako se onaj koji ima strah nikada ne odmara od bježanja od grijeha, niti je onaj koji ima nadu ikada odmoran od stalnog traženja dobrih djela, a niti zaljubljeni od zikra (spominjanja) Voljenog. Tako da je strah vatra svjetleća, nada svjetlo blistavo, a ljubav je svjetlo nad svjetlima."

464.... Muhammed ibn Džafer el-Eš'nani prenosi da je Jahja ibn Muaz (er-Razi), dok su bili za sofrom, rekao: „Ako te Allah dobrotom Svojom razumnim učini – uposli te zikrom. Ako te uposli zikrom – darovao ti je Svoju ljubav. A kada ti daruje Svoju ljubav – time te poziva u Svoju blizinu."

465.... Ebul-Husejn el-Verrak je rekao: „Ljubav je jedan od ogranaka imana. Ona je temelj svim stupnjevima evlija i čistih robova." Još je i rekao: „Ljubav se grana usljed stalnog spominjanja Allahove dobrote. Pa ko bude stalno Allaha spominjao – Allah će mu ukazati svoju dobrotu time što će mu poslati iz svoje blizine povjetarac ljubavi."

466.... Ibnul-Ata je prokomentarisao hadis:

جُبِلَتِ القُلوبُ علي حُبِّ مَنْ أَحسَنَ اليها و بغض مَنْ أساءَ اليها

„U prirodi srca je da voli onoga ko mu čini dobro, a da

mrzi onoga ko mu čini zlo", na sljedeći način: „Kako da Ga ne voliš, a On te je stvorio i neprestano svoje blagodati na tebe izljeva?! Ali, slabost jekina (ubjeđenja) ili pomućenost spoznaje i manjkavost imana zastiru te od ljubavi i težnje prema Njemu."

467.... Prethodni hadis Ebu-Seid el-Hazzaz je prokomentarisao na sljedeći način: „Čudan li je onaj koji vidi da pored Allaha nema dobročinitelja, pa mu se potpuno ne posveti."

468.... Ebul-Husejn ibn Malik es-Sufi je bio upitan o znaku ljubavi, pa je odgovorio: „Znak ljubavi je da ostaviš ono što voliš, radi Onoga koga voliš."

469.... Ebu-Amr ez-Zudžadži je upitao Džunejda (el-Bagdadija) o ljubavi, pa je ovaj upitao:

- 'Želiš li da ti kažem šta je znak ljubavi?'
- 'Ne', odgovorih.
- 'Želiš da ti kažem kako ćeš dokazati ljubav?', ponovo upita.
- 'Ne', odgovorih.
- 'Pa šta želiš?', upita na kraju.
- 'Znati šta je suština ljubavi', rekoh.
- 'Da voliš ono što Allah voli kod Svojih robova i da prezireš ono što Allah prezire kod Svojih robova', reče.

470.... Džunejd (el-Bagdadi) prenosi da je jedan od njegovih šejhova rekao: „Nećeš biti istinski Allahov rob sve dok i krišom činiš ono što On ne voli."

471.... Bišr ibn es-Sirri je rekao: „Nije znak ljubavi da voliš ono što prezire Onaj koga voliš."

472.... Ahmed ibn Ebu el-Hivari je upitao Ebu-Sulejmana ed-Daranija:

- Kako su posjednici ljubavi zadobili ljubav Uzvišenog Allaha?
- Čednošću (u moralu), i uzimanjem dostatnog (u imetku), odgovorio je.

473.... Neki čovjek je upitao Fudajla ibn Ijada:

- Kada rob dostiže vrhunac ljubavi prema Allahu?
- Kada mu je jednako da li mu Allah nešto da ili mu uskrati, odgovorio je.

474.... Abdullah ibn Muhammed er-Razi navodi da je prepisao iz knjige Ebu-Usmana, u kojoj stoji da je Šah (el-Kermani) rekao: „Tri su znaka ljubavi: Zadovoljstvo sa Njim u teškoćama, lijepo mišljenje o Njemu pri naporima i držanje Njegovog izbora najljepšim pri nezgodama."

475.... Abdulvahid ibn Zejd je rekao: „Smatram da nema djela koje je ispred sabura (strpljivosti), osim zadovoljstva (er-

rida). Ne znam da ima časniji i veći stupanj od zadovoljstva. Zadovoljstvo je vrhunac ljubavi."

476.... Šuajb ibn Vakid je rekao: „Pričao mi je jedan od karija: Jedne noći vidio sam Utbetul-Gulama. Do sabaha je ponavljao: 'Ako me kazniš, ja Te opet volim, a ako mi se smiluješ, pa ja pripadam samo Tebi'."

477.... Jahja ibn Muaz (er-Razi) je rekao: „Suština ljubavi je da se ne povećava zbog dobrote, niti da se smanjuje usljed grubosti."

478.... Džunejd (el-Bagdadi) prenosi da je čuo Harisa el-Muhasibija da je, kada je ovaj bio upitan o ljubavi, odgovorio: „Ljubav se ogleda u tome da se upraviš islamu u potpunosti, iz ljubavi prema Njemu. Zatim, da Mu daš prednost nad sobom i svojim imetkom. Potom, da si u saglasnosti sa Njim i tajno i javno. I na kraju, da znaš da si manjkav u ljubavi prema Njemu."

479.... Džunejd (el-Bagdadi) je rekao: „Stub ljubavi je u saglasnosti sa Voljenim, i u radosti i u srdžbi."

I još je prenio: „Ruvejha je bio upitan o ljubavi, pa je rekao: 'To je povlađivanje sa Onim koga voliš u svim halovima', a potom je spjevao stih:

I da kažeš 'umri', umro bih slušajući i pokoravajući se
a glasniku smrti rekao bih: dobro mi došao.

480.... Ebul-Hasen el-Bušendži je bio upitan šta je ljubav, pa je rekao: „Žrtvovanje napora i pored tvog poznavanja Voljenog, a Voljeni i pored tvojih napora radi (sa tobom) ono što On hoće."

481.... El-Asmei je jednom beduinu, kojeg je vidio da čini grijeh, rekao: „Teško tebi, zar ne voliš Allaha? Svaki zaljubljenik teži da obveseli Onoga koga voli. Onaj koji se boji da će o svojoj zahvalnosti (prema Allahu) biti pitan, on u dunjalučkim blagodatima slasti ne nalazi."

482.... Ebu Abdullah el-Magribi je ispričao: „Ibrahim, a.s., je jedne noći razmišljao o Ademu, a.s., pa je rekao:

'O moj Gospodaru, stvorio si ga, udahnuo mu dušu, i svim melekima si naredio da mu sedždu učine. A potom si, zbog jednog njegovog grijeha, usta ljudi napunio riječima: Tako Adem nije Gospodara svoga poslušao, i s puta je skrenuo' [13]

Pa mu je Allah objavio: 'O Ibrahime, zar ne znaš da je suprotstavljanje jednog voljenog drugom voljenom teška stvar?!'"

483.... Vehb prenosi da je Uzvišeni Allah, Davudu, a.s., objavio: „O Davude, digni svoju glavu, već sam ti oprostio. S tim da kod Mene nema više one naklonosti koja je bila!"

[13] Ta-ha, 121.

484.... Zun-Nun (el-Misri) je bio upitan o tome kada rob postiže prisnost sa svojim Gospodarem, na što je odgovorio: „Kada se rob boji Gospodara, tada je prisan sa Njim. Zar niste znali da onaj ko je ustrajan u grijesima biva odbijen sa kapije Voljenog?!"

485.... Zun-Nun (el-Misri) je rekao: „Ne vraća se, osim sa puta. A da su (putnici) došli do Njega, ne bi se vratili. Budi zahid (suzdržljiv prema dunjaluku) – vidjet ćeš čudesa!"

486.... Zun-Nun (el-Misri) je rekao: „Našao sam u Bejtul-Makdisu ploču na kojoj su bili ispisani reci. Potom sam našao nekoga ko ih je mogao prevesti. Bilo je ispisano:

Svaki nepokoran – usamljen je, svaki pokoran –
u društvu prisnosti je
ko god se boji – on bježi, ko god se nada – on traži
ko je skroman – bogat je, ko god voli – ponizan je

Razmislio sam o ovim riječima i uvidio da su to pravila po kojima ljudi trebaju robovati Uzvišenom Allahu."

487.... Jahja ibn Muaz (er-Razi) je spjevao:

Gospodar izabra poslugu – zaljubljenih, poslušnih,
dostojanstvenih
obdareni ljubavlju i poniznošću – pa vidiš im suze, kako liju
cijele noći u namazu provode – ne umaraju se, dok nemarni
spavaju

ljudi, kad se oči sklope, vidiš ih – svoje noge kako, iz straha,
u safove redaju misliš da su mrtvi zbog duge im sedžde – boje
se oni kazne, vatre božanske
ljubavlju, čitav život, obuzeti su – ostaviše grijehe, zbog ljubavi
Njegove.

488.... El-Džunejd ibn Muhammed jednog dana je spomenuo ljubav kod Sirri es-Sekatija, pa se ovaj udario po podlaktici i kožu na udarenom mjestu rastegnu, a zatim reče: „Tako mi Allaha, da kažem da je i ova koža svehnula iz ljubavi prema Allahu, istinu bih rekao." Potom je pao u nesvijest, a iza toga mu se lice ozari i zasija kao mjesec.

489.... Džunejd je čuo da je neki čovjek upitao Sirri es-Sekatija: „Kako si?", na što mu je Sirri izrecitovao stih:

Ko jednom ne donese čvrstu odluku i ne napuni srce ljubavlju
takav ne može ni znati kako se 'komadaju džigerice'.

490.... El-Džunejd ibn Muhammed prenosi da mu je jednom Sirri (es-Sekati) dao cedulju i rekao mu da je čuva. Na njoj je bilo ispisano:

Požalih se na ljubav, a ona mi reče: 'Lažeš me
jer, ja vidim, svi tvoji udovi u meso su uvijeni
ljubav je kad se koža za kičmu pripne i svehne
pa se nikom drugom ne odaziva
i smrša, tako da ti druga strast ne ostane
osim oka, njim da plačeš ili zoveš.'

491.... El-Hasen ibn Muhammed ibn el-Hanefijje je rekao: „Ko nekoga zavoli, neće ga rasrditi", a potom je spjevao:

Griješiš prema Bogu, a ljubav iskazuješ
sram te bilo, pustupak ružan ti je
da ti je ljubav iskrena, pokoran bi Mu bio
jer, zaljubljeni osobi voljenoj, pokoran je.

Također je i spjevao:

Ne škodi onom čije je boravište Firdevs
to što živi u nevolji, siromah
vidiš ga ide zabrinut, uplašen, zaprašen
u mesdžid žuri, u svojim droljama.

492.... Rabija (el-Adevija) bi, kada bi je ljubav nadvladala, govorila:

Griješiš prema Bogu, a ljubav iskazuješ
to je besmisleno, u poslovima čudesno
da ti je ljubav iskrena, pokoran bi Mu bio
jer, zaljubljeni osobi voljenoj pokoran je.

493.... Es-Sehtijani bi često citirao stih Ismaila ibn el-Kasima Ebu el-Atahije:

Griješiš Bogu, a ljubav prema Njemu iskazuješ
to je nemoguće, u logici čudnovato
da ti je ljubav iskrena, pokoran bi Mu bio
jer, zaljubljeni osobi voljenoj, pokoran je.

494.... Ebu-Omer ibn Seid el-Džurdžani sam sebi bi recitovao:

Dvije ljubavi u mom srcu, to apsurd je:
ljubav za Firdevsom i kućom obmane.
Ko teži Gospodaru i Njegovom komšiluku
djelima dobrim hrli, ne malaksava.
Je li iskren ko ljubav Gospodara zaziva
a noćima, od prohtjeva, ne može osaburiti,
dunjaluk traži i svaku strast,
i samo ono što vodi u stalnu razonodu?!

495.... Selam ibn Miskin je rekao: „Malik ibn el-Munzir ibn el-Džarud je ušao u zatvor i tamo zatekao Ferezdeka, pa mu je rekao: 'Zar nije vrijeme da se kaniš potvaranja čednih žena?' Ferezdek upita: 'Tako mi Allaha, Allah mi je draži i od mojih očiju kojima gledam! Zar misliš da će Me kazniti?'"

496.... Ebu-Bekr ibn Ebi-Usman je rekao: „Čuo sam od svog oca, da je jedne prilike u sijelu ustao neki čovjek iz Bagdada i upitao ga: 'O Ebu-Usmane, kada je čovjek iskren u ljubavi prema svome Gospodaru?', pa mu je odgovorio: 'Kada se oslobodi prijestupa prema Njemu, tada je iskren u ljubavi.' Čovjek je na to vrisnuo i počeo prosipati prašinu sebi po glavi govoreći: 'Kako da zazivam ljubav Njegovu, a prijestupa se nisam, ni koliko treptaj oka, oslobodio?' Tad zaplaka Ebu-

Usman i svi na sijelu prisutni. Ebu-Usman, plačući, je govorio: 'Iskren u ljubavi, a nepotpun u dužnostima!'"

El-Bejheki, Allah mu se milovao, je rekao: „Ebu-Usmanovu konstataciju da je dotični čovjek iskren u ljubavi, i pored toga što je u svom životu činio prijestupe."

497.... Ebu-Musa (el-Eš'ari, r.a.) rekao: „ Allahov Poslaniče, kako čovjek može voljeti ljude, koji su živjeli prije njega," pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَلْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ

﴾Čovjek je sa onim koga voli.﴿[14]

498.... Enes, r.a., je rekao: „Neki čovjek je upitao: 'Allahov Poslaniče, kada će nastupiti Sudnji dan?' Tada ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao:

وَ مَا أَعْدَدْتَ لَهَا؟

﴾A šta si za njeg pripremio?﴿

Pa čovjek nije spomenuo ništa puno, osim toga da voli Allaha i Njegova Poslanika, s.a.v.s., na što mu je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَنْـــتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ

﴾Ti si sa onim koga voliš.﴿[15]

[14] Buhari, 8/48-49, Muslim, 4/2034.
[15] Muslim., 8/2032.

499.... Omer ibn el-Hattab, r.a., prenosi da je u doba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., bio čovjek po imenu Abdullah, a čiji nadimak bijaše Himar (magarac). Ponekad bi zasmijavao Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Resulullah, s.a.v.s., bi naređivao i da se nad njim izvrši kazna bičevanja zbog pijenja (alkohola). Tako su ga jednom doveli, pa bi naređeno da ga izbičuju. Neko iz naroda dobaci: „O moj Bože, prokuni ga! Kako ga samo često dovode." Tada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لاَ تَلْعَنْهُ فَوَ اللهِ مَا عَلِمْتُ اِنَّهُ لَيُحِبُّ اللهَ وَ رَسُولَهُ

﴾Ne proklinji ga! Tako mi Allaha, koliko ja znam, on zaista voli Allaha i Njegova Poslanika.﴿[16]

Ovaj hadis je potvrda Ebu-Usmanovim riječima: „Iskren u ljubavi, a nepotpun u dužnostima." Tako je i Poslanik, s.a.v.s., potvrdio da je spomenuti čovjek volio Allaha i Njegova Poslanika, s.a.v.s., i pored toga što je pio alkohol. A Allah najbolje zna!

500.... Semnun je bio upitan o ljubavi prema Allahu, dž.š., pa je rekao: „To je čisto htijenje, uz stalni zikrullah."

501.... Malik ibn Dinar je rekao: „Znak ljubavi prema Allahu je ustrajnost u zikrullahu. Jer, ko nekoga zavoli, stalno ga spominje."

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, prenosi da je jedan od

[16] Buhari, 12/75 (*El-Feth*).

velikana kazao: „Ljubav je stalna potreba. Pa, ko nekoga zavoli – nužno ga srcem spominje. Stoga, osjećati ljubav prema Uzvišenom Allahu znači, stalno Ga spominjati."

502.... Sirri ibn el-Mugallis je rekao da je čitao sljedeće riječi nekog od mudraca:

„Onaj čije srce stalno spominje Uzvišenog Allaha je, od svih ljudi, najudaljeniji od dosade, mrzovolje i zamora. Stalno spominjanje Uzvišenog Allaha je dovoljan pokazatelj čovjekove iskrenosti."

503.... Zun-Nun el-Misri je rekao: „Onaj koji je spoznao (arif), našao je neovisnost kod svoga Gospodara. A, ima li od Njega neovisnijeg?! Nalazi slast u zikrullahu, a smiraj mu je u prisnosti sa Njim." Zun-Nun je također rekao: „Ko je spoznao svog Gospodara, našao je slast robovanja, zikra i pokoravanja. Sa ljudima je tijelom, ali ne i sa svojim ambicijama i željama."

PRVO POGLAVLJE

STALNO SPOMINJANJE ALLAHA UZVIŠENOG

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, veli:

„Što se tiče stalnog spominjanja Uzvišenog Allaha, a što smo naveli kao jedan od (nezaobilaznih) znakova ljubavi, o tome, između ostalih, govore i ove riječi Uzvišenog Allaha:

„O vjernici, često Allaha spominjite, i ujutro i naveče Ga veličajte." (El-Ahzab, 41-42.)

Kao i Njegove riječi:

„Sjećajte se vi Mene, i Ja ću se vas sjećati." (El-Bekare, 152.)

Za ovu temu, pored mnogobrojnih ajeta, vezani su i mnogobrojni hadisi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji govore o stanjima u kojima je zikr posebno pohvaljen, o njegovim vrijednostima i poticanju na njega. Također, postoji i veliki broj habera (riječi istinskih alima) koji govore o poticaju na često spominjanje Allaha Uzvišenog."

HADISI O STANJIMA U KOJIMA JE ZIKR POSEBNO POHVALJEN, O NJEGOVIM VRIJEDNOSTIMA I POTICANJU NA NJEGA

504.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., putovao prema Mekki, prolazeći pored brda koje se zove Džumdan je rekao:

سِيرُوا، هَذَا جُمْدَانُ، سَبَقَ الْمُفَرِّدُونَ

„Putujte, ovo je Džumdan, pretekli su muferridun."

Upitaše (prisutni): „A ko su muferridun, o Allahov Posla-niče?" Reče:

اَلذَّاكِرُونَ اللهَ كَثِيراً وَ الذَّاكِرَاتُ

„Oni koji mnogo Allaha spominju i one koje (mnogo Allaha) spominju."[17]

[17] Muslim, 4/2062.

505.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

سَبَقَ الْمُفْرِدُونَ

„Pretekli su mufridun."

Upitao sam: „A ko su mufridun?"

Reče:

اَلَّذِينَ يُهْتَرُونَ فِي ذِكْرِ اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ

„Oni koji stalno spominju Uzvišenog Allaha."[18]

506.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s. rekao:

سِيرُوا، سَبَقَ الْمُفَرِّدُونَ

„Putujte, pretekli su muferridun."

Bi rečeno: „Allahov Poslaniče, a ko su muferridun?"

Reče:

اَلْمُسْتَهْتَرُونَ لِذِكْرِ اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ يَضَعُ الذِّكْرُ عَنْهُمْ أَثْقَالَهُمْ فَيَأْتُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ خِفَافاً

„Oni koji su predani spominjanju Uzvišenog Allaha. Zikr sa njih skida terete njihove, pa će na Kijametski dan doći rasterećeni (bez grijeha)."[19]

[18] Et-Tirmizi, 3596., i veli da je hadis hasen-garib, El-Hakim, 1/495-496., i veli da je hadis sahih, u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi

[19] Ovaj hadis bilježi i Ibn-Adijj, 5/1675., od Ebu-Derdaa, r.a.,

507.... Prethodni hadis je zabilježen i sa drugim lancem prenosilaca, a u kojem je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

اَلَّذِينَ أُهْتِرُوا بِذِكْرِ اللهِ يَضَعُ الذِّكْرُ عَنْهُمْ أَوْزَارَهُمْ

„Oni koji iz ljubavi stalno spominju Allaha. Zikr sa njih skida bremena njihova."[20]

508.... Ibn-Abbas, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ عَجَزَ مِنْكُمْ عَنِ اللَّيْلِ أَنْ يُكَابِدَهُ، وَ بَخِلَ بِالْمَالِ أَنْ يُنْفِقَهُ، وَ جَبُنَ عَنِ الْعَدُوِّ أَنْ يُجَاهِدَهُ، فَلْيُكْثِرْ مِنْ ذِكْرِ اللهِ

„Ko od vas nije u stanju da bdije noću, ili zbog škrtosti imetak ne udjeljuje, ili ga je strah da se bori protiv neprijatelja, neka mnogo spominje Allaha."[21]

509.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je čuo Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je rekao:

انَّ اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ: أَنَا مَعَ عَبْدِي مَا ذَكَرَنِي وَ تَحَرَّكَتْ بِي شَفَتَاهُ

Uzvišeni Allah kaže:

„Ja sam sa svojim robom dok Me spominje i dok se radi Mene pokreću njegove usne."[22]

[20] El-Bejheki veli: „Lanac prenosilaca prethodnog hadisa je vjerodostojniji od ovoga, a Allah najbolje zna."
[21] Et-Taberani u *el-Kebiru*, 11/84.
[22] El-Hafiz u *Fethu* (13/500) veli: „Bilježi ga El-Bejheki u *Ed-Delailu*, Ahmed, Ibn-Madže, El-Hakim, Ibn-Hibban u svom *Sahihu*..."

510.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da mu je Alahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

قَالَ رَبُّكَ عَزَّ وَ جَلَّ: أَنَا مَعَ عَبْدِي مَا ذَكَرَنِي وَ تَحَرَّكَتْ بِي شَفَتَاهُ

Tvoj Uzvišeni Gospodar kaže:

„Ja sam sa svojim robom dok Me spominje i dok se radi Mene pokreću njegove usne."[23]

511.... Aiša, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik,s.a.v.s., rekao:

مَا مِنْ سَاعَةٍ تَمُرُّ بِابْنِ آدَمَ لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهَا الاَّ تَحَسَّرَ عَلَيْهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ

„Nema nijednog trenutka koji prođe čovjeku, u kojem ne spomene Allaha, a da zbog njega neće biti tužan na Kijametskom danu."[24]

Lanac prenosilaca ovog hadisa ima slabost, međutim u prilog njegove vjerodostojnosti govori sljedeći hadis kojeg prenosi Muaz, r.a.

512.... Muaz ibn Džebel, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَيْسَ يَتَحَسَّرُ أَهْلُ الْجَنَّةِ الاَّ عَلَي سَاعَةٍ مَرَّتْ بِهِمْ لَمْ يَذْكُرُوا اللهَ فِيهَا

„Džennetlije neće ni za čim tugovati osim za trenutkom koji im je prošao a da u njemu nisu spomenuli Allaha."

[23] Ovaj hadis prenosi i El-Evzai od Ebu Hurejre i mevkuf i merfu' predajom.
[24] El-Hejsemi u *El-Medžmeu* (10/80) veli: "Bilježi ga Et-Taberani u *El-Evsatu*. U njegovom lancu prenosilaca nalazi se Amr ibn el-Hasin el-Akili, a on nije prihvaćen kao vjerodostojan prenosilac. Također ga bilježi i Ebu-Nuajm u djelu *El-Hil'je*, 5/361-362."

513.... potpuno identičnim riječima prethodni hadis od Muaza ibn Džebela, r.a., prenosi i Jakub ibn Sufjan[25]

514.... Ummu-Habiba, r.a., supruga Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

كَلاَمُ ابْنِ آدَمَ كُلُّهُ عَلَيْهِ لاَ لَهُ إِلاَّ أَمْرٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ نَهْيٌ عَنْ مُنْكَرٍ أَوْ ذِكْرُ اللهِ عزَّ وَ جلَّ

„*Sav čovjekov govor je protiv njega, nije na njegovoj strani, osim naređivanja dobra, zabranjivanja zla i spominjanja Allaha Uzvišenog.*"[26]

515.... Abdullah ibn Busr veli: „Dvojica beduina došla su Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., da ga pitaju. Jedan od njih upita: 'Ko je najbolji od ljudi?' Reče:

مَنْ طَالَ عُمْرُهُ وَ حَسُنَ عَمَلُهُ

„*Ko ima dug život a dobra djela.*"

A drugi reče: 'Allahov Poslaniče, propisi islama za mene su mnogobrojni, pa mi naredi jedno djelo kojeg ću se čvrsto pridržavati.'

Poslanik, s.a.v.s., reče:

لاَ يزالُ لسانُكَ رَطْباً بذِكْرِ اللهِ عزَّ وَ جلَّ

[25] El-Hejsemi (10/74) veli: „Bilježi ga Et-Taberani u *El-Evsatu* sa pouzdanim prenosiocima."
[26] Et-Tirmizi, 2412.

﴿*Neka tvoj jezik stalno bude mokar zbog spominjanja Allaha Uzvišenog.*﴾[27]

516.... Muaz ibn Džebel, r.a., veli: „Pitao sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., koje je djelo najdraže Uzvišenom Allahu, pa je rekao:

أَنْ تموتَ وَ لسانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ اللهِ عزَّ وَ جلَّ

﴿*Da umreš a da tvoj jezik bude vlažan od spominjanja Allaha Uzvišenog.*﴾[28]

517.... Ubejj ibn Ka'b, r.a., prenosi da bi Vjerovjesnik, s.a.v.s., kada bi prošla trećina noći, ustajao i govorio:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا اللهَ، اذْكُرُوا اللهَ جَاءَتِ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ، جاءَ الْمَوْتُ بما فيه جاءَ الْمَوْتُ بِمَا فِيهِ

﴿*O ljudi, spominjite Allaha, spominjite Allaha! Dolazi prvi potres Zemljin, iza njega će uslijediti drugi, dolazi smrt sa onim šta ona nosi sa sobom, dolazi smrt sa onim šta ona nosi sa sobom.*﴾[29]

518.... Ibn-Omer, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao:

[27] Et-Tirmizi, 2329.
[28] El-Munziri u *Et-Tergibu* (2/395) veli: „Bilježe ga Ibn Ebid-Dunja, Et-Taberani, El-Bezzar i Ibn-Hibban u svom *Sahihu* putem Malika ibn Juhamira od Muaza."
[29] Et-Tirmizi, 2457., i veli da je hadis hasen-sahih, El-Hakim, 2/513., i veli da je hadis sahih u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.

أَلا أُخْبِرُكُمْ بِخَيرِ اَعْمالكُمْ وَ اَزْكاهَا، وَ أَرْفَعها فِي دَرَجاتِكُمْ، وَخَيرٌ لَكُمْ مِمَّنْ أُعْطِي الذهب و الورق وَ خَيرٍ مِنْ أَنْ لَوْ غدوتم إِلي عدوكُم فضربْتم رِقابهم و ضربوا رِقَابَكُمْ؟

„Hoćete li da vam kažem koje vam je djelo najbolje i najvrjednije, koje je na vašim deredžama najvisočije, koje je bolje za vas od onoga koji udjeljuje zlato i srebro, i koje je bolje od toga da poranite prema svome neprijatelju pa da ih udarate po njihovim vratovima i da oni vas udaraju po vašim vratovima?"

Rekoše: "Svakako, o Allahov Poslaniče."

Poslanik, s.a.v.s., reče:

فاذْكُروُا اللهَ كثيراً

"Spominjite Allaha mnogo!"[30]

519.... Ebud-Derda, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao:

أَلا أنبِّئكُمْ بخيرِ أَعْمالِكُمْ وَ أَرضاها عند مليككُمْ وَ أَرْفَعها فِي دَرجاتِكُمْ، وَ خيرٍ لَكُمْ من اعطاءِ الذهبِ و الورقِ و من أن تلقوا عدوّكم فتضربون أعناقهم و يضربون أعناقكُمْ؟

„Hoćete li da vam kažem koje djelo vam je najbolje, i sa kojim je vaš Gospodar najzadovoljniji, i koje je na vašim deredžama najviše, i koje vam je bolje od udjeljivanja zlata i srebra, i od toga da

[30] Et-Tirmizi, 3377., Ibn-Madže, 3790.

sretnete svoga neprijatelja pa da ih udarate po njihovim vratovima i da oni vas udaraju po vašim vratovima?"

Rekoše: „Svakako, o Allahov Poslaniče."

Poslanik, s.a.v.s., reče:

ذِكْر الله

"Spominjanje Allaha.

Ibn-Omer, također, prenosi da je Muaz ibn Džebel rekao: „Čovjek neće uraditi djelo koje će ga bolje spasiti od Allahove kazne od spominjanja Allaha."

520.... Muaz ibn Džebel, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَكْثِروُا ذِكْرَ الله على كُلِّ حالٍ فلَيْس عملٌ أحبُّ الى الله و لا أَنْجى لعبْده مِنْ ذِكْرِ الله في الدنيا و الآخرة

„Mnogo spominjite Allaha u svakom stanju! Jer, Allahu nema dražeg djela, a niti za roba spasonosnijeg, od spominjanja Allaha, i na dunjaluku i na ahiretu."[31]

521.... Muaz ibn Džebel, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَكْثِروُا ذِكْرَ الله فَانَّه لَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ الى اللهِ وَ لاَ أَنْجى لِلْعَبْدِ مِنْ حَسَنة فِي الدنيا و الآخرة مِنْ ذِكْرِ الله، و لَوْ أَنَّ الناس اجتمعوا لِي ما أمروا بِهِ مِنْ ذِكْرِ اللهِ لَمْ نَكُنْ نُجاهِدُ فِي سَبِيلِ الله

[31] El-Asbehani u *Et-Tergibu*, 1365.

„Mnogo spominjite Allaha! Jer, Allahu nema dražeg dobrog djela, a niti za roba spasonosnijeg, ni na dunjaluku niti na ahiretu, od spominjanja Allaha. I kada bi se svi ljudi ujedinili u onome što im je naređeno od spominjanja Allaha, ne bismo se morali ni boriti na Allahovom putu."

Ovaj hadis se, na ovaj način, jedino bilježi od Mervana ibn Salima, a drugi na njegovom završetku dodaju:

و اَنَّ الْجِهادَ شُعْبَةٌ مِنْ ذِكْرِ الله...

„...a zaista je džihad ogranak spominjanja Allaha."

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, veli: „Zikr u prethodnom hadisu ne podrazumijeva samo zikr jezikom, nego zikr koji objedinjuje i jezik i srce. A zikr srcem je vrjedniji, jer zikr koji se čini samo jezikom ne odvraća ni od čega, dok zikr srcem odvraća od nemarnosti u pokornostima i od padanja u nepokornosti i loša djela."

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Postoje hadisi koji, od navedenog, još jasnije upućuju na ovo."

522.... Abdullah ibn Omer, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

انَّ لِكُلِّ شَيئٍ سَقَالَةً، و انَّ سَقَالَةَ القُلُوبِ ذِكْرُ الله، و ما مِنْ شَيئٍ أَنْجَى مِنْ عَذَابِ اللهِ مِنْ ذِكْرِ الله

„Zaista svaka stvar ima sredstvo za čišćenje, a uistinu je sredstvo za čišćenje srca spominjanje Allaha. I nema ničega spasonosnijeg od Allahove kazne nego što je spominjanje Allaha."

Upitaše (prisutni): "A ni džihad na Allahovom putu?"

Poslanik, s.a.v.s., reče:

وَ لَوْ أَنْ تَضْرِبَ بِسَيفِكَ حتَّى يَنْقَطِع

„Pa makar udarao svojom sabljom sve dok se ne prelomi."[32]

523.... Ebud-Derda, r.a., je rekao: *„Svaka stvar se nečim čisti, a srce se čisti spominjanjem Allaha."*

524.... Enes, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لاَ تقُومُ السَّاعَةُ عَلَى أَحَدٍ يَقُولُ: الله الله

„Kijametski dan se neće sručiti na onoga ko govori: Allah, Allah."

Ovaj hadis bilježi Muslim od Abda ibn Humejda koji ga prenosi od Abdurrezzaka. Dok ga u predaji od Hammada ibn Seleme, koju on prenosi od Sabita, bilježi u sljedećem obliku:

لاَ تقُومُ السَّاعَةُ حتَّى لاَ يُقالَ فِي الأَرْضِ: الله الله

„Neće nastupiti Kijametski dan sve dok se na zemlji ne prestane govoriti: Allah, Allah."[33]

---

[32] El-Munziri u *Et-Tergibu* (2/396). El-Munziri kaže da je ovaj hadis slabe vjerodostojnosti.

[33] Muslim, 1/131.

525.... isti hadis (sa navedenom drugom predajom) bilježi Muslim od Zuhejra ibn Harba a on od Affana.

526.... Ebu-Seid el-Hudri, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَكْثِرُوا ذِكْرَ اللهِ حَتىَّ يَقُولُوا مَجْنُونٌ

„Mnogo spominjite Allaha, dok ljudi ne počnu govoriti: on je lud."[34]

527.... Ebul-Dževza, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَكْثِرُوا ذِكْرَ اللهِ حتى يَقولَ المُنافِقونَ انكم مراؤون

„Mnogo spominjite Allaha, dok licemjeri ne kažu: pretvaraju se."[35]

Ovo je mursel hadis.[36]

---

[34] El-Hakim, 1/399., Ahmed, 3/68., Ebu-Ja'la, Ibn-Hibban, kao što stoji u *Et-Tergibu* (2/399) preko Derradža, i El-Hakim veli da je hadis vjerodostojan

[35] El-Munziri u *Et-Tergibu* (2/399) veli: „Bilježi ga Et-Taberani od Ibn-Abbasa, a El-Bejheki od Ebu el-Dževzaa mursel predajom." El-Munziri smatra da je hadis slabe vjerodostojnosti.

[36] Hadis u čijem se lancu ne navodi ime ashaba, nego ga prenosi tab'in vezujući hadis za Vjerovjesnika, s.a.v.s.

HADISI O STALNOM BORAVKU U ZIKR MEDŽLISIMA I DRUŽENJU SA ONIMA KOJI ZIKR ČINE

528.... Džabir ibn Abdullah el-Ensari, r.a., je rekao: "Pred nas je izašao Allahov Poslanik, s.a.v.s., pa je rekao:

يَا أَيُّها النَاسُ انَّ لله عَزَّ و جَلَّ سَرَايَا مِنَ الْمَلَائِكَة تقفُ و تَحُلُّ عَلى مَجالِسِ الذِّكْرِ، فَارْتعوا فِي رِياضِ الْجَنَّة

﴾O ljudi, zaista Allah Uzvišeni ima čete meleka koji stanu i zaokruže medžlise zikra, pa se naslađujte u džennetskim baščama!﴿

Upitali smo: 'Gdje su džennetske bašče, Allahov Poslaniče?' Poslanik, s.a.v.s., reče:

مَجالِسُ الذِّكْرِ، اغْدوا و رَوِّحوا فِي ذِكْرِ اللهِ و اذْكُروهُ بِأَنْفُسِكُمْ. مَنْ كانَ يُحبُّ أَنْ يعلَمَ كَيْفَ مَنزِلَتُهُ مِنَ اللهِ عَزَّ و جَلَّ فَلْيَنْظُرْ كَيْفَ مَنْزِلَةُ اللهِ عِنْدَهُ فَانَّ اللهَ تَبارَكَ و تَعالَى يُنزِلُ الْعَبْدَ حَيْثُ أَنْزَلَهُ مِنْ نَفْسِه

﴾Zikr medžlisi! Jutrom i večeri (stalno) budite u zikrullahu i spominjite Ga vašim dušama (osobno). Ko želi da zna koji je njegov

stepen kod Allaha Uzvišenog, neka pogleda na kojem je stepenu Allah kod njega, jer uistinu Allah Uzvišeni i Hvaljeni postavlja roba tamo gdje rob Njega postavlja kod sebe.'"[37]

529.... Enes ibn Malik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

اذا مررتم برياض الجنة فارتعوا

„Kada naiđete pored džennetskih bašča, nasladite se!"

Upitaše (prisutni): „O Allahov Poslaniče, a šta su džennetske bašče?" A on odgovori:

حلق الذكر

„Zikr-halke!"[38]

U ovom obliku navedeni hadis prenosi El-Begavi od Ibn-Avna.

530.... Ebu-Hurejre, r.a., i Ebu-Seid, r.a., prenose da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لا يقعد قوم يذكرون الله الاّ حفّتهم الملائكة، و غشيتهم الرحمة، و نزلت عليهم السكينة، و ذكرهم الله فيمن عنده

[37] Ibn Ebu ed-Dunja, Ebu-Ja'la, El-Bezzar, Et-Taberani, El-Hakim (1/494), El-Bejheki. El-Hakim veli da ovaj hadis ima vjerodostojan lanac prenosilaca. El-Munziri u Et-Tergibu (2/405) veli: „U svim (navedenim) lancima prenosilaca nalazi se Omer, štićenik Gafere, dok su svi u ostalim lancima prenosilaca pouzdani i poznati. Hadis je hasen, a Allah najbolje zna."

[38] Et-Tirmizi, 3510.

„Kada god ljudi sjednu da spominju Allaha – okruže ih meleki, prekrije ih milost, na njih se spusti smirenost i Allah ih spomene kod onih koji su kod njega."[39]

531.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

انّ لله ملآئكة فضلاً عن كتّاب الأيدي يطوفون في الطريق، يلتمسون أهل الذكر، فاذا وجدوا قوماً يذكرون الله تبارك و تعالي ينادون هلمّ الى حاجتكم. قال: فتحفّهم بأجنحتها الى السماء الدنيا، قال: فيسأ لهم ربهم و هو أعلم بهم ما يقول عبادي؟ قال: يقولون: يسبّحونك، و يكبّرونك، و يحمّدونك، و يمجّدونك. قال: و هل رأوني؟ قال: فيقولون: لا، والله يا ربّ ما رأوك. فيقول: فكيف لو أنّهم رأوني؟ قال: فيقولون: لو رأوك كانوا لك أشدّ عبادة و أشدّ تحميداً و أكثر تسبيحاً. فيقول: فما يسألوني؟ فيقولون: يسألونك الجنة. فيقول: و هل رأوها؟ فيقولون: لا، والله يا ربّ ما رأوها. فيقول: كيف لو رأوها؟ فيقولون: لو رأوها كانوا أشدّ عليها حرصاً و أشدّ لها طلباً، و أعظم فيها رغبة. فيقول: مما يتعوّذون؟ قال: يتعوّذون من النار. فيقول: هل رأوا النار؟ فيقولون: ما رأوها. فيقول: كيف لو رأوها؟ فيقولون: لو رأوها كانوا أشدّ منها فراراً، و أشدّ منها مخافة. فيقول: فاني أشهدكم أني قد غفرت لهم. فيقول ملك من الملائكة: فيهم فلانٌ و ليس منهم، إنما جاء لحاجة. قال: هم الجلساء لا يشقى بهم جليسهم.

„Allah ima svoje meleke, pored pisara, koji obilaze puteve i traže ljude zikra, a kada naiđu na ljude koji spominju Allaha

[39] Muslim, 4/2074.

Uzvišenog i Hvaljenog, počnu se dovikivati: ﴾Dođite, našli ste ono što tražite!﴿ Tada ih prekriju krilima sve do zemaljskog neba. Pa Allah meleke upita, a On ljude najbolje zna:

- ﴾Šta govore Moji robovi?﴿

- ﴾Slave te, veličaju Te, zahvaljuju Ti i poštuju Te!﴿, odgovore meleki.

- ﴾Jesu li Me vidjeli?﴿, On upita.

- ﴾Ne, tako nam Allaha, naš Gospodaru, nisu Te vidjeli﴿, odgovore oni.

- ﴾A šta bi da su Me vidjeli?﴿, upita On.

- ﴾Da su Te vidjeli, još više bi Ti robovali, još više bi Te veličali i još više bi Te slavili﴿, odgovore oni.

- ﴾A za šta Me mole?﴿, upita On.

- ﴾Mole Te za Džennet﴿, odgovore oni.

- ﴾Jesu li ga vidjeli?﴿, upita On.

- ﴾Ne, tako nam Allaha, Gospodaru naš, nisu ga vidjeli﴿, kažu oni.

- ﴾Šta bi da su ga vidjeli?﴿, upita On.

- ﴾Da su ga vidjeli, još bi mu više težili, još više bi ga tražili i još više željeli﴿, odgovore oni.

- ﴾A od čega traže zaštitu?﴿, upita On, a oni odgovore:

- ﴾Od vatre.﴿

- ﴾Jesu li je vidjeli?', upita On, a oni kažu:

- ﴾Ne, nisu je vidjeli.﴿

- ﴾A šta bi da su je vidjeli?﴿, upita On, a oni kažu:

- ﴾Da su je vidjeli, još više bi od nje bježali i još više je se plašili.﴿

Tada Allah kaže:

- ﴾Uzimam vas za svjedoke da sam im oprostio.﴿

- ﴾Među njima je jedan čovjek koji ne pripada njima, došao je radi neke svoje potrebe﴿, kaže jedan melek.

- ﴾Oni su skupina uz koju njihov sabesjednik neće biti nesretan', rekne Allah."[40]

U „Knjizi dova" (*Kitabud-da'vat*) zabilježili smo merfu' predaju ovoga hadisa od Ebu-Hurejre, r.a., gdje postoji sljedeći dodatak: *„Već sam ih zaštitio od onoga od čega zaštitu mole a dao sam im ono što traže."* Ovako ga, sa ovim dodatkom, bilježi Muslim u svom *Sahihu*, a u jednom od rivajeta ovog hadisa stoji: *„'Među njima je rob koji mnogo griješi, on je samo prolazio pa je sjeo sa njima', reknu meleki. 'I njemu sam oprostio, oni su skupina uz koju njihov sabesjednik neće biti nesretan', rekne Allah."*

532.... Ebu-Seid el-Hudri, r.a., pripovijeda: „Muavija, r.a., je došao do jedne halke ljudi u mesdžidu, pa ih je upitao: 'Radi čega ste sjeli?' 'Sjeli smo da spominjemo Allaha', odgovorili su. 'Tako vam Allaha, jeste li samo radi toga sjeli?', ponovo upita. 'Tako nam Allaha, samo smo radi toga sjeli', odgovorili su. 'Ja vam nisam tražio da se zakunete radi toga što sumnjam

[40] Buhari, 8/107-108, preko Kutejbe ibn Sa'da od Džerira. Muslim, 3/2069, preko Behza od Vuhejba, a on od Suhejla.

u vas! Ja sam od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., najmanje prenio hadisa, ali je uistinu Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom došao do svojih ashaba koji su bili u halki, pa ih je upitao:

مَا أَجْلَسَكُمْ؟

﴾*Radi čega ste sjeli?*﴿

'Sjeli smo da spominjemo Allaha, da Mu zahvaljujemo što nas je uputio u islam i što nam je tebe podario', odgovorili su. Poslanik upita:

آللهِ مَا أَجْلَسَكُمْ الاَّ ذَلِكَ؟

﴾*Tako vam Allaha, jeste li samo radi toga sjeli?*﴿

'Tako nam Allaha, samo smo radi toga sjeli!', rekli su.

Na to Poslanik reče:

أَمَا اِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ تُهْمَةً لَكُمْ وَ لَكِنَّهُ أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللهَ يُبَاهِي بِكُمُ الْمَلاَئِكَةَ

﴾*Ja vam, uistinu, nisam tražio sa se zakunete zato što sumnjam u vas, nego mi je došao Džibril, alejhis-selam, i obavijestio me da se Allah vama hvali pred svojim melekima.*﴿"[41] [42]

533.... Abdullah ibn Mugaffel, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

[41] Muslim, 4/2075.

[42] Ovo je jedan od hadisa koji je dokaz za pohvaljenost okupljanja radi obilježavanja mevluda (op.prev.)

مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا فِي مَجْلِسٍ فَيَتَفَرَّقُوا وَ لَمْ يَذْكُرُوا اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ الاَّ كَانَ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ

„*Kada god se ljudi sastanu, pa se raziđu a ne budu spominjali Uzvišenog Allaha, to će im biti žalost na Kijametskom danu.*"[43]

534.... Abdullah ibn Mugaffel, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَا مِنْ قَوْمٍ اجْتَمَعُوا يَذْكُرُوا اللهَ عَزَّ وَ جَلَّ الاَّ نَادَاهُمْ مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ قُومُوا مَغْفُوراً لَكُمْ قَدْ بُدِّلَتْ سَيِّئَاتُكُمْ حَسَنَاتٍ

„*Kada god se ljudi sastanu da spominju Allaha Uzvišenog, glasnik sa neba im se obrati:* ﴾*Ustanite, oprošteni su vam grijesi, vaša loša djela zamjenjena su dobrim*﴿*.*"[44]

535.... Ebu-Seid, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

يَقُولُ الرَّبُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: سَيَعْلَمُ أَهْلُ الْجَمْعِ الْيَوْمَ مِنْ أَهْلِ الْكَرَمِ

„*Gospodar će na Kijametskom danu reći:* ﴾*Danas će skup znati ko su ljudi počasti*﴿

Pa je neko upitao: 'A ko su ljudi počasti, o Allahov Poslaniče?' Reče:

مَجَالِسُ الذِّكْرِ فِي الْمَسَاجِدِ

﴾*Zikr-medžlisi u mesdžidima.*﴿"[45]

[43] El-Hejsemi u *El-Medžmeu* (10/80) veli: „Bilježi ga Et-Taberani u *El-Evsatu* i u *El-Kebiru*, a prenosioci su mu pouzdani."

[44] Lanac prenosilaca ovog hadisa je isti kao i u prethodnom hadisu.

[45] Ahmed, 3/76.

HADISI O OPLEMENJIVANJU KUĆE SPOMINJANJEM ALLAHA

536.... Ebu-Musa, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

مَثَلُ الْبَيْتِ الَّذِي يُذْكَرُ اللهُ فِيهِ وَ الْبَيْتِ الَّذِي لاَ يُذْكَرُ فِيهِ مَثَلُ الْحَيِّ وَ الْمَيِّتِ

„Primjer kuće u kojoj se spominje Allah i u kojoj se ne spominje je primjer živog i mrtvog."[46]

537.... Abdullah ibn Mesud, r.a., je rekao: "Brdo zovne drugo brdo po njegovom imenu i pita ga: *'Da li je danas pored tebe prošao neko ko spominje Allaha?'* Radujući se zikrullahom."

538.... Abdullah ibn Mesud, r.a., je rekao: "Jedno brdo zovne drugo brdo po njegovom imenu i pita ga: 'Da li je danas pored tebe prošao neko ko spominje Allaha, dž.š.?' Pa ako kaže: 'Da', obraduje se." Potom je Abdullah citirao ajet: **„Vi, doista, nešto odvratno govorite! Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe."** (Merjem, 89-90.), i prokomentarisao ga: 'Jer slušaju same laži, a ne čuju nikakva dobra'.""[47]

[46] Buhari, 11/210, *Feth*; Muslim, 1/539.
[47] Ebu-Nuajm u djelu *El-Hil'je*, 4/242.

HADISI KOJI GOVORE O TOME DA JE ZIKRULLAH ZAŠTITA OD ŠEJTANA

Prenosi se hadis u kojem stoji da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao da je Allah Uzvišeni objavio Jahjau sinu Zekerijjaovom, a.s., pet riječi (pravila), da postupa po njima i da naredi Israelićanima da i oni po njima postupaju, a između ostalog je rekao:

وَ آمُرُكُمْ بِذِكْرِ اللهِ كَثِيراً، وَ مَثَلُ ذَلِكَ كَمَثَلِ رَجُلٍ طَلَبَهُ الْعَدُوُّ سِرَاعاً فِي أَثَرِهِ حَتَّى أَتَى حِصْناً حَصِيناً فَأَحْرَزَ نَفْسَهُ فِيهِ، وَ كَذَلِكَ الْعَبْدُ لاَ يَنْجُو مِنَ الشَّيْطَانِ الاَّ بِذِكْرِ اللهِ

„I naređujem vam da spominjete Allaha mnogo! A primjer toga je primjer čovjeka koga traže neprijatelji žureći za njim, sve dok ne dođe do neprobojne tvrđave u kojoj se zaštiti, pa tako se i rob ne može spasiti od šejtana osim sa zikrullahom."[48]

539.... prethodni hadis od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenosi El-Haris el-Eš'ari (r.a.). El-Bejheki veli: „Hadis u cijelosti zabilježio sam u 'Knjizi dova' (*Kitabud-da'vat*)."

[48] El-Hakim, 1/421-422, i kaže da je hadis vjerodostojan u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.

540.... Enes, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

انَّ الشَّيْطَانَ وَاضِعُ خَطْمِهِ فِي قَلْبِ ابْنِ آدَمَ، فَاذَا ذَكَرَ خَنَسَ، وَ اذَا نَسِيَ الْتَقَمَ قَلْبَهُ

„Uistinu šejtan stavlja svoju njušku na čovjekovo srce, pa kad se čovjek (Allaha) sjeti - šejtan uzmakne, a kad (Allaha) zaboravi - šapće mu (vesvesu čini) na srce."[49]

HADISI O NAPUŠTANJU SKUPA GDJE SE ALLAH UZVIŠENI NE SPOMINJE

541.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَا مِنْ قَوْمٍ جَلَسُوا مَجْلِساً وَ تَفَرَّقُوا مِنْهُ لَمْ يَذْكُرُوا اللهَ فِيهِ الاَّ كَأَنَّمَا تَفَرَّقُوا عَنْ جِيفَةِ حِمَارٍ وَ كَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ

„Kada god se ljudi sastanu na nekom skupu, pa se raziđu a ne budu na njemu spominjali Allaha kao da su se razišli od lešine magarca, i to će im biti žalost na Kijametskom danu."[50]

[49] El-Hejsemi u *El-Medžmeu* (7/149) veli: „Bilježi ga Ebu-Ja'la, a u lancu prenosilaca nalazi se Ibn Ebu-Amare, a on je prenosilac slabe vjerodostojnosti."
[50] Ahmed, 2/527.

542.... Ebu-Salih je rekao: "Kada god se jedna skupina ljudi sastane na sijelu pa se raziđu prije nego što budu spominjali Allaha to će za njih biti žalost."

HADISI O SPOMINJANJU ALLAHA PRI LIJEGANJU, SJEDANJU, HODANJU I PROLASKU PORED SVAKOG KAMENA I DRVETA

543.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنِ اضْطَجَعَ مَضْجَعاً لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهِ كَانَ عَلَيْهِ تِرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَ مَنْ جَلَسَ مَجْلِساً لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهِ كَانَ عَلَيْهِ تِرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَ مَنْ مَشَى مَمْشىً لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهِ كَانَ عَلَيْهِ تِرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ

„Ko pri lijeganju na postelju ne spomene Allaha to će mu biti nedostatak na Kijametskom danu, ko pri sjedanju ne spomene Allaha to će mu biti nedostatak na Kijametskom danu i ko pri hodanju ne spomene Allaha to će mu biti nedostatak na Kijametskom danu."[51]

544.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

[51] Ebu-Davud, 4856.

مَنْ اضْطَجَعَ مَضْجَعاً لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهِ كَانَ عَلَيْهِ فِيهِ تِرَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَ مَنْ قَعَدَ مَقْعَداً لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهِ كَانَ عَلَيْهِ فِيهِ تِرَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

„Ko pri lijeganju ne spomene Allaha zbog toga će imati nedostatak na Kijametskom danu, a ko pri sjedanju ne spomene Allaha zbog toga će imati nedostatak na Kijametskom danu."[52]

545.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ قَعَدَ مَقْعَداً لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهِ كَانَ عَلَيْهِ تِرَةٌ، وَ مَنْ قَامَ مَقَاماً لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهِ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ اللهِ تِرَةٌ، وَ مَنِ اضْطَجَعَ مَضْجَعاً لَمْ يَذْكُرِ اللهَ فِيهِ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ اللهِ تِرَةٌ

„Ko pri sjedanju ne spomene Allaha, to će mu biti nedostatak; ko pri ustajanju ne spomene Allaha, to će mu biti nedostatak kod Allaha i ko pri lijeganju ne spomene Allaha, to će mu biti nedostatak kod Allaha."[53]

546.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

مَا جَلَسَ قَوْمٌ مَجْلِساً لَمْ يَذْكُرُوا اللهَ إِلَّا كَانَتْ عَلَيْهِمْ تِرَةٌ، وَ مَا مَشَى قَوْمٌ مَمْشَىً لَمْ يَذْكُرُوا اللهَ إِلَّا كَانَتْ عَلَيْهِمْ تِرَةٌ

„Kada se ljudi okupe ne spomenu Allaha to im bude nedostatak, i kada jedna grupa dok hoda ne spomene Allaha to im bude nedostatak."[54]

---

[52] Prenosi El-Lejs ibn Sa'd.
[53] isto.
[54] Ahmed, 2/432.

547.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je nekakav čovjek došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao: „Želim putovati." Pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

أُوصِيكَ بِتَقْوَى اللهِ، اَلتَّكْبِيرَ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ

„Savjetujem ti bogobojaznost, tekbir na svakoj uzbrdici."

A kada se čovjek okrenuo rekao je:

اللَّهُمَّ ازْوِ لَهُ الْأَرْضَ وَ هَوِّنْ عَلَيْهِ السَّفَرَ

„Allahu moj skupi mu zemlju i olakšaj mu putovanje."[55]

548.... kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., slao Muaza ibn Džebela, r.a., u Jemen rekao mu je:

اُعْبُدِ اللهَ وَ لَا تُشْرِكْ بِهِ شَيْئاً، وَ اعْمَلْ للهِ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، وَ اذْكُرِ اللهَ عِنْدَ كُلِّ حَجَرٍ وَ شَجَرٍ، وَ إِنْ عَمِلْتَ سَيِّئَةً فِي سِرٍّ فَأَتْبِعْهَا حَسَنَةً فِي سِرٍّ، وَ إِنْ عَمِلْتَ سَيِّئَةً عَلَانِيَةً فَأَتْبِعْهَا حَسَنَةً عَلَانِيَةً، وَ اتَّقِ اللهَ، وَ إِيَّاكَ وَ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ

„Obožavaj samo Allaha ne pridružujući Mu nikakvog ortaka i radi samo za Allaha kao da Ga vidiš. I spominji Allaha kod svakog kamena i drveta! Ako uradiš kakvo loše djelo u tajnosti, iza njega uradi dobro djelo u tajnosti, a ako uradiš kakvo loše djelo u javnosti, iza njega uradi dobro djelo u javnosti! Boj se Allaha i čuvaj se kletve onoga kome je učinjena nepravda."

---

[55] Ibn-Madže, 2771; Ahmed, 2/325; El-Hakim u *El-Mustedreku* (1/445, 2/98). El-Hakim smatra da je ovaj hadis vjerodostojan u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.

HADISI O SPOMINJANJU ALLAHA U SAMOĆI

Prenosi se da je Ebu-Rezinu, r.a., Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

يَا أَبَا رَزِين، اذا خَلَوْتَ فَأَكْثِرْ ذِكْرَ الله

„O Ebu-Rezin, kada budeš sam, mnogo spominji Allaha!"[56]

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Pretežnije mišljenje učenjaka je da se pod zikrom u ovom hadisu misli na spominjanje Allaha srcem (*zikrul-kalb*), kako čovjek ne bi u samoći počinio neki grijeh koji inače ne bi počinio pred ljudima."

549.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لاَ ظِلَّ إلاَّ ظِلُّهُ: امامٌ عادلٌ، وَ شابٌ نَشَأَ في عِبادَةِ الله عَزَّ وَ جَلَّ، وَ رَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بالْمَساجِد، وَ رَجُلاَن تحاَبَّا في الله اجْتَمَعَا على ذَلِكَ وَ تفَرَّقَا، وَ رَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ خالِياً فَفَاضَتْ عَيْناهُ، وَ رَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذاتُ حَسَبٍ وَ جَمالٍ فَقَالَ: إِنِّي أَخافُ الله، وَ رَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ أَخْفاها حَتَّي لاَ يَعْلَمَ شِمالُهُ ما تُنْفِقُهُ يَمِينُهُ

[56] Ebu-Nuajm u djelu *El-Hil'je*, 1/366.

„Sedmericu će Allah uvesti u svoj hlad na dan kada drugog hlada osim Njegovog neće biti: pravednog vladara, mladića koji je svoju mladost proveo u ibadetu Allahu Uzvišenom, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu koja su se voljela u ime Allaha, u to ime su se i sastajala i rastajala, čovjeka kome su potekle suze nakon što je u samoći spominjao Allaha, čovjeka koji je rekao uglednoj i lijepoj ženi kada ga je pozvala (na blud): 'Ja se bojim Allaha', i čovjeka koji sakrije svoju sadaku koju je udijelio tako da mu ljevica ne zna koliko je udijelila desnica."[57]

HADISI O SPOMINJANJU ALLAHA U DRUŠTVU

550.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

يَقُولُ اللهُ انا عِنْدَ ظَنِّ عَبْدِي بِي، وَ انا معهُ حِينَ يَذْكُرُنِي، فَانْ ذَكَرَنِي فِي نَفْسِهِ ذَكَرْتُهُ فِي نَفْسِي،وَ انْ ذَكَرَنِي فِي مَلأٍ ذَكَرْ تُهُ فِي مَلأٍ خَيْرٍ مِنْهُ

„Allah kaže: ﴾Ja sam sa Mojim robom kad god pomisli na Mene i Ja sam sa njim dok Me spominje! Pa ako Me spomene u sebi, i Ja njega spomenem u sebi, a ako Me spomene u društvu, Ja ga spomenem u društvu boljem od njegovog﴿."[58]

[57] El-Buhari, 1/168, 2/138, 8/126, 203. Muslim, 2/715.
[58] Muslim, 4/2068.

551.... Ibn-Abbas, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

قَالَ اللهُ تعالي: عَبْدِي اذا ذَكَرْتَنِي خالياً ذَكَرْتُكَ خَالِياً، وَ انْ ذَكَرْتَنِي فِي مَلَأٍ ذَكَرْتُكَ فِي ملأ خيرٍ منهم و أكثر

„Allah Uzvišeni kaže: ﴾Moj robe, kada Me spomeneš u samoći, Ja te spomenem u samoći, a kada Me spomeneš u društvu, Ja te spomenem u društvu koje je bolje i brojnije﴿."[59]

HADISI O SKRIVENOM ZIKRU (*ZIKR HAFIJJ*)

Skrivenog zikra (*ez-zikrul-hafijju*), imaju dvije vrste. Prva vrsta je zikr u sebi (srcem), kao što kaže Allah Uzvišeni: **„I spominji Gospodara svoga ujutro i naveče u sebi."** (El-Ea'raf, 205.), a druga vrsta je zikr šapatom (jezikom kojeg čuje samo onaj ko ga izgovara).

552.... Malik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

خَيْرُ الذِّكْرِ الْخَفِيُّ، وَ خَيْرُ الرِّزقِ ما يكفِي

„Najbolji zikr je skriveni, a najbolja opskrba je ona koja je dostatna."[60]

[59] Pisac *El-Kenza* ga pripisuje El-Bejhekiju.
[60] Ahmed, 1/180, 187 od Usame.

553.... identičnim riječima prethodni hadis se bilježi i od Vekia[61]

554.... Sa'd ibn Ebi-Vekkas, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

خَيْرُ الرِّزْقِ ما يَكْفِي، وَ خَيْرُ الذِّكْرِ الْخَفِيُّ

„Najbolja opskrba je ona koja je dostatna, a najbolji zikr je skriveni."[62]

555.... Aiša, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

الذِّكْرُ الَّذِي لا تسمعه الحفظة يزيد علي الذِّكر الذي تسمعه الحفظة سبعين ضعفاً

„Zikr kojeg ne čuju (meleki) čuvari je veći od zikra kojeg čuju (meleki) čuvari sedamdeset puta."[63] [64]

556.... sa istim lancem prenosilaca, ali preko Muavije ibn Jahjaa, se prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

يُفضَلُ أو يضاعف الذِّكرُ الخفيُّ الَّذِي لا تسمعه الحفظة علي الذي تسمعه سبعين ضعفاً

„Skriveni zikr, kojeg ne čuju (meleki) čuvari, je vrjedniji od onog kojeg čuju sedamdeset puta."

[61] Ahmed, 1/172 od Vekia.
[62] Isto.
[63] Pisac *El-Kenza* (1750) pripisuje ga El-Bejhekiju.
[64] Zikr kojeg ne čuju ni meleki čuvari (meleki koji pišu djela) spada u prvu vrstu skrivenog zikra kojeg spominje El-Hulejmi, to jest zikra u sebi, odnosno zikra srcem (*zikrul-kalb*). (op.prev.)

Muavija ibn Jahja es-Sadefi je slab prenosilac, mada El-Hafiz u *Et-Takribu* (2/261) veli da od njega prenose i Et-Tirmizi i Ibn-Madže.

HADISI O SPOMINJANJU ALLAHA PRI TEŠKOĆAMA

557.... Amare ibn Za'kere, r.a., veli da je čuo kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

قَالَ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ اِنَّ عَبْدِي كُلُّ عَبْدِي الَّذِي يَذْكُرُنِي وَ اِنْ كَانَ مُلَاقِياً قِرْنَهُ

„Allah Uzvišeni veli: ﴾Zaista je Moj rob, svaki Moj rob pa i onaj koji Me spominje samo kad sretne svog protivnika﴿."[65]

Isti hadis se prenosi i od Džubejra ibn Nufejra.

558.... Ebu-Bekr es-Siddik, r.a., i Ed-Dahhak, r.a., prenose od stanovnika Šama da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio upitan: „Koji je mesdžid najbolji?", na što je odgovorio:

أَكْثَرُهُمْ ذِكْراً لله

„U kojem se Allah najviše spominje."

Pa je bio upitan: „Koja je dženaza najbolja?", na što je odgovorio:

أَكْثَرُهُمْ ذِكْراً لله

[65] Amare ibn Za'kere el-Kindi Ebu-Adijj el-Humsi je jedan od ashaba. Et-Tirmizi (3580) veli da je ovo jedini hadis kojeg je prenio ovaj ashab.

„Na kojoj se Allah najviše spominje."

Pa je bio upitan: „Koji je džihad najbolji?", na što je odgovorio:

أَكْثَرُهُمْ ذِكْراً لله

„U kojem se Allah najviše spominje."

Pa je bio upitan: „Koje su hadžije najbolje?", na što je odgovorio:

أَكْثَرُهُمْ ذِكْراً لله

„Koji Allaha najviše spominju."

Pa je bio upitan: „Koji su mudžahidi najbolji?", na što je odgovorio:

أَكْثَرُهُمْ ذِكْراً لله

„Koji Allaha najviše spominju."

Pa je bio upitan: „Koji su posjetioci bolesnika najbolji?", na što je odgovorio:

أَكْثَرُهُمْ ذِكْراً لله

„Koji Allaha najviše spominju."

Pa je Ebu-Bekr, r.a., rekao: „Oni koji spominju Allaha odnijeli su sa sobom svako dobro."

HADISI O SPOMINJANJU ALLAHA OD SABAHA DO IZLASKA SUNCA I OD IKINDIJE DO NJEGOVOG ZALASKA

559.... El-Ea'meš je rekao: „Ljudi su se razišli po pitanju pripovijedanja kazivanja (el-kasas), pa su došli do Enesa ibn Malika, r.a., i rekli mu: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je pripovijedao (kazivanja)!', pa im je rekao: 'Allahov Poslanik, s.a.v.s., je poslan sa sabljom, ali sam ga čuo kada je rekao:

لَأَنْ أَذْكُرَ اللهَ مع قَوْمٍ بَعْدَ صَلاَةِ الْفَجْرِ الى طُلُوعِ الشَّمْسِ أَحَبُّ اِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا
وَ مَا فِيهَا، وَ لَأَنْ أَذْكُرَ اللهَ مع قَوْمٍ بَعْدَ صَلاَةِ الْعَصْرِ الى أَنْ تَغِيبَ الشَّمْسُ أَحَبُّ
اِلَيَّ مِنَ الدُّنْيَا وَ مَا فِيهَا

„Da sa ljudima spominjem Allaha iza sabah-namaza do izlaska sunca draže mi je nego dunjaluk i ono što je na njemu, i da sa ljudima spominjem Allaha iza ikindije-namaza do zalaska sunca draže mi je nego dunjaluk i ono što je na njemu."

560.... Enes ibn Malik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَأَنْ أَجْلِسَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللهَ بَعْدَ صَلاَةِ الصُّبْحِ الى أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ أَحَبُّ اِلَيَّ
مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ، وَ لَأَنْ أَجْلِسَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللهَ بَعْدَ الْعَصْرِ الى أَنْ
تَغِيبَ الشَّمْسُ أَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتِقَ ثَمَانِيَةً مِنْ وَلَدِ اِسْمَاعِيلَ دِيَةُ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ
اِثْنَا عَشَرَ أَلْفاً

„Da sjednem sa ljudima koji spominju Allaha, poslije sabah-namaza dok sunce ne izađe, draže mi je od svega onoga što sunce obasjava, i da sjednem sa ljudima koji spominju Allaha, poslije ikindije dok sunce ne zađe, draže mi je nego da oslobodim osmericu od sinova Ismailovih a za svakog od njih iznosila dvanaest hiljada, ili vrijednost svakog od njih bila dvanaest hiljada (dinara, dirhema)."

561.... Enes ibn Malik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَأَنْ أَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللهَ مُنْذُ صَلاَةِ الْغَدَاةِ حَتَّي تَطْلُعَ الشَّمْسُ أَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ
أَنْ أَعْتِقَ أَرْبَعَةً مِنْ وَلَدِ اِسْمَاعِيلَ، وَ لَأَنْ أَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللهَ مُنْذُ صَلاَةِ الْعَصْرِ
اِلَي أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ أَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتِقَ أَرْبَعَةً

„Da sjednem sa ljudima koji spominju Allaha, poslije sabah-namaza dok sunce ne izađe, draže mi je nego da oslobodim četvero Ismailove djece, a da sjednem sa ljudima koji spominju Allaha, poslije ikindije- namaza dok sunce ne zađe, draže mi je nego da oslobodim četvericu."[66]

[66] Ebu Davud, 3667.

562.... Enes, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لاَ نْ أجْلس مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللهَ مِنْ صَلاَةِ الْغَدَاةِ الَى أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ أَحَبُّ الَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ، وَ لأَنْ أجْلس مَعَ قَوْمٍ يَذْكُرُونَ اللهَ مِنْ صَلاَةِ الْعَصْرِ إِلَى صَلاَةِ الْمَغْرِبِ أَحبُّ الَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتِقَ ثَمَانِيَةً مِنْ وَلَدِ اسْمَاعِيلَ دِيَةُ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ اثْنَا عَشَرَ أَلْفاً

„Da sjednem sa ljudima koji spominju Allaha, od sabah-namaza dok sunce ne izađe, draže mi je od svega onoga što sunce obasjava, i da sjednem sa ljudima koji spominju Allaha, od ikindije-namaza do akšam-namaza, draže mi je nego da oslobodim osmero od sinova Ismailovih a za svakog od njih iznosila dvanaest hiljada, ili vrijednost svakog od njih bila dvanaest hiljada (dinara, dirhema)."[67]

563.... Enes ibn Malik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ صَلَّى الْعَصْرَ ثُمَّ جَلَسَ يُمْلِي خَيْراً حَتَّى تَغْرُبَ الشَّمْسُ كَانَ أَفْضَلَ مِمَّنْ أَعْتَقَ ثَمَانِيَةً مِنْ وَلَدِ اسْمَاعِيلَ

„Ko bi klanjao ikindiju a potom sjeo čineći dobro dok sunce ne zađe, bio bi bolji od onoga koji bi oslobodio osmero od Ismailove djece."[68]

564.... Kerdus prenosi da je čuo jednog čovjeka od ashaba a koji je učestvovao na Bedru da kaže: Čuo sam kada je Allahov

[67] El-Bejheki u *Es-Sunenu* (8/79).
[68] Ahmed, 3/262.

Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لأَنْ أَجْلِسَ فِي هَذَا الْمَجْلِسِ أَحَبُّ الَيَّ مِنْ أَنْ أَعْتِقَ أَرْبَعَ رِقَابٍ

„Da sjedim u ovom medžlisu draže mi je nego da oslobodim četiri roba."

Pa je upitan: „Na koji medžlis misliš?" Odgovorio je:

مَجْلِسُ الذِّكْرِ

„Medžlis zikra."[69]

HADISI O SPOMINJANJU ALLAHA MEĐU NEMARNIM (GAFILIMA)

565.... Abdullah ibn Omer, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

ذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِينَ مِثْلُ الَّذِي يُقَاتِلُ عَنِ الْفَارِّينَ، وَ ذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِينَ مِثْلُ الشَّجَرَةِ الْخَضْرَاءِ فِي وَسَطِ الشَّجَرِ الَّذِي قَدْ تَحَاتَّ يَعْنِي مِنَ الضَّرِيبِ

„Onaj koji spominje Allaha među nemarnim je poput onoga koji se bori među bjeguncima (sa bojnog polja), i onaj koji spominje Allaha među nemarnim je poput zelenog stabla među stablima čije je lišće spalo usljed mraza."

[69] Ahmed, 5/366.

566.... u drugoj predaji prethodnog hadisa stoji:

... قَدْ تحاتَّ مِنَ الْكِبَرِ

„...*čije je lišće spalo usljed starosti.*"

567.... Abdullah ibn Omer, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

ذاكِرُ الله في الْغافِلين كَالْمُقاتِلِ عَنِ الفارِّين، وَ ذاكِرُ الله في الْغافِلين كَالْمِصْباحِ في الْبَيْتِ الْمُظْلِمِ، و ذاكِرُ الله في الْغافِلين يُعَرِّفُهُ الله مَقْعَدَهُ و لا يُعَذِّبُ بَعْدَهُ، و ذاكِرُ الله في الْغافِلين لَهُ مِنَ الأَجْرِ بِعَدَدِ كُلِّ فَصيحٍ في السُّوقِ و أَعْجَمِيٍّ، و ذاكِرُ الله في الْغافِلين يَنْظُرُ الله النظرة لا يعذبه الله بعدها أبداً، و ذاكِرُ الله في السُّوقِ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ نورٌ يَوْمَ الْقِيامَةِ يَلْقي الله

„*Onaj koji spominje Allaha među nemarnim poput je borca među bjeguncima (sa bojnog polja) i onaj koji spominje Allaha među nemarnim je kao svjetiljka u mračnoj kući. Onoga koji spominje Allaha među nemarnim Allah će upoznati sa njegovim mjestom (u Džennetu) i neće ga kazniti. Onaj koji spominje Allaha među nemarnim ima nagradu koliko je ljudi i stoke na pijaci. Onoga koji spominje Allaha među nemarnim Allah će pogledati pogledom poslije koga ga više nikad neće kazniti. I onaj koji spominje Allaha, na pijaci, imat će na Kijametskom danu, kada sretne Allaha, svjetala onoliko koliko ima dlaka (kod prisutnih na pijaci).*"

568.... El-Mubarek ibn Seid ibn Mesruk prenosi od Amra ibn Kajsa da je El-Hasen el-Basri rekao: „Ko spominje Allaha na pijaci, ima nagradu koliko na njoj ima fesiha i ea'džemija." El-Mubarek veli: „Pod fesihi misli se na ljude a pod ea'džemije na stoku." A Ebu-Ubejde dodaje: „Svako ko ne zna govoriti arapski on spada u ea'džemije."

569.... Jahja ibn Ebi-Kesir prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., jednom čovjeku rekao:

لا تَزالُ مُصَلِّياً قانتاً ما ذَكَرْتَ الله قائماً و قاعداً، أَوْ في سُوقِكَ أَوْ في ناديكَ أَوْ حيث كنت

„*Računati se da si stalno u namazu sve dok spominješ Allaha stojeći, sjedeći, ili dok si na pijaci, ili na mjestu gdje se ljudi okupljaju ili na bilo kojem drugom mjestu.*"

570.... Ibn Ebu el-Huzejl je rekao: „Allah Uzvišeni voli da bude spominjan i na pijacama, iz razloga što su to mjesta halabuke i nemara, pa ja ponekad odem na pijacu, iako nemam za to nikakvu potrebu, samo da bih spominjao Allaha Uzvišenog."

571.... Abdullah ibn Amr, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

الْغَفْلَةُ في ثلاث: الْغَفْلَةُ عَنْ ذِكْرِ الله عزّ و جلّ، و مِنْ حِينِ يُصَلِّي الصُّبْحَ إلي طُلُوعِ الشَّمْسِ، و أَنْ يَغْفَلَ الرَّجُلُ عَنْ نَفْسِهِ في الدَّيْنِ حَتي يَرْكَبَهُ

„Nemarnost je u trome: nemarnost u spominjanju Allaha Uzvišenog, nemarnost u vremenu otkad (čovjek) klanja sabah pa do izlaska sunca, i kada je čovjek nemaran prema sebi prilikom uzimanja duga tako da zapadne u nevolju."[70]

HADISI O ZAOKUPLJENOSTI SPOMINJANJEM ALLAHA ČAK I OD TRAŽENJA OD NJEGA

572.... Omer ibn el-Hattab, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إنَّ اللهَ تعالى يقولُ: مَنْ شَغَلَه ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُه أفضلَ ما أُعْطِي السَّائلِينَ

„Allah Uzvišeni kaže: Koga zaokupi spominjanje Mene od traženja od Mene dat ću mu najbolje od onoga što dajem onima koji traže."[71]

573.... Džabir ibn Abdullah, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., prenio od svog Uzvišenog i Slavljenog Gospodara da je rekao:

مَنْ شَغَلَه ذِكْرِي عَنْ مَسْأَلَتِي أَعْطَيْتُه أفضلَ ما أُعْطِي السَّائلِينَ

[70] Bilježe: Et-Taberani u El-Kebiru (kao što se navodi u El-Medžmeu 4/128), Ed-Dejlemi, 4327; El-Asbehani u Et-Tergibu, 1355. U lancu prenosilaca nalazi se Hudejdž ibn Sumi el-Humejri koji je nepoznat, a svi ostali prenosioci su pouzdani.
[71] El-Buhari u svom *Et-Tarihu* od Darara i Safvana, Ibn Abdil-Berr u *Et-Temhidu*, 6/45-46.

„Koga zaokupi spominjanje Mene od traženja od Mene dat ću mu najbolje od onoga što dajem onima koji traže."[72]

574.... Malik ibn Haris veli da je Allah Uzvišeni i Slavljeni rekao: „Koga zaokupi spominjanje Mene od traženja od Mene dat ću mu najbolje od onoga što dajem onima koji traže."[73]

575.... El-Husejn ibn el-Hasen el-Mervezi je pitao Sufjana ibn Ujejnu za značenje Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., riječi:

أَكْثَرُ دُعائي و دُعاءِ الأَنْبياءِ قَبْلي بعرفةَ: لا إلهَ إلاّ اللهُ وَحْدَهُ لا شريكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ و لَهُ الْحَمْدُ و هو على كلِّ شيءٍ قديرٌ

„Dova koju smo najčešće, ja i vjerovjesnici prije mene, na Arefatu učili je: Nema boga osim Allaha, Jedinog. Nema On ortaka. Vlast i hvala jedino Njemu pripadaju i jedino On sve može."

na što je odgovorio: „Oni su spominjali Allaha u toj dovi, a nisu tražili od Njega ništa."

Zatim je Sufjan upitao: „Jesi li čuo za hadis kojeg Mensur prenosi od Malika ibn el-Harisa?"

„Da."

„To je značenje ovoga."

Potom upita: „Da li znaš šta je rekao Umejje ibn Ebu es-Salt kada je došao Ibn-Džedanu tražeći od njega poklon i dobročinstvo?"

[72] El-Asbehani u *Et-Tergibu*, 1337, a Ez-Zubejdi u *El-Ithafu*, 5/7., ga pripisuje El-Bejhekiju u *Es-Sunenu*, dočim ovaj hadis je u *Šuabul-imanu*, kao što vidiš.
[73] Pogledaj *Et-Temhid* Ibn Abdel-Berra, 6/44.

„Ne."

„Kada mu je došao, rekao je:

Da spominjem svoju potrebu ili mi je dovoljan

tvoj poklon, to što ću ga samo od tebe očekivati!?

Kada te čovjek, jednog dana, može hvaliti,

ta mu je pohvala dovoljna, da ništa i ne traži.

Sufjan: „Ovo se odnosi na slučaj kada se čovjeku pripisuje dobročinstvo, pa se kaže: 'Pohvala tebi nam je dovoljna, da ništa i ne tražimo, ti ćeš nam dati šta nam treba', pa kakvo je tek stanje sa Stvoriteljem?!"

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, veli: „Ovo sve prethodno (što je za ovo poglavlje navedeno) potvrđuje i hadis Vjerovjesnika, s.a.v.s.:

مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللهِ بَرِئَ مِنَ النِّفَاقِ

„Ko mnogo spominje Allaha, čist je od dvoličnjaštva."

A Muaz ibn Džebel, r.a., upitao je Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: „Koji je iman najvrjedniji?", na što mu je odgovorio:

أَنْ تَعْمَلَ لِسَانَكَ فِي ذِكْرِ اللهِ

„Da ti jezik bude u zikrullahu."[74]

576.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

[74] Isto.

انَّ اللهَ اصْطَفَى مِنَ الْكَلامِ سُبْحَانَ اللهِ، وَ الْحَمْدُ لِلهِ وَ لا اِلَهَ إلاَّ اللهُ، وَ اللهُ أَكْبَرُ. مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللهِ كُتِبَ لَهُ عِشْرُونَ حَسَنَةً وَ مُحِيَ عَنْهُ عِشْرُونَ سَيِّئَةً. وَ مَنْ قَالَ الْحَمْدُ لِلهِ فَهِيَ ثَنَاءُ اللهِ كُتِبَ لَهُ ثَلاثُونَ حَسَنَةً وَ حُطَّ عَنْهُ ثَلاثُونَ سَيِّئَةً. وَ مَنْ قَرَأَ عَشْرَ آيَاتٍ مِنْ كِتَابِ اللهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي لَيْلَةٍ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ، وَ مَنْ قَرَأَ مِائَةَ آيَةٍ فِي لَيْلَةٍ كُتِبَ مِنَ الْقَانِتِينَ

„Uistinu je Allah od govora odlikovao: Subhanallah, el-hamdu lillah, La ilahe illellah, Allahu ekber. Ko kaže Subhanallah (neka je slavljen Allah), bit će mu upisano dvadeset dobrih djela a izbrisano dvadeset loših. A ko kaže el-hamdu lillahi, a to je zahvala Allahu, bit će mu upisano trideset dobrih djela, a skinuto sa njega trideset loših. A ko prouči deset ajeta iz knjige Allaha Uzvišenog, noću, neće biti upisan među nemarne, a onaj ko prouči stotinu ajeta, noću, bit će upisan među ponizne."

Suhejl veli: „Prenio mi je moj brat, a njemu moj otac, a njemu Ebu-Hurejre, r.a., kako je čuo da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., uz prethodni hadis još dodao:

وَ مَنْ أَكْثَرَ ذِكْرَ اللهِ فَقَدْ بَرِئَ مِنَ النِّفَاقِ

„A ko mnogo spominje Allaha, pa taj se očistio od dvoličnjaštva."[75]

577.... Ka'b, r.a., je rekao: „Ko mnogo spominje Allaha, taj se očistio od dvoličnjaštva."

[75] Bilježe: Ibn Abdel-Berr u *Et-Temhidu*, 6/47; El-Hakim u *El-Mustedreku* (1/512) koji hadis ocjenjuje vjerodostojnim u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi; Ahmed, 2/302-310; Ibn Ebu-Šejbe, 10/428.

578.... Muaz ibn Džebel, r.a., je upitao: „O Allahov Vjerovjesniče, koji je iman najvrjedniji?", na što je Vjerovjesnik, s.a.v.s., odgovorio:

تُحبُّ لله، و تُبْغض لله، و تعمل لسانَك بذكر الله

„Da voliš radi Allaha, i mrziš radi Allaha, i da ti jezik bude u zikrullahu."

Pa je Muaz, r.a., ponovo upitao: „I šta još pored toga, o Allahov Vjerovjesniče?", pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., odgovorio:

تُحبُّ للنَّاس ما تُحبُّ لنَفْسك و تَكْرَهُ للناس ما تكره لنفسك، و تقولُ خيراً أو لتَصْمُتْ فانَّما يكبُّ في نار جهنَّم منْ يكبُّ فيها بلِسانه

„Da voliš ljudima ono što voliš samom sebi, i da prezireš da se desi ljudima ono što prezireš da se desi samom tebi, i da govoriš dobro ili da šutiš, jer će onoga koji bude ubačen u džehennemsku vatru baciti upravo njegov jezik."[76] [77]

579.... Muaz ibn Džebel, r.a., je upitao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o najvrjednijem imanu, pa je Allahovog Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أنْ تُحبَّ لله، و تُبغضَ لَه، و تَعمَلَ للناس ما تُحبُّ لِنَفْسك، و تَكْرَهُ لَهُمْ ما تَكْرَهُ لنفسك، و أنْ تقولَ خيراً أوْ لتصْمُتْ

[76] Autor *El-Kenza* (1390) ga pripisuje Ibn-Mindetu i Ebu-Nuajmu.

[77] Vjerovjesnikove, s.a.v.s., riječi: "**...i da govoriš dobro...**", usporedi sa 514. hadisom: **„Sav čovjekov govor je protiv njega, nije na njegovoj strani, osim naređivanja dobra, zabranjivanja zla i spominjanja Allaha Uzvišenog."** (op.prev.)

„Da voliš radi Allaha, i mrziš radi Njega, i da činiš ljudima ono što voliš da se tebi čini, i da prezireš da se desi njima ono što prezireš da se desi tebi, i da govoriš dobro ili da šutiš."[78]

580.... Ukbe ibn Amir, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., za čovjeka koga su zvali Zul-Bidžadejn rekao:

إنّهُ أوّاهٌ

„On je, uistinu, evvah (onaj koji često priziva Allaha)."

El-Bejheki: „A to je zbog toga što je mnogo spominjao Allaha učeći Kur'an i čineći dove."[79]

581.... Ibnul-Edra' el-Eslemi, r.a., pripovjeda: „Jedne noći bio sam čuvar kod Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa je u neka doba izašao uzevši me za ruku i ja pođoh sa njim. Prošli smo u mesdžidu pored jednog čovjeka koji je klanjajući visoko podigao svoj glas. Pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

عَسي أنْ يَكُونَ هذا مرائيا

„Možda se ovaj pretvara."

Rekao sam: *„O Allahov Poslaniče, čovjek klanja."*, na što Poslanik, s.a.v.s., reče:

إنّكم لَن تدرِكُوا هذَا الأمرَ بالْمغالبَة

[78] Ahmed, 5/247.

[79] El-Hejsemi u *El-Medžmeu*, 9/369, veli: „Bilježe ga Ahmed i Et-Taberani sa dobrim lancima prenosilaca."

„Vi uistinu nećete dosegnuti ovu stvar međusobno se suzbijajući."[80]

Potom je izašao druge noći kada sam ponovo ja bio na straži uzevši me za ruku. Pošao sam sa njim, te smo opet prošli u mesdžidu pored čovjeka koji je klanjajući podigao svoj glas, pa sam rekao: „O Allahov Poslaniče, možda se ovaj pretvara.", na što je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

وَ لَكِنَّهُ أَوَّاهٌ

„Ali je on evvah."

Pa sam poslije toga otišao da vidim o kome se radi, te zatekoh Abdullaha Zul-Bidžadejna."[81]

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Zul-Bidžadejn (vlasnik dva bidžada) je, nakon što je primio islam, skinuo svoju odjeću. Majka mu je tada dala *bidžad* (beduinski prugasti ogrtač od kostrijeti), pa ga je on prepolovio. Jedan dio je iskoristio kao košulju a drugi kao ogrtač."

582.... Zejd ibn Eslem prenosi od Ibn el-Ekvea da je rekao: *„Jedne noći čuvao sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s.,...* pa je naveo prethodni hadis, na kraju rekavši: *„...te zatekoh Abdullaha Zun-Nidžadejna."*

[80] Vjerovjesnik, s.a.v.s., kroz primjer spomenutog čovjeka, ukazuje na to da se dolazak u Allahovu blizinu (*kurb*) ne postiže time što se čovjek pokazuje boljim od drugih. (op.prev.)

[81] Ahmed, 47337. Ez-Zehebi u Et-Tedžridu, 2/212, veli: „Zul-Bidžadejn zvao se Seleme ibn Mihdžen." El-Hejsemi u El-Medžmeu, 9/369, veli: „Hadis bilježi Ahmed sa pouzdanim prenosiocima."

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovo nije tačno, ispravan je prethodni hadis (tj. rivajet Džafera ibn Avna)."[82]

583.... El-Edra' el-Eslemi pripovjeda: „Došao sam jedne noći da čuvam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa sam zatekao u mesdžidu Abdullaha Zul-Bidžadejna kako povišenim glasom uči Kur'an. Pa kada je izašao Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao sam ga: „O Allahov Poslaniče, je li se ovaj pretvara?", na što je odgovorio:

مَعَاذَ اللهِ! هَذَا عَبْدُ اللهِ ذُو الْبِجَادَيْنِ

„Da Allah sačuva! Ovo je Abdullah Zul-Bidžadejn."

Pa kada je umro u Medini i kada su ponijeli njegov tabut, Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao:

ارْفُقُوا بِهِ رَفَقَ اللهُ عَلَيْهِ

„Budite blagi prema njemu, Allah bio blag prema njemu!"

Potom je došao do njegovog kabura i rekao:

وَسِّعُوا لَهُ وَسَّعَ اللهُ عَلَيْهِ

„Proširite mu (kabur), Allah mu širinu podario!"

584.... Džabir ibn Abdullah, r.a., je rekao: „Ljudi su primjetili u mezaristanu baklju, pa kada su tamo došli zatekli su Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji im tada reče:

[82] Tj. ispravno je Ibnul-Edra', a ne Ibnul-Ekvea', i ispravno je Zul-Bidžadejn, a ne Zun-Nidžadejn.

نَاوِلُونِي صَاحِبَكُمْ

„Dodajte mi svoga druga!"[83]

A to je bio čovjek, evvah, koji je prilikom zikra podizao glas.

585.... Džabir, r.a., prenosi da je jedan čovjek prilikom zikra podizao svoj glas, pa je neko rekao: „Kada bi ovaj samo malo bio tiši!", na što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

فَإِنَّهُ أَوَّاهٌ

„Pa on je uistinu evvah (onaj koji često priziva Allaha)."

Nakon što je preselio jedan čovjek je, u mezaristanu, primjetio baklju nad njegovim kaburom. Prišao je i zatekao Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji je govorio:

هَلُمُّوا صَاحِبَكُمْ

„Požurite svome drugu!"

A on je bio čovjek koji je prilikom zikra podizao svoj glas."

U drugom hadisu, Ebu-Zerr, r.a., prenosi: "Jedan čovjek je u tavafu oko Kabe u svojim dovama govorio: 'Evhi, evhi!', pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّهُ لَأَوَّاهٌ

„On je uistinu evvah!"

[83] Bilježi El-Hakim u *El-Mustedreku*, 1/368, i ukazuje da hadis ima sve Muslimove uvjete i da je vjerodostojan.

Ebu-Zerr, r.a., veli: „Pa sam jedne noći izašao i vidio kako Vjerovjesnik, s.a.v.s., sa svjetiljkama ukopaje, u mezaristanu, tog čovjeka."[84]

586.... Ebu-Junus veli: „Čuo sam kako jedan čovjek po imenu Vekkas, u Mekki, prenosi Ebu-Zerrov hadis", pa je naveo prethodni hadis.

587.... Abdullah ibn Mesud, r.a., je ajet: **„Ibrahim je doista bio evvah"** (Et-Tevbe, 114.), prokomentarisao na sljedeći način: „*El-Evvah* je onaj koji mnogo čini dove."[85]

588.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

ثَلَاثَةٌ لَا يَرُدُّ اللهُ دُعَاءَهُمْ: الذَّاكِرُ اللهَ كَثِيراً، وَ دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَ الْإِمَامُ الْمُقْسِطُ

„Allah trojici ne odbija dovu: onome ko Allaha mnogo spominje, dovu mazluma i pravednog vođe."

589.... Ebu-Seid el-Hudri, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bio upitan: *„O Allahov Poslaniče, koji su ljudi na najvećem stupnju?"*, na što je odgovorio:

اَلذَّاكِرِينَ اللهَ

„Oni koji spominju Allaha."[86]

[84] El-Hakim, 1/368, sa istim lancem prenosilaca.
[85] Es-Sujuti ga u *Ed-Durrul-Mensuru* (3/285) pripisuje Ibn Džeriru et-Teberiju, Ibnul-Munziru i Et-Taberaniju.
[86] Et-Tirmizi, 3376.

590.... Omer, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

تَبّاً للذَهبِ و الفضّة، يتّخذ أحَدُكُمْ لساناً ذاكراً و قَلْباً شاكراً و زَوْجَةً تُعينُ على الآخرة

„Propalo zlato i srebro! Neka u svakog od vas bude jezik koji zikr čini, srce koje je zahvalno, i neka uzme ženu koja će mu na postizanju ahireta pomagati."[87]

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, veli: „Ovaj hadis je jedan od dokaza da je zikrullah iman, pa je dužnost svakog roba da u njemu bude ustrajan i da traži one zikrove koji su posebno odlikovani i zbog kojih je od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., došla posebna preporuka."

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Mnoge habere o spomenutoj temi smo naveli u poglavlju o dovama (*Kitabud-da'vat*), a ovdje ćemo navesti jedan dio nje."

[87] Ahmed, 5/366.

HADISI O POSEBNO ODLIKOVANIM ZIKROVIMA

591.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

كَلِمَتانِ خَفيفَتانِ عَلى اللّسانِ، ثَقيلَتانِ في الْميزانِ، حَبيبَتانِ الى الرَّحمانِ: سُبْحانَ الله وَ بِحَمْدِه سُبْحانَ الله الْعَظيم

„Dvije su riječi lahke na jeziku, teške na mizanu (vagi) i drage Milostivom: ﴾Subhanellahi ve bihamdihi﴿, ﴾Subhanellahil-azimi﴿ (Uzvišen je Allah i Njemu hvala pripada; Uzvišen je Allah, Moćni)."[88]

592.... Ebu-Zerr, r.a., prenosi da ga je posjetio Allahov Poslanik, s.a.v.s., ili je on posjetio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa ga je upitao: „O Allahov Poslaniče, za tebe bih žrtvovao i oca i majku, koji je govor najdraži Allahu Uzvišenom?", na što mu je odgovorio:

ما آصْطَفاهُ الله لِمَلائكته: سُبْحانَ رَبّي و بِحَمْدِه سُبْحانَ رَبّي و بِحَمْدِه

„Ono što je Allah izabrao svojim melekima: ﴾Subhane Rabbi ve bihamdihi﴿. Subhane Rabbi ve bihamdihi﴿ (Uzvišen je moj

[88] El-Buhari, 8/107; Muslim, 4/2072.

Gospodar i Njemu hvala pripada, Uzvišen je moj Gospodar i Njemu hvala pripada)."[89]

593.... Ebu-Ejjub el-Ensari, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ فِي يَوْمٍ عَشَرَ مَرَّاتٍ كَانَ لَهُ بِعَدْلِ عَشْرِ مُحَرَّرِينَ [أَوْ قَالَ : { بِعَدْلِ مُحَرَّرٍ} شَكَّ دَاوُدُ]

„Ko kaže: 'La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir' (Nema boga osim Allaha, Jedinog, nema On druga, Njemu pripada vlast i Njemu pripada hvala, i On sve može) u toku dana deset puta imat će nagradu kao deset oslobodtelja (robova)] ili je rekao: 'Kao jednog osloboditelja', Davud sumnja[. "[90]

594.... Ebu-Ejjub el-Ensari, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ عَشَرَ مَرَّاتٍ كُلَّ يَوْمٍ كَانَ عَدْلُ أَرْبَعِ مُحَرَّرِينَ

„Ko kaže: 'La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir' (Nema boga

[89] El-Hakim, 1/501, i ocjenjuje ga vjerodostojnim u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.
[90] El-Buhari, 8/107.

osim Allaha, Jedinog, nema On druga, Njemu pripada vlast i Njemu pripada hvala, i On sve može) svaki dan po deset puta ima nagradu četverice osloboditelja (robova)."

595.... Er-Rebi' ibn Husejm je rekao: „Ko kaže: 'La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir' (Nema boga osim Allaha, Jedinog, nema On druga, Njemu pripada vlast i Njemu pripada hvala, i On sve može) deset puta, ima nagradu kao da je oslobodio četvericu robova."[91]

596.... Abdullah ibn Mesud, r.a., je rekao: „Ko na početku dana kaže: 'La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir' (Nema boga osim Allaha, Jedinog, nema On druga, Njemu pripada vlast i Njemu pripada hvala, i On sve može) deset puta, ima nagradu kao četverica osloboditelja sinova Ismailovih."[92]

597.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إِلاّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهُ عَدْلُ عَشْرِ رِقَابٍ، وَ كُتِبَ لَهُ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَ مُحِيَ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ، وَ كَانَتْ لَهُ حِرْزاً مِنَ النَّارِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِي، وَ لَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلاَّ أَحَدٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ

[91] Pogledaj Sahihul-Buhari, 8/107.
[92] El-Buhari, 8/107.

„Ko kaže: 'La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šej'in kadir' (Nema boga osim Allaha, Jedinog, nema On druga, Njemu pripada vlast i Njemu pripada hvala, i On sve može) stotinu puta ima nagradu kao da je oslobodio deset robova, i bude mu upisano stotinu dobrih djela a izbrisano stotinu loših, i to mu bude zaštita od vatre toga dana sve dok ne omrkne, i niko neće doći sa nečim vrjednijem od onoga s čim je on došao, osim onoga ko prouči više puta od njega."

وَ مَنْ قَالَ : سُبْحَانَ اللهِ وَ بِحَمْدِهِ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَ إِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ

„A ko kaže: ﴾Subhanellahi ve bihamdihi﴿ (Uzvišen je Allah i Njemu hvala pripada) stotinu puta izbrišu mu se grijesi pa makar ih bilo poput morske pjene."

598.... Jahja ibn Jahja veli: „Čitao sam pred Malikom, pa je naveo prethodni hadis sa istim senedom, osim što se u njemu veli:

وَ كَانَتْ لَهُ حِرْزاً مِنَ الشَّيْطَانِ

„...i to mu bude zaštita od šejtana."[93]

...Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَأَنْ أَقُولَ سُبْحَانَ اللهِ وَ الْحَمْدُ للهِ وَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَ اللهُ أَكْبَرُ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ

[93] El-Buhari, 8/106; Muslim, 4/2071.

„Da kažem: ﴾Subhanellahi vel-hamdu lillahi ve la ilahe illellahu vallahu ekber﴿ (Uzvišen je Allah i neka je potpuna hvala Allahu, nema boga osim Allaha, Allah je najveći) draže mi je od svega što sunce obasjava."[94]

600.... Musab ibn Sa'd prenosi od svog oca da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., svojim sabesjednicima rekao:

أَيَعجزُ أَحَدُكُم أَنْ يَكسب كُلَّ يَومٍ أَلْفَ حَسنة؟

„Zar ima neko od vas a da ne može svaki dan zaraditi hiljadu dobrih djela?"

Jedan od sabesjednika upita: „Kako može neko od nas zaraditi hiljadu dobrih djela?", pa (Vjerovjesnik, s.a.v.s.) reče:

يُسَبِّحُ مِائَةَ تَسْبِيحَةٍ فَيُكْتَبُ لَهُ أَلْفُ حَسَنَةٍ، وَ يُكَفَّرُ عَنْهُ أَلْفُ خَطِيئَةٍ

„Da prouči stotinu puta ﴾Subhanallah﴿, pa mu bude upisano hiljadu dobrih a poništeno hiljadu loših djela."[95]

601.... Semure ibn Džundub, r.a., prenosi da je Allahov Posanik, s.a.v.s., rekao:

أَحَبُّ الْكَلاَمِ إِلَى اللهِ أَرْبَعُ: لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، وَ اللهُ أَكْبَرُ، وَ سُبْحَانَ اللهِ، وَ الْحَمْدُ للهِ، لاَ يَضُرُّكَ بِأَيِّهِنَّ بَدَأْتَ

[94] Muslim, 4/2072. Ovaj zikr je uobičajen kod nas poslije namaza a prije tespiha, pa neka se poštovani čitaoci, zbog ovog hadisa, drže te lijepe prakse. (op.prev.)
[95] Ahmed, 1/174,180,185.

„Četiri najdraže rečenice Allahu su: 'La ilahe illellahu' (Nema boga osim Allaha), 'Allahu ekber' (Allah je najveći), 'Subhanallah' (Uzvišen je Allah) *i 'El-hamdu lillah'* (potpuna hvala Allahu)*; neće ti ništa naštetiti, bilo kojom od njih da počneš."*[96]

602.... Aiša, kći Sa'da ibn Ebi Vekkasa, r.a., prenosi od svog oca da je on sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., ušao kod jedne žene ispred koje su bile košpice od datula ili kamenčići, sa kojima je tespih činila, pa joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أُخبِرُك بِمَا هو أَيْسر عَلَيْكِ مِن هذا أو أفضل؟

„Da te obavijestim o nečemu što ti je od ovoga lakše ili vrjednije?

Pa je rekao:

سُبْحَانَ الله عَدَدَ مَا خلَقَ فِي السَّماءِ، وَ سُبْحَانَ الله عَدَدَ مَا خلَقَ فِي الأَرْضِ، وَ سُبْحَانَ الله عدد ما بين ذلك، و سُبْحَانَ الله عدد ما هو خالق، و الله أكبر مثل ذلك، وَ الْحَمْدُ لله مِثْلُ ذلكَ، وَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ الله مثلُ ذلك، وَ لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ إِلاَّ بالله العلي العظيم مثل ذلك

„Neka je Uzvišen Allah onoliko puta koliko ima Njegovih stvorenja na nebesima (Subhanellahi adede ma haleka fi-ssemai), i neka je Uzvišen Allah onoliko puta koliko ima Njegovih stvorenja na zemlji (ve subhanellahi adede ma haleka fil-erdi), i neka je Uzvišen Allah onoliko puta koliko ima Njegovih stvorenja između njih (ve

[96] Muslim, 3/1685.

subhanellahi adede ma bejne zalike), i neka je Uzvišen Allah onoliko puta koliko ima svega što je On stvorio (ve subhanellahi adede ma Huve halikun), pa isto tako i Allah je najveći (Allahu ekber), pa isto tako i potpuna hvala Allahu (el-hamdu lillah), pa isto tako i Nema boga osim Alaha (La ilahe illellah) i isto tako Nema moći niti snage osim sa Allahom, Uzvišenim, Velikim (la havle ve la kuvvete illa billahil-alijjil-azim)."[97]

603.... Ibn-Vehb prenosi prethodni hadis sa potpuno istim lancem prenosilaca, s tim da se u njemu navodi kako je Poslanik, s.a.v.s., dotičnoj ženi rekao:

قُولِي...

„Reci..."

604.... Ibn-Abbas, r.a., pripovjeda da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., jednog jutra izašao od Džuvejrijje, r.a., kćerke El-Harisa, el-Huzaijje. A bilo joj je ime Berra, pa joj je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nadio ime Džuvejrijja, jer mu je bilo mrsko da se priča kako izlazi od Berre. Izašao je, a ona je ostala u mesdžidu. (A u drugom rivajetu se spominje da je rekao da je ona ostala na svom mjestu gdje je inače obavljala namaz.) Potom se vratio, nakon što je sunce bilo odskočilo, te ju je upitao:

وَ أَنْتِ فِي مَجْلسك هذا مُنْذُ خَرَجْتُ؟

„A ti na ovom svom mjestu otkako sam izašao?"

[97] Et-Tirmizi, 3568.

Odgovorila je: "Da." Pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

لَقَدْ قُلْتُ بَعْدَكِ أَرْبَعَ كَلِمَاتٍ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَوْ زَانَتْ بِكَلِمَاتٍ لَوَزَنَتْهُنَّ سُبْحَانَ اللهِ وَ بِحَمْدِهِ عَدَدَ خَلْقِهِ وَ رِضَا نَفْسِهِ وَ زِنَةَ عَرْشِهِ وَ مِدَادَ كَلِمَاتِهِ

„Poslije tebe sam proučio po tri puta četiri riječi; kada bi se one vagale sa drugim riječima, pretegnule bi ih: ﴾Subhanallahi ve bihamdihi adede halkihi, ve rida nefsihi, ve zinete aršihi ve midade kelimatihi﴿ (Uzvišen je Allah i Njemu hvala pripada, onoliko puta koliki je broj Njegovih stvorenja, koliko je Njegovo zadovoljstvo, koliko je težak Njegov arš i koliko je potrebno tinte za Njegove riječi).“[98]

605.... Ebu-Seid el-Hudri, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

اسْتَكْثِرُوا مِنَ الْبَاقِيَاتِ الصَّالِحَاتِ

„Mnogo činite vječna dobra djela."

Pa je neko upitao: „A koja su to, o Allahov Poslaniče?"

Reče:

الْمَسْأَلَةُ

„*El-mes'eletu* (traženje)."

Pa je neko, opet, upitao: „A šta je to?" Reče:

اَلتَّكْبِيرُ وَ التَّسْبِيحُ وَ التَّهْلِيلُ وَ الْحَمْدُ وَ لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ الاَّ بِاللهِ

[98] Muslim, 4/2090.

„Tekbir (Allahu ekber), tesbih (subhanallah), tehlil (La ilahe illellah), el-hamd (el-hamdu lillah) i La havle ve la kuvvete illa billah (nema moći niti snage osim sa Allahom)."[99]

606.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

خُذُوا جُنَّتَكُمْ

„Uzmite svoj štit."

Rekli smo: *„Allahov Poslaniče, je li zbog neprijatelja koji nam dolazi?"* Reče:

لاَ، جُنَّتُكُمْ مِنَ النَّارِ، قُولُوا سُبْحَانَ اللهِ وَ الْحَمْدُ للهِ وَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَ اللهُ أَكْبَرُ يَأْتِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُقَدِّمَاتٍ مُعَقِّبَاتٍ مُحَبَّبَاتٍ، هُنَّ الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ

„Ne, nego vaš štit od vatre! Govorite: Uzvišen je Allah, neka je potpuna hvala Allahu, nema boga osim Allaha, Allah je najveći. Te riječi će na Kijametskom danu doći i ispred i iza vas i bit će vam jako drage, one su vječna dobra djela."[100]

607.... Murre prenosi od Abdullaha, r.a., da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّ اللهَ قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَخْلاَقَكُمْ كَمَا قَسَمَ بَيْنَكُمْ أَرْزَاقَكُمْ، وَ انَّ اللهَ يُعْطِي الْمَالَ مَنْ يُحِبُّ وَ مَنْ لاَ يُحِبُّ. فَإِذَا أَحَبَّ عَبْداً أَعْطَاهُ الْإِيمَانَ، فَمَنْ ضَنَّ بِالْمَالِ أَنْ يُنْفِقَهُ وَ

[99] En-Nesai u *'Amelul-jevmi vel-lejleti'*, pogledaj *'Tuhfetul-Ešraf'* (4066).

[100] En-Nesai u *'Amelul-jevmi vel-lejleti'*, pogledaj *'Tuhfetul-Ešraf'* (13061).

هَابَ اللَّيْلَ أَنْ يُكَابِدَهُ، و خَافَ الْعَدُوَّ أَنْ يُجَاهِدَهُ فَلْيُكْثِرْ مِنْ: سُبْحَانَ الله و الْحَمْدُ لله و لا إله إلاّ الله و الله أكْبَرُ فإنَّهنَّ مقدَّمات مُجنِّبات و معقِّبات و هُنَّ الْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ

„Uistinu je Allah podjelio među vama vaše ćudi kao što je podjelio među vama vaše opskrbe. I uistinu Allah daje imetak onome koga voli i onome koga ne voli, a iman ne daje osim onome koga voli. Pa kada zavoli roba, da mu iman. Pa ko, zbog škrtosti, ne može da imetak udjeljuje, ili se boji da noćima bdije, ili ga je strah da se bori protiv neprijatelja, pa neka mnogo uči (riječi): 'Uzvišen je Allah, neka je potpuna hvala Allahu, nema boga osim Allaha, Allah je najveći'. One će ići ispred (vas), otklanjat će (vam tegobe), i doći će i iza (vas). One su vječna dobra djela."[101]

608.... Ali ibn Ebi-Talib, r.a., pripovjeda: *„Došao nam je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pa je čak stavio svoju nogu između mene i Fatime poučivši nas šta ćemo izgovarati kada liježemo. Trideset i tri puta 'Subhanallah', trideset i tri puta 'el-hamdu lillah' i trideset i četiri puta 'Allahu ekber'. Pa to nisam nikada izostavio."* Neki čovjek je upitao: „A niti u noći uoči Bitke na Siffinu?" Reče: *„Niti u noći uoči Bitke na Siffinu."*[102]

609.... Imran ibn Husajn, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

---

[101] Ahmed, 1/387; El-Hakim, 1/33.

[102] El-Buhari, (11/119 Feth); Muslim, 4/2091,2092.

أَيَعْجَزُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَعْمَلَ كُلَّ يَوْمٍ عَمَلاً مِثْلَ أُحُدٍ؟

„Zar ima neko od vas da nije u stanju svaki dan uraditi djelo poput brda Uhuda?"

Rekoše (prisutni): „Allahov Poslaniče, a ko je ustanju da svaki dan uradi djelo poput brda Uhuda?"

Reče:

كُلُّكُم يستطيعه

„Svi to možete."

Upitaše: „Allahov Poslaniče, šta je to?" Reče:

سُبْحَانَ الله أَعْظَمُ مِنْ أُحُدٍ، و لاَ إِلَهَ إلاّ الله أَعْظَمُ مِنْ أُحُدٍ، و الله أَكْبَرُ أَعْظَمُ مِنْ أُحُدٍ

„Subhanallah je veće od Uhuda. La ilahe illellah je veće od Uhuda i Allahu ekber je veće od Uhuda."[103]

---

[103] En-Nesai u *'Amelul-jevmi vel-lejleti'*, pogledaj *'Tuhfetul-Ešraf'* (10798).

HADISI O TESPIH-NAMAZU

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, veli: „Prethodne zikrove je posebno lijepo učiti na nafilama, ko to želi." Potom je spomenuo 'tespih-namaz', čiji smo sened naveli u poglavlju o dovama (*'Kitabud-da'vat'*).

610.... Ebu-Rafi', r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., (svom amidži) El-Abbasu, r.a., rekao:

يَا عَمِّ أَلاَ أَصِلُكَ؟ أَلاَ أَحْبُوكَ؟ أَلاَ أَنْفَعُكَ؟

„O moj amidža, zar da ne uspostavljam prema tebi (rodbinsku) vezu? Zar da ne budem pažljiv prema tebi? Zar da ti ne budem od koristi?"

Odgovori: „Svakako, o Allahov Poslaniče!" Reče:

صَلِّ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ وَ اقْرَأْ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ سُورَةٍ فَإِذَا انْقَضَتِ الْقِرَاءَةُ فَقُلْ اَللهُ أَكْبَرُ وَ الْحَمْدُ لِلهِ وَ سُبْحَانَ اللهِ وَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً قَبْلَ أَنْ تَرْكَعَ، ثُمَّ ارْكَعْ فَقُلْهَا عَشْراً قَبْلَ أَنْ تَرْفَعَ رَأْسَكَ، ثُمَّ ارْفَعْ رَأْسَكَ فَقُلْهَا عَشْراً قَبْلَ أَنْ تَسْجُدَ، ثُمَّ اسْجُدْ فَقُلْهَا عَشْراً قَبْلَ أَنْ تَرْفَعَ رَأْسَكَ، ثُمَّ ارْفَعْ رَأْسَكَ فَقُلْهَا عَشْراً قَبْلَ أَنْ تَسْجُدَ ثَانِيَةً، ثُمَّ اسْجُدْ فَقُلْهَا عَشْراً قَبْلَ أَنْ تَرْفَعَ رَأْسَكَ، ثُمَّ ارْفَعْ رَأْسَكَ

فَقُلْهَا عَشْراً قَبْلَ أَنْ تَقُومَ، فَتِلْكَ خَمْسَةٌ وَ سَبْعُونَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ، وَ هِيَ ثَلاَثُمِائَةٍ فِي أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ. لَوْ كَانَتْ ذُنُوبُكَ مِثْلَ رَمْلِ عَالِجٍ لَغَفَرَهَا اللهُ لَكَ

„Klanjaj četiri rekata i na svakom rekatu uči Fatihu i jednu suru, pa kad završiš sa učenjem reci: Allahu ekber, vel-hamdu lillah, ve subhanallah, ve la ilahe illellah petnaest puta prije nego što odeš na ruku'. Zatim učini ruku' i reci to deset puta prije nego što podigneš glavu, zatim podigni glavu i reci to deset puta prije nego što odeš na sedždu, zatim učini sedždu i reci to deset puta prije nego što podigneš glavu, zatim podigni glavu i reci to deset puta prije nego što odeš na drugu sedždu, potom učini sedždu i reci to deset puta prije nego što podigneš glavu, zatim podigni glavu i reci to deset puta prije nego što ustaneš, i to je sedamdeset i pet na svakom rekatu, a tri stotine na četiri rekata. Kada bi tvojih grijeha bilo koliko ima pijeska na Alidžu[104]*, Allah će ti ih oprostiti!"*

El-Abbas upita: „Allahov Poslaniče, a ko je u stanju da ih prouči svaki dan?" Reče:

فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقُلْهَا فِي كُلِّ جُمُعَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقُلْهَا فِي كُلِّ شَهْرٍ، فَإِنْ لَمْ تَسْتَطِعْ فَقُلْهَا فِي كُلِّ سَنَةٍ

„Ako to nisi u stanju, onda prouči to svake sedmice, pa ako nisi (ni to) u stanju, onda prouči svakog mjeseca, pa ako (ni to) nisi u stanju, onda prouči svake godine."[105]

---

[104] Alidž – pješčani brežuljci u Arabiji.

[105] Et-Tirmizi, 482; Ibn Madže,1386.

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovaj namaz obavljao je i Ibnul-Mubarek, a dobri ljudi su ga prenosili s generacije na generaciju. To je ujedno i pojačanje merfu'-hadisu, a Allah najbolje zna."

611.... Ebu-Vehb Muhammed ibn Muzahim veli: „Pitao sam Abdullaha ibnul-Mubareka o tespih-namazu, pa je rekao:

'Donese se početni tekbir, zatim se prouči Subhaneke-llahumme ve bihamdike, ve tebareke-smuke, ve teala džedduke, ve la ilahe gajruke, a potom se kaže petnaest puta: *Subhanallah, vel-hamdu lillah, ve la ilahe illellah vallahu ekber.* Iza toga se prouči Euza, Bismillahir-Rahmanir-Rahim, Fatiha i opet se kaže deset puta *Subhanallah, vel-hamdu lillah, ve la ilahe illellah vallahu ekber.* Zatim se obavi ruku' i na njemu se izgovore iste riječi deset puta, potom se podigne glava i izgovore se deset puta. Onda se ode na sedždu i na njoj se izgovore deset puta, potom se podigne glava pa se izgovore deset puta. Onda se ode na drugu sedždu i na njoj se izgovore deset puta. Ovako klanjaj četiri rekata, i to će ti biti sedamdeset i pet tespiha na svakom rekatu, a što je sve ukupno tri stotine. Ako se klanja noću, ljepše je predavati selam poslije svaka dva rekata, a ako se klanja danju, selam se može predavati i poslije dva a može i poslije četiri rekata'."[106]

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovo je Ibn el-Mubarekov izbor po pitanju mjesta na kojima se tespih čini."

[106] El-Hakim, 1/319-320; Et-Tirmizi, 481.

612.... Abdullah ibn Amr ibn el-As, r.a., prenosi da mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

أَلاَ أَحْبُوكَ؟ أَلاَ أُعْطِيكَ؟ أَلاَ أَصِلُكَ؟ أَلاَ أُجِيزُكَ؟ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ مَنْ صَلاَّهُنَّ غُفِرَ لَهُ كُلُّ ذَنْبٍ قَدِيمٍ أَوْ حَدِيثٍ صَغِيرٍ أَوْ كَبِيرٍ، خَطَإٍ أَوْ عَمْدٍ، تَبْدَأُ فَتُكَبِّرُ أَوَّلَ الصَّلاَةِ، ثُمَّ تَقُولُ قَبْلَ الْقِرَاءَةِ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً سُبْحَانَ اللهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَ اللهُ أَكْبَرُ،ثُمَّ تَقْرَأُ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ وَ سُورَةٍ، ثُمَّ تَقُولُهُنَّ عَشْراً ثُمَّ تَرْكَعُ فَتَقُولُهُنَّ عَشْراً ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ فَتَقُولُهُنَّ عَشْراً، ثُمَّ تَسْجُدُ فَتَقُولُهُنَّ عَشْراً، ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ فَتَقُولُهُنَّ عَشْراً، ثُمَّ تَسْجُدُ الثَّانِيَةَ فَتَقُولُهُنَّ عَشْراً

„Zar da ne budem pažljiv prema tebi? Zar da ti ne udjeljujem? Zar da prema tebi ne održavam vezu? Zar da te ne nagradim? Četiri rekata, ko ih klanja, bit će mu oprošten svaki grijeh, stari ili skoro počinjeni, mali ili veliki, greškom učinjen ili namjerno. Počneš donoseći tekbir na početku namaza, zatim prije učenja (kiraeta) kažeš petnaest puta: Subhanallah, vel-hamdu lillah, ve la ilahe illellah, vallahu ekber, potom proučiš Fatihu i jednu suru i opet isto proučiš deset puta. Potom odeš na ruku' i isto izgovoriš deset puta, pa podigneš glavu i opet isto izgovoriš deset puta. Onda odeš na sedždu i izgovoriš isto deset puta, pa podigneš glavu i izgovoriš isto deset puta, zatim odeš na drugu sedždu pa isto izgovoriš deset puta."

El-Abbas, r.a., upita: „A ko je to u stanju?" Reče:

وَلَوْ فِي سَنَةٍ وَ لَوْ فِي شَهْرٍ وَ لَوْ فِي جُمُعَةٍ وَلَوْ أَنْ تَقْرَأَ قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ

„Makar u godini, makar u mjesecu, makar u sedmici, makar učio Kul Huvallahu Ehad."

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovaj hadis potvrđuje ono što smo zabilježili i prenijeli od Ibn el-Mubareka. Hadis, također, bilježi i Kutejbe ibn Sa'd od Jahjaa ibn Muslima, a on od Imrana ibn Muslima da je Ebul-Dževza rekao: 'Došao nam je Abdullah ibn Amr ibn el-As, r.a.... ' pa je spomenuo ovaj hadis, međutim ne vezujući ga do Vjerovjesnika, s.a.v.s., i ne spomenuvši tespihe prije učenja (kiraeta), nego ih je spomenuo iza kiraeta i na sjedenju između dvije sedžde, kako to navode i drugi prenosioci, a Allah najbolje zna. Na isti način hadis prenosi i Amr ibn Malik i drugi od Ebul-Dževzaa mevkuf-predajom."

HADISI O ZIKRU POSLIJE NAMAZA

613.... Abdullah ibn Amr ibn el-As, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

خَصْلَتَانِ لا يُحْصِيهِمَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ إِلاَّ دَخَلَ الْجَنَّةَ هُمَا قَلِيلٌ وَ مَنْ يَعْمَلُ بِهِمَا قَلِيلٌ

„Dva svojstva, neće ih čuvati musliman a da neće ući u Džennet. Ona su malobrojna, ali i oni koji ih rade su malobrojni."

Upitaše: „A koja su to dva (svojstva), o Allahov Poslaniče?" Poslanik reče:

يُسَبِّحُ اللهَ أَحَدُكُمْ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاتِهِ عَشْراً، وَ يَحْمَدُهُ عَشْراً، وَ يُكَبِّرُ عَشْراً فَتِلْكَ خَمْسُونَ وَ مِائَةٌ بِاللِّسَانِ، وَ أَلْفٌ وَ خَمْسُمِائَةٍ فِي الْمِيزَانِ، وَ إِذَا أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ يُسَبِّحُ اللهَ، وَ حَمِدَهُ، وَ كَبَّرَهُ مِائَةً فَتِلْكَ مِائَةٌ بِاللِّسَانِ، وَ أَلْفٌ فِي الْمِيزَانِ، فَأَيُّكُمْ يَعْمَلُ فِي الْيَوْمِ وَ اللَّيْلَةِ أَلْفَيْنِ وَ خَمْسُمِائَةٍ سَيِّئَةٍ؟

„Da poslije svakog namaza prouči deset puta Subhanallah, deset puta El-hamdu lillah i deset puta Allahu ekber; pa to je stotinu i pedeset jezikom, a hiljadu i petsto deset na mizanu. I kada legne u postelju također slavi Allaha, zahvali Mu i tekbir Ga učini stotinu puta; pa to je stotinu jezikom, a hiljadu na mizanu. A ko od vas u toku dana i noći počini dvije hiljade i petsto pedeset loših dijela!?"

„Pa sam vidio Allahovog Poslanika, s.a.v.s., veli Abdullah ibn Amr, kako ih broji svojom rukom."

Upitaše: „Allahov Poslaniče, kako može musliman da ne čuva ta dva svojstva? Reče:

يَأْتِي أَحَدَكُمَا الشَّيْطَانُ فَيَقُولُ أُذْكُرْ حَاجَةَ كَذَا وَ حَاجَةَ كَذَا حَتَّى يَنْصَرِفَ وَلا يَذْكُرَ وَ يَنَامُ وَ لا يَذْكُرُ

„Nekome od vas dođe šejtan i govori: ﴾Sjeti se toga, sjeti se toga﴿, tako da se okrene (od namaza) a zikr ne obavi, i zaspe a zikr ne obavi."[107]

[107] Bilježe Ahmed, 2/204-205; Ebu-Davud, 5065; Et-Tirmizi, 3410, i En-Nesai od Ataa. Et-Tirmizi veli da je ovaj hadis hasenun-sahih.

614.... Ka'b ibn Udžre, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مُعَقِّبَاتٌ لاَ يَخِيبُ قَائِلُهُنَّ أَوْ فَاعِلُهُنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلاَةٍ مَكْتُوبَةٍ ثَلاَثاً وَ ثَلاَثِينَ تَسْبِيحَةً، وَ ثَلاَثاً وَ ثَلاَثِينَ تَحْمِيدَةً، وَ أَرْبَعاً وَ ثَلاَثِينَ تَكْبِيرَةً

„muakkibat[108]*, neće propasti onaj ko ih bude izgovarao (ili činio) poslije: trideset i tri tespiha, trideset i tri tahmida i trideset i četiri tekbira."*[109]

615.... Ebu-Zerr, r.a., je rekao: „Allahov Poslaniče, imućni su otišli sa nagradama; klanjaju kao što i mi klanjamo, i poste kao što i mi postimo, a oni imaju i višak imetka pa ga udjeljuju, a mi nemamo šta udjeljivati." Pa Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče:

يَا أَبَا ذَرٍّ أَلاَ أُعَلِّمُكَ كَلِمَاتٍ إِذَا قُلْتَهُنَّ أَدْرَكْتَ مَنْ سَبَقَكَ، وَ لاَ يَلْحَقُ بِكَ أَحَدٌ بَعْدَكَ؟

„O Ebu-Zerre, hoćeš li da te poučim riječima kojima ćeš sustići one koji su ispred tebe, ako ih budeš izgovarao; i niko te poslije toga neće moći stići?"

Reče: „Svakako, Allahov Poslaniče!" Reče:

تُكَبِّرُ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ ثَلاَثاً وَ ثَلاَثِينَ تَكْبِيرَةً وَ تَحْمَدُ ثَلاَثاً وَ ثَلاَثِينَ تَحْمِيدَةً وَ تُسَبِّحُ ثَلاَثاً وَ ثَلاَثِينَ تَسْبِيحَةً، وَ تَخْتِمُ بِلاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

[108] "muakkibat" riječi koje se stalno pominjaju jedna za drugom (Garibul-hadis, Ibn el-Dževzi 2/11) (op. prev.)
[109] Muslim, 1/418.

„Poslije svakog namaza donesi trideset i tri tekbira, trideset i tri tahmida, i trideset i tri tespiha, te završi sa 'La ilahe illellahu vahdehu, la šerike lehu, lehul-mulku ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šejin kadir'."[110]

616.... prethodni hadis prenosi i Evzai sa istim lancem prenosilaca. A Muslim u svom *Sahihu* ga bilježi od Ataa ibn Jezida el-Lejsija.[111]

617.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da su neki ashabi rekli: „O Allahov Poslaniče, imućni su otišli sa deredžama i vječnim staništem." Pa Allahov Poslanik, s.a.v.s., upita:

كَيْفَ ذَ لِكَ؟

„Kako to?"

Rekoše: „Klanjaju kao što i mi klanjamo, bore se kao što se i mi borimo, ali oni i udjeljuju višak svojih imetaka, a mi imetka nemamo." Allahov Poslanik, s.a.v.s., reče:

أَفَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِأَمْرٍ تُدْرِكُونَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ، وَ تَسْبِقُونَ مَنْ جَاءَ بَعْدَكُمْ، وَ لاَ يَأْتِي أَحَدٌ بِمِثْلِ مَا جِئْتُمْ بِهِ إِلاَّ مَنْ جَاءَ بِمِثْلِهِ: تُسَبِّحُونَ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلاَةٍ عَشْراً، وَ تَحْمِدُونَ عَشْراً، وَ تُكَبِّرُونَ عَشْراً

„Hoćete li da vam kažem čime ćete sustići one koji su bili prije vas i čime ćete prestići one koji će doći iza vas, niti će iko doći sa

[110] Ebu-Davud, 1504.
[111] Muslim, 1/418.

nečim sličnim čime ste vi došli, osim onoga koji upravo sa time dođe: poslije svakog namaza proučite Subhanallah deset puta, el-hamdu lillah deset puta i Allahu ekber deset puta."[112]

ZIKR ZA ONOGA KOJI NE MOŽE NIŠTA ZAPAMTITI OD KUR'ANA

618.... Abdullah ibn Ebu-Evfa prenosi da je nekakav čovjek došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao mu da ne može ništa zapamtiti od Kur'ana, pa ga je zamolio da ga pouči nečemu sa čim će dobiti nagradu učenja Kur'ana, pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

قُلْ: سُبْحَانَ اللهِ وَ الحَمْدُ للهِ وَ لا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَ اللهُ أَكْبَرُ وَ لا حَوْلَ وَ لا قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ

„*Reci: Subhanallah, vel-hamdu lillah, ve la ilahe illellahu, vallahu ekber, ve la havle ve la kuvvete illa billah* (Uzvišen je Allah, neka je potpuna hvala Allahu, nema boga osim Allaha, Allah je najveći, i nema moći niti snage osim sa Allahom)."[113]

[112] El-Buhari, 8/89.

[113] El-Bejheki ga bilježi i u *Es-Sunenu*, 2/381.

„TO JE ZA ALLAHA, A ŠTA JE ZA MENE?"

619.... Enes, r.a., prenosi da je nekakav beduin došao Vjerovjesniku, s.a.v.s., i rekao mu: „O Allahov Poslaniče, pouči me dobru (hajru)!", pa ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., uhvatio za ruku i rekao mu:

قُلْ: سُبْحَانَ اللهِ وَ الحَمْدُ للهِ وَ لا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَ اللهُ أَكْبَرُ

„*Reci: Subhanallah, vel-hamdu lillah, ve la ilahe illellahu, vallahu ekber* (Uzvišen je Allah, neka je potpuna hvala Allahu, nema boga osim Allaha, Allah je najveći)."

Pa je beduin sklopio ruke i malo se, razmišljajući, udaljio. Nakon nekog vremena vratio se, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., osmjehnuvši se, reče:

تَفَكَّرَ البَائِسُ فَجَاءَ

„*Jadnik je razmislio pa se vratio.*"

Beduin reče: „Allahov Poslaniče, *Subhanallah, vel-hamdu lillah, ve la ilahe illellahu, vallahu ekber*, to je za Allaha, a šta je za mene?"

Pa je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

يا أعرابي إذا قُلت سُبحان الله قال الله: صدقت، و إذا قلت الحمدُ لله قال الله: صدقت، و إذا قلت لا إله إلا الله قال الله: صدقت، و إذا قلت الله أكبرُ قال الله: صدقت، و إذا قلت اللّهم اغفر لي قال الله: قد فعلتُ ، و إذا قلت اللّهمّ ارحمني قال الله: فعلتُ، و إذا قلت اللّهمّ ارزُقني، قال الله: قد فعلت

„Beduinu, kada kažeš 'Subhanallah', Allah rekne: 'Istinu si rekao'. Kada kažeš 'El-hamdu lillah', Allah rekne: 'Istinu si rekao'. Kada kažeš 'La ilahe illellah', Allah rekne: 'Istinu si rekao'. Kada kažeš 'Allahu ekber', Allah rekne: 'Istinu si rekao'. A kada kažeš 'Moj Allahu, oprosti mi', Allah rekne: 'Već sam to uradio'. A kada kažeš 'Moj Allahu, smiluj mi se', Allah rekne: 'Uradio sam'. A kada kažeš 'Moj Allahu, opskrbi me', Allah rekne: 'Već sam to uradio'."

Beduin je tada sklopio ruke i otišao."[114]

[114] El-Bejheki ga navodi i u *Ez-Zuhdu* (825), a autor *El-Kenza* (3911) ga pripisuje jedino El-Bejhekiju.

ZIKR ZA OTKLANJANJE NEVOLJA

620.... Sa'd ibn Ebu-Vekkas, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

دعوةُ ذي النُّون الّتي دعا بها في بطن الحوت لا إله إلا أنت سُبحانك إنّي كُنتُ من الظّالمين، لم يدعُ بها مُسلم في كُربة إلاّ استجاب الله له

„Dovu Zun-Nuna koju je proučio u utrobi ribe, ﴾La ilahe illa ente Subhaneke inni kuntu menez-zalimin﴿ (Nema boga osim Tebe, Uzvišen neka si! A ja sam uistinu sebi nasilje učinio), neće musliman proučiti u nevolji a da mu se Allah neće odazvati."[115]

621.... Abdullah ibn Džafer veli: „Ali, r.a., me je podučio riječima kojim je njega podučio Allahov Poslanik, s.a.v.s., koje je učio prilikom nevolje ili nekog musibeta:

لا إله إلا الله الحليم، سُبحان الله و تبارك الله، ربُّ العرش العظيم، و الحمدُ لله ربِّ العالمين

„Nema boga osim Allaha, Blagoga. Uzvišen je Allah i hvaljen je Allah, Gospodar Arša velikog. Hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova."[116]

[115] Ahmed, 1/170.

[116] Bilježi El-Hakim, 1/508. (Ovaj hadis je u poglavlju Šuabul-Imanu pod rednim brojem 623., međutim ovdje je ranije naveden jer govori o zikru za otklanjanje nevolja. Op.prev.)

ZIKR ZA STARIJE I IZNEMOGLE OSOBE

622.... Um-Hani', kćerka Ebu-Talibova, r.a., pripovjeda: „Jednog dana pored mene je prolazio Allahov Poslanik, s.a.v.s, pa sam rekla: 'O Allahov Poslaniče, ja sam ostarila i oslabila, pa mi preporuči jedno djelo koje mogu činiti sjedeći!', pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

تُسَبِّحِينَ اللهَ مائَةَ تَسْبِيحَة فَإِنَّهَا تَعْدِلُ مائَةَ رَقَبَة تُعْتِقِينَهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ، وَ احْمَدِي اللهَ مائَةَ تَحْمِيدَة فَإِنَّهَا تَعْدِلُ مائَةَ فَرَس مُلْجَمَة مُسْرَجَة تَحْمِلِينَ عَلَيْهَا فِي سَبِيلِ اللهِ، وَ تُكَبِّرِي اللهَ مائَةَ فَإِنَّهَا تَعْدِلُ لَكَ مائَةَ بَدَنَة مُقَلَّدَة مُتَقَبَّلَة، وَ تُهَلِّلِي مائَةَ تَهْلِيلَة تَمْلَأُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ، وَ لَا يُرْفَعُ لِأَحَد يَوْمَئِذ عَمَلٌ مِثْلَ عَمَلِكَ إِلَّا مَنْ أَتَى بِمِثْلِ مَا أَتَيْتِ بِهِ

„Prouči stotinu puta 'Subhanallah' to će ti vrijediti kao da si oslobodila stotinu robova od Ismailovih sinova, prouči stotinu puta 'El-hamdu lillah' to će ti vrijediti kao da si žrtvovala stotinu osedlanih i zauzdanih konja na Allahovom putu, prouči stotinu puta 'Allahu ekber' to će ti vrijediti kao stotinu ukabuljenih, ogrlicama označenih, deva, i prouči stotinu puta 'La ilahe illellah' to će napuniti ono što je između neba i zemlje, i nikome se toga dana neće uzdići djelo poput tvoga, osim onome ko prouči ono što si ti proučila."

POSLANIKOVA, S.A.V.S., DOVA POSLIJE NAMAZA

623.... Zejd ibn Erkam, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., poslije svog namaza učio:

أَللَّهُمَّ رَبَّنَا وَ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ أَنَا شَهِيدٌ أَنَّكَ أَنْتَ الرَّبُّ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، أَللَّهُمَّ رَبَّنَا وَ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ أَنَا شَهِيدٌ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُكَ وَ رَسُولُكَ، أَللَّهُمَّ رَبَّنَا وَ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ أَنَا شَهِيدٌ أَنَّ الْعِبَادَ كُلَّهُمْ إِخْوَةٌ، أَللَّهُمَّ رَبَّنَا وَ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ اجْعَلْنِي مُخْلِصاً لَكَ وَ أَهْلِي فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنَ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ، اِسْمَعْ وَ اسْتَجِبْ، اَللهُ أَكْبَرُ الْأَكْبَرِ، اَللهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ، اَللهُ أَكْبَرُ الْأَكْبَرِ، حَسْبِيَ اللهُ وَ نِعْمَ الْوَكِيلُ، اَللهُ أَكْبَرُ الْأَكْبَرِ

„O moj Allahu, Gospodaru naš i Gospodaru svake stvari, ja svjedočim da si Ti uistinu jedini Gospodar, nemaš Ti nikakvog sudruga. O moj Allahu, Gospodaru naš i Gospodaru svake stvari, ja svjedočim da je Muhammed Tvoj rob i Tvoj poslanik. O moj Allahu, Gospodaru naš i Gospodaru svake stvari, ja svjedočim da su svi Tvoji robovi braća. O moj Allahu, Gospodaru naš i Gospodaru svake stvari, učini mene i moju porodicu iskrenim prema Tebi u svakom trenutku i na dunjaluku i na ahiretu, o Veličanstveni i Plemeniti. Čuj i uslišaj! Allah je Veći od najvećeg! Allah je svjetlo nebesa i zemlje! Allah je Veći od najvećeg! Allah mi je dovoljan i divan je On zaštitnik! Allah je Veći od najvećeg!"[117]

[117] Ebu-Davud, 1508.

RIJEČI RAZGALE

624.... Abdul-Melik ibn Mervan napisao je pismo svom namjesniku u Medini Hišamu ibn Ismailu, u kojem je stajalo: „Do mene je doprla vijest da se El-Hasan ibn el-Hasan dopisuje sa Iračanima, pa kad ti dođe ovo moje pismo, pošalji neka ga uhvate i privedu." Kada su ga uhapsili, Ali ibn el-Husejn mu je rekao: "Amidžiću moj, izgovori riječi razgale: 'La ilahe illellahul-halimul-kerim. La ilahe illellahul-alijjul-azim. Subhanallahi rabbus-semavatis-seb'i ve rabbul-aršil-azim. El-hamdu lillahi rabbil-alemin' (Nema boga osim Allaha, Blagog, Plemenitog. Nema boga osim Allaha, Uzvišenog, Velikog. Slavljen neka je Gospodar sedam nebesa i Gospodar Arša veličanstvenog. Neka je hvala Gospodaru svih svjetova)." Pa su ga na kraju oslobodili rekavši: „Vidimo lice na koje je izgovorena potvora, pustite ga! Neka se za ovo obrati zapovjedniku pravovjernih!""[118]

---

[118] Ibn Ebid-Dunja u *El-Feredžu ba'deš-šiddeti.*

MELEK NOSI ZIKR PRED ALLAHA MILOSTIVOG I UZVIŠENOG

625.... Abdullah ibn Mesud, r.a., je rekao: „Kada god vam prenesem jedan hadis, za to ću vam donijeti i potvrdu iz Knjige Allaha Uzvišenog. Kada čovjek kaže: **'Uzvišen je Allah, nema boga osim Allaha, Allah je najveći, slavljen neka je Allah'**, te riječi prihvati jedan melek koji ih stavi pod svoje krilo. I ne prođe ni pored jedne skupine meleka a da oni za onoga ko ih je izrekao ne traže oprosta, i tako sve dok sa tim riječima ne dođe pred Milostivog, Slavljenog i Uzvišenog." Potom je Abdullah ibn Mesud, r.a., proučio Njegove riječi: **„Njemu se dižu lijepe riječi, i dobro djelo On prima."** (El-Fatir, 10.)[119]

---

[119] Bilježi El-Hakim, 2/425, i ocjenjuje da je hadis vjerodostojan u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.

„NE ZNAMO NIŠTA VRJEDNIJE OD SPOMINJANJA ALLAHA UZVIŠENOG“

626.... Sabit el-Bennani, r.a., prenosi da je nekakav čovjek velikodušno oslobodio četiri roba, pa je na to jedan čovjek rekao: „*Subhanallahi, vel-hamdu lillahi, va la ilahe illellahu, vallahu ekber*“, a potom otišao u mesdžid i tamo zatekao Habiba el-Eslemija i njegove prijatelje, pa ih je upitao: „Šta velite, jedan čovjek je oslobodio četiri roba, a drugi rekao: 'Moj Allahu, taj je oslobodio četiri roba, a ja kažem: *Subhanellahi, vel-hamdu lillahi, va la ilahe illellahu, vallahu ekber*', pa ko je od njih dvojice vrijedniji?“ Malo su pričekali, a potom kazali: „Ne znamo ništa vrjednije od spominjanja Allaha Uzvišenog.“

627.... Salim ibn Ebi el-Dža'd prenosi da je nekakav čovjek Ebu ed-Derdau, r.a., rekao: „Ebu-Seid ibn Munebbih je oslobodio stotinu robova“, na što mu je Ebu ed-Derda, r.a., rekao: „Stotinu robova iz imetka jednog čovjeka je velika stvar, a ako želiš, kazat ću ti šta je vrjednije od toga: Čvrst iman danju i noću, neka tvoj jezik stalno bude mokar od spominjanja Allaha Uzvišenog!“[120]

[120] Ebu-Nuajm u djelu *El-Hil'je*, 1/219.

ZIKR KOJI JE OTKUP ZA SUDJELOVANJE U SKUPU NA KOJEM BUDE RUŽNIH RIJEČI

628.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ جَلَسَ مَجْلِساً يَكْثُرُ فِيهِ لَغَطُهُ ثُمَّ قَالَ قَبْلَ أَنْ يَقُومَ: سُبْحَانَكَ رَبَّنَا وَ بِحَمْدِكَ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ إِلاَّ غُفِرَ لَهُ مَا كَانَ فِي مَجْلِسِهِ ذَلِكَ

„Ko bude na sijelu na kojem bude mnogo halabuke, pa prije nego što ustane rakne: ﴾Subhaneke rabbena ve bi hamdike, la ilahe illa ente, estagfiruke ve etubu ilejke﴿ (Uzvišen si, Gospodaru naš, i Tebi pripada svaka hvala, nema drugog boga osim Tebe, od Tebe oprost tražim i Tebi pokajanje činim), bit će mu, to što je bilo na tom skupu, oprošteno.“[121]

629.... Aiša, r.a., prenosi da bi Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada bi bio na sijelu, ili u namazu, izgovarao neke riječi, pa ga je pitala o njima, na što joj je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنْ تَكَلَّمَ بِخَيْرٍ كَانَ طَابِعاً عَلَيْهِنَّ إِلَي يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَ إِنْ تَكَلَّمَ بِغَيْرِ ذَلِكَ كَانَ كَفَّارَةً لَهُ: سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ، لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ

[121] Et-Tirmizi, 3433; Ahmed, 2/494.

„Ako (čovjek) bude govorio dobro, njegove riječi će biti zapečaćene sve do Kijametskog dana, a ako bude govorio suprotno tome iskup mu je: ﴾Subhaneke Allahumme ve bi hamdike, la ilahe illa ente, estagfiruke ve etubu ilejke﴿ (Uzvišen si, moj Allahu, i Tebi pripada svaka hvala, nema drugog boga osim Tebe, od Tebe oprost tražim i Tebi pokajanje činim).“[122]

VRIJEDNOST RIJEČI „SUBHANEKE ALLAHUMME VE BI HAMDIKE“

630.... Abdullah, r.a., prenosi da je Allahov poslanik, s.a.v.s., rekao:

إنّ أحبّ الكلام إلى الله: سُبْحانَكَ اللَّهُمَّ و بِحَمْدِكَ، و تبارَكَ اسْمُكَ و تعالى جدُّكَ، و لا إله غيْرُكَ. و إنّ أبغضَ الكلامِ إلى الله عز و جل أن يقولَ الرّجلُ للرّجلِ: اتقِ الله، فَيَقولُ: عَلَيْكَ بنفْسِكَ

„Najdraži govor Allahu je: ﴾Subhaneke Allahumme ve bi hamdike, ve tebarekesmuke, ve teala džedduke, va la ilahe gajruke﴿ (Uzvišen Si, o moj Allahu i Tebi pripada svaka hvala, blagoslovljeno je Tvoje ime, uzvišena je Tvoja slava, nema boga osim Tebe), a najmrži govor Allahu Uzvišenom je kada čovjek kaže čovjeku: 'Boj se Allaha', a on mu na to odgovori: 'Vodi ti brigu za sebe'.“[123]

[122] Bilježi En-Nesai u poglavlju *Es-Salat* i u *El-Jevmu vel-Lejle*.
[123] El-Asbehani, *Et-Tergib*, 739.

631.... Džerijj en-Nehdi prenosi od jednog čovjeka iz plemena Beni Sulejm da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pokazujući u njegovoj ili svojoj ruci kazao:

التّسبيح نصفُ الميزانِ و الحمْدُ لله تملأهُ و التّكْبيرُ تَمْلأُ ما بيْنَ السّماءِ و الأرْضِ، و الصَّوْمُ نصفُ الصّبْرِ، و الطُّهُورُ نصْفُ الإيْمانِ

„Tespih je pola mizana, el-hamdu lillahi ga napuni, a tekbir napuni sve što je između neba i zemlja. Post je pola sabura, a čistoća je pola imana.“[124]

VRIJEDNOST „SUBHANALLAHI VEL-HAMDU LILLAHI VE LA ILAHE ILLELLAHU VALLAHU EKBER“[125]

632.... Ebu-Hajjan prenosi od svog oca da bi njihov učitelj, kada bi čuo prosjaka da viče: „Ko će dati lijep zajam (*kard hasen*[126])?“, govorio: „*Subhanallahi, vel-hamdu lillahi, va la ilahe illellahu, vallahu ekber* je lijep zajam.“[127]

[124] Et-Tirmizi, 3519.
[125] Pogledaj hadis pod rednim brojem 599.
[126] Aludirajući na Allahove riječi: **„Ko će Allahu drage volje zajam dati da bi mu ga On mnogostruko vratio, a uz to i nagradu plemenitu dobio.“** (El-Hadid, 11.)
[127] El-Asbehani, *Et-Tergib*, 745.

633.... pjesnik Nabiga beni Šejban bi se, nakon što bi izracitirao stih, hvatao za svoj jezik, govoreći: „Pokazat ću ti jezično nešto što će te ožalostiti: *'Subhanellahi, vel-hamdu lillahi, va la ilahe illellahu, vallahu ekber'.*"

634.... Ibn-Aiz prenosi da je jedne prilike Omer ibn el-Hattab, r.a., naredio da se dvojica ljudi izbičuju, pa je jedan od njih govorio: „*Bismillah*", a drugi: „*Subhanallah*", pa je Omer ibn el-Hattab, r.a., izvršiocu kazne rekao: „Teško tebi, budi blaži prema ovome što izgovara tespih! Tespih se samo u vjerničkom srcu može ustabiliti."

635.... El-Hasan el-Basri je ispričao: „Jedan čovjek je sanjao kako je glasnik sa nebesa povikao: 'O ljudi, uzmite svoje oružje koje uzimate kada ste u strahu!' Pa su ljudi počeli uzimati oružje, a među njima je i bilo onih koji su imali samo štapove. Tada je isti glasnik povikao: 'Nije to ružje koje se uzima u stanju straha. Pa je neko sa zemlje upitao: 'A koje je to oružje?' Glasnik povika: *'Subhanellahi, vel-hamdu lillahi, va la ilahe illellahu, vallahu ekber'.*"

636.... Idris ibn Ebi-Bekr pripovjeda da se družio sa Osamanom el-Bettijem. Pa ga je, nakon što je ovaj umro, vidio u snu. Upitao ga je: „Kako si zatekao ono u čemu smo bili?" Odgovorio je: „Sve je lažno! Nisam našao ničega boljeg od *'Subhanallahi, vel-hamdu lillahi, va la ilahe illellahu, vallahu ekber'.*"

637.... Ibrahim ibn Ali ez-Zuhli je rekao: „Čuo sam od našeg učitelja kada je ispričao da je sanjao El-Halila ibn Ahmeda, pa ga je tada upitao: 'Kako si?' Odgovorio je: 'Nisam našao da je na ahiretu išta korisnije od *Subhanallahi, vel-hamdu lillahi, va la ilahe illellahu, vallahu ekber'.*"

TRAŽENJE OPROSTA (ISTIGFAR)

El-Hulejmi, Allah mu se smilovao, veli: „U zikr spada i traženje oprosta (istigfar). Allah Uzvišeni naređuje: **„Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On, doista, mnogo prašta."** (Nuh, 10.)"

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Od Vjerovjesnika, s.a.v.s., su preneseni mnogobrojni hadisi o istigfaru, mi smo ih naveli u poglavlju o dovama (*Kitabud-da'vat*). Ovdje ćemo, inšallah, navesti samo jedan određeni broj."

638.... Ebu-Hurejre, r.a., komentarišući Allahove riječi: **„Traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i za vjernice!"** (Muhammed, 19.), veli da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللهَ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً

„Ja, uistinu, u toku dana zatražim od Allaha oprost sedamdeset puta."[128]

[128] Et-Tirmizi, 3259., ocjenjuje da je hadis hasen-sahih.

639.... Ebu-Hurejre, r.a., veli da je čuo kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

وَ الله إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ وَ أَتوبُ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِن سَبعين مرةً

„Tako mi Allaha, ja, uistinu, u toku dana zatražim oprost i pokajem se više od sedamdeset puta."[129]

640.... Sabit el-Bennani prenosi od Ebu-Burde, a on od El-Egarra el-Muzenija, kod koga su bili sohbeti, da je kazao: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao:

إِنَّهُ لَيُغانُ على قَلْبِي و إِنِّي لَأَستغفر الله فِي الْيَوْمِ مائةَ مرةً

„Moje srce nešto čini potištenim, pa ja, uistinu, tražim oprost od Allaha u toku dana stotinu puta."[130]

641.... Abdullah ibn Omer, r.a., veli da bi na samo jednom sijelu izbrojali da Allahov Poslanik, s.a.v.s., stotinu puta kaže: *„Rabbi-gfir li, ve tub alejje inneke entet-Tevvabur-Rahim"* (Moj Gospodaru, oprosti mi i primi moje pokajanje! Ti si, uistinu, Onaj koji pokajanje prima i Samilosni.)[131]

642.... Ebu-Bekr es-Siddik, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لَمْ يَضُرَّ مَن استغْفَرَ و إِنْ أَذْنَبَ فِي الْيَوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً

[129] El-Buhari, 8/83.
[130] Muslim, 4/2075.
[131] Ahmed, 2/21.

„Neće štetiti onome koji oprost traži, pa makar u toku dana i sedamdeset puta pogriješio."[132]

643.... Huzejfe, r.a., je rekao Vjerovjesniku, s.a.v.s.: „Bojim se da me moj jezik ne uvede u vatru. Ja sam čovjek oštra jezika, pogotovo prema mojoj porodici." Pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

أَيْنَ أَنْتَ مِنَ الإِسْتِغْفارِ؟ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللهَ فِي الْيَوْمِ مائَةَ مَرَّةً

„Kakav si u pogledu istigfara? Ja, uistinu, tražim oprost od Allaha u toku dana stotinu puta."[133]

644.... Huzejfe, r.a., je rekao: „O Allahov Poslaniče, ja sam čovjek oštra jezika, u većini slučajeva prema mojoj porodici." Pa mu je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

فَأَيْنَ أَنْتَ مِنَ الإِسْتِغْفارِ؟ إِنِّي لَأَسْتَغْفِرُ اللهَ عَزَّ و جَلَّ فِي الْيَوْمِ مائَةَ مَرَّةً

„Pa gdje si ti sa istigfarom? Ja, uistinu, tražim oprost od Allaha Uzvišenog u toku dana stotinu puta."[134]

645.... Abdullah ibn Abbas, r.a., prenosi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ أَكْثَرَ الإِسْتِغْفارَ جَعَلَ اللهُ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجاً وَ مِنْ كُلِّ ضَيقٍ مَخْرَجاً وَ رَزَقَهُ مِنْ حَيْثُ لاَ يَحْتَسِبُ

[132] Ebu-Davud, 1514; Et-Tirmizi, 3559.
[133] El-Hakim, 2/457., i veli da je ovaj hadis vjerodostojan, u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.
[134] El-Bejheki ga bilježi i preko Ebu-Davuda et-Tajalisija (427).

„Ko bude mnogo tražio oprosta, Allah će mu za svaku brigu dati olakšanje, iz svake tjeskobe izlaz i opskrbit će ga odakle se i ne nada."[135]

646.... Aiša, r.a., je rekla: *„Blago li onome ko na svojoj stranici (sahifi) nađe mnogo istigfara."*

647.... Abdullah ibn Busr, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

طُوبَى لِمَنْ وَجَدَ فِي صَحِيفَتِهِ مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ

„Blago li onome ko na svojoj stranici (sahifi) nađe istigfara."

A u Ibn-Abdanovom rivajetu stoji:

طُوبَى لِمَنْ وَجَدَ فِي كِتَابِهِ اسْتِغْفَاراً كَثِيراً

„Blago li onome ko u svojoj knjizi nađe mnogo istigfara."[136]

648.... Ez-Zubejr, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ أَحَبَّ أَنْ تَسُرَّهُ صَحِيفَتُهُ فَلْيُكْثِرْ فِيهَا مِنَ الْإِسْتِغْفَارِ

„Ko želi da ga njegova sahifa obraduje, pa neka učine da na njoj bude mnogo istigfara."[137]

---

[135] El-Hakim, 4/262., smatra da je ovaj hadis vjerodostojan, u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.
[136] Ibn-Madže, 3818., a El-Busiri u *El-Zevaidu* kaže da je lanac prenosilaca ovog hadisa vjerodostojan i da su njegovi prenosioci pouzdani.
[137] El-Hejsemi u *El-Medžmeu*, 10/208., kaže da ga bilježi Et-Taberani u *El-Evsatu* i veli da su prenosioci ovog hadisa pouzdani.

649.... Enes, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّ لِلْقُلُوبِ صَدَأً كَصَدَإِ النُّحَاسِ، وَ جِلَاؤُهَا اَلْاِسْتِغْفَارُ

„Srca, uistinu, pogađa hrđa poput hrđe bakra, sredstvo za njihovo glačanje je istigfar."[138]

650.... Sufjan es-Sevri pripovjeda: „Ušao sam kod Džafera ibn Muhammeda, dok je bio u mesdžidu, pa me upitao: 'Zašto si došao, Sufjane?' 'Da tražim nauku!', odgovorih. Pa mi reče: 'O Sufjane, kada se na tebi pojavi blagodat, tada budi bogobojazan, kada budeš vidio da ti nafaka sporo dolazi, tada traži oprosta od Allaha, a kada te nešto iznenadi, tada reci La havle ve la kuvvete illa billah (nema moći niti snage osim sa Allahom). O Sufjane, tri puta. Koliko je samo to tri veliko!'"

651.... Abdulaziz ibn Ebi-Hazim i Ibn ed-Deraverdi pripovjedaju: „Sjedili smo kod Džafera ibn Muhammeda ibn Alija ibn el-Husejna ibn Alija ibn Ebi Taliba, r.a., kada mu je Sufjan zatražio da uđe. Pošto je dobio dozvolu ušao je, nazvao selam i sjeo. Džafer ga zovnu: 'O Sufjane!' 'Odazivam ti se', reče. Džafer nastavi: 'Ti si čovjek koji traži vladara, a ja sam čovjek koji ga se čuva, pa idi, ali ne kao istjeran.' Sufjan reče: 'Prenesi jedan hadis pa ću otići.' Džafer reče: 'Obavjestio me je otac, od mog djeda da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

---

[138] Et-Taberani, *Es-Sagir*, 1/184., i *El-Evsat*.

مَنْ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِ بِنِعْمَةٍ فَلْيَحْمَدِ اللهَ وَ مَنِ اسْتَبْطَأَ الرِّزْقَ فَلْيَسْتَغْفِرِ اللهَ، وَ مَنْ حَزَبَهُ أَمْرٌ فَلْيَقُلْ : لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ

„Koga Allah obaspe nekom blagodati, neka se zahvali Allahu, ko vidi da mu nafaka sporo dolazi, neka traži oprosta od Allaha, a koga nešto zadesi, neka kaže: La havle ve la kuvvete illa billah (nema moći niti snage osim sa Allahom)."

Potom je Sufjan ustao, pa ga je Džafer zovnuo: 'O Sufjane!' 'Odazivam ti se', reče. Džafer nastavi: 'Uzmi ih tri puta, a koliko je samo tri puta!', pokazivajući to svojom rukom."

652.... Enes ibn Malik, r.a., veli: „Bili smo sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., na putovanju, pa je rekao:

اسْتَغْفِرُوا اللهَ

„Tražite oprosta od Allaha!"

Pa smo zatražili oprost. Potom je nastavio:

أَتِمُّوهَا سَبْعِينَ مَرَّةً

„Upotpunite ga sedamdeset puta!"

Pa smo ga upotpunili. A zatim je rekao:

مَا مِنْ عَبْدٍ وَ لاَ أَمَةٍ اسْتَغْفَرَ اللهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِي يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً إِلاَّ غَفَرَ اللهُ لَهُ سَبْعَمِائَةَ ذَنْبٍ

„Koji god rob ili robinja zatraži oprosta od Uzvišenog i Slavljenog Allaha sedamdeset puta u toku dana, Allah im oprosti sedam stotina grijeha."[139]

[139] El-Munziri u *Et-Tergibu* (2/471) kaže da ovaj hadis bilježi Ibn Ebi ed-Dunja, El-Bejheki i El-Asbehani. Bilježi ga El-Asbehani (205) od El-Husejna ibn Ebi-

653.... Muhammed ibn Ali, r.a., veli: „Kada neko od vas kaže *'Estagfirullahe ve etubu ilejhi'* (tražim oprost od Allaha i činim Mu pokajanje), pa ako u tome ne bude iskren onda mu je to grijeh i laž, zato neka kaže: *'Allahumma -gfir li ve tub alejje'* (Moj Allahu, oprosti mi i primi moje pokajanje)."

654.... Ebu-Hurejre, r,a, je rekao: „Imali ste dva osiguranja, pa je jedno otišlo a drugo je ostalo. **„Allah ih nije kaznio, jer si ti među njima bio; i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti."** (El-Enfal, 33.)

Isto se prenosi i od Ebu-Musaa el-Ešarija, r.a.

655.... Redža ibn Hajve je čuo pripovjedača, u džamiji na Mini, kada je rekao: „O ljudi! Allah vas neće kazniti sve dok se budete držali tri ukrasa: Šukra (zahvala), dove i istigfara, a potom je rekao: **„Zašto bi vas Allah kažnjavao ako budete zahvaljivali."** (En-Nisa, 147.)

„Reci: ﴿Allah vam poklanja pažnju samo zbog vaše dove﴾." (El-Furkan, 77.)

„Allah ih nije kaznio, jer si ti među njima bio; i Allah ih neće kazniti sve dok neki od njih mole da im se oprosti." (El-Enfal, 33.)

656.... El-Hasan el-Basri je rekao: „Mnogo činite istigfar u svojim kućama, za svojim soframa, na svojim putevima, na pijacama, na sijelima i gdje god da budete, jer vi ne znate kada se bereket spušta."

Džafera.

VRIJEDNOST RIJEČI: LA HAVLE VE LA KUVVETE ILLA BILLAH

657.... Ebu-Ejjub el-Ensari, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u noći Israa prolazio pored Ibrahima, a.s., pa je tada Ibrahim, a.s., pitao Džibrila, a.s.: „Ko je ovo?" „Ovo je Muhammed", odgovorio je. Ibrahim, a.s., onda reče: „O Muhammede, naredi svom ummetu da mnogo zasađuju džennetskih sadnica! Jer, džennetska zemlja je lijepa i prostrana." Na to Muhammed. s.a.v.s., upita:

وَ ما غِراسُ الْجَنَّة

„A šta su džennetske sadnice?"

Ibrahim, a.s., reče: „*La havle ve la kuvvete illa billah* (nema moći niti snage osim sa Allahom)."

658.... Ebu-Ejjub el-Ensari, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

لمّا أُسري بي مررت بإبراهيم عليه السّلام فقال لجبريل عليه السّلام: من هذا؟ قالَ: مُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمَ، فَرَحَّبَ بِي وَ سَلَّمَ عَلَيَّ، وَ قالَ: مُرْ أُمَّتَكَ يُكْثِرُوا

مِنْ غِراسِ الْجَنَّة، فإنَّ تربتها طَيِّبَةٌ و أَرْضُها واسِعَة. قُلْتُ: و ما غِراسُ الْجَنَّة؟ قالَ: لا حول و لا قوة إلاّ بالله

„Pošto sam bio uzdignut u noći (Israa) prolazio sam pored Ibrahima, a.s., pa je pitao Džibrila, a.s.: ﴾Ko je ovo?﴿ Reče: ﴾Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem.﴿ Pa mi je izrazio dobrodošlicu, nazvao mi selam i rekao: ﴾Naredi svom ummetu da mnogo zasađuju džennetskih sadnica, jer je džennetska zemlja lijepa i prostrana!﴿ Upitao sam: ﴾A šta su džennetske sadnice?﴿ Reče: ﴾La havle ve la kuvvete illa billah﴿ (nema moći niti snage osim sa Allahom)."

Ibn Ebi ed-Dunja navodi ovaj hadis sa sličnim lancem prenosilaca, a čije je razlike zabilježio El-Buhari u svom *Et-Tarihu.*

659.... Ebu-Hurejre, r.a., prenosi da ga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., upitao:

ألا أَدُلُّكَ على كَنْزٍ مِنْ كُنوزِ الْجَنَّة؟

„Hoćeš li da te uputim na riznicu od džennetskih riznica?"

'*Svakako*', odgovorih. Reče:

لا حَوْلَ و لا قوّةَ إلاّ بالله، لا ملْجأ من الله إلاّ إليه

„﴾La havle ve la kuvvete illa billah﴿ (nema moći niti snage osim sa Allahom), nema pribježišta od Allaha osim kod Njega."[140]

[140] Ahmed, 2/525., a El-Hejsemi, *El-Medžme*, (1/50), smatra da su prenosioci pouzdani.

660.... Kajs ibn Sa'd ibn Ubade, r.a., prenosi da ga je otac poslao da hizmeti Vjerovjesniku, s.a.v.s., pa je ispričao: „Jedne prilike došao mi je Vjerovjesnik, s.a.v.s., a bio sam klanjao dva rekata, pa me dotaknuo svojom nogom i rekao:

ألا أدلُّك على باب من أبواب الجنة؟

„Hoćeš li da te uputim na kapiju od džennetskih kapija?"

'Svakako', odgovorih. Reče:

لا حول و لا قوة إلا بالله

„Nema moći niti snage osim sa Allahom."

661.... Džerir ibn Hazim navodi isti lanac prenosilaca prethodnog hadisa, sa dodatkom da je Kajs, r.a., rekao: „Pa sam ušao u mesdžid i klanjao dva rekata. Potom je došao Vjerovjesnik, s.a.v.s., a ja sam nakon dva rekata bio prilegao, pa me je dotaknuo svojom nogom."

662.... Ebu-Musa el-Ešari, r.a., je ispričao: „Bili smo sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., u jednoj bitci. Pa smo na svakoj uzvišici i u svakoj nizini podizali svoje glasove sa tekbirom. Allahov Poslanik, s.a.v.s., se okrenuo prema nama i rekao:

يا أيها الناس غُضّوا من أصواتكم، فإنكم لا تدعون أصم و لا غائباً، إنَّ الذي تدعونَ دُونَ ركابكم

„O ljudi, stišajte svoje glasove, pa vi ne dozivate ni gluhoga ni odsutnoga. Onaj koga vi dozivate je vama bliži od vaših jahalica!"

Pa je rekao:

يا عبْد الله ابن قيس

„O Abdullahu sine Kajsov!"

Tj. Ebu-Musa. Pa sam rekao: „Odazivam ti se, Allahov Poslaniče!"

Reče:

ألا أدلُّكَ على كنزٍ مِنْ كُنوزِ الْجَنَّة؟

„Hoćeš li da te uputim na riznicu od džennetskih riznica?"

„*Svakako*", odgovorih. Reče:

لا حوْل و لا قوّة إلاّ بالله

„Nema moći niti snage osim sa Allahom."[141]

663.... Ebu-Hurejre, r.a., i Ebu-Seid, r.a., su bili prisutni kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إذا قال العَبْدُ لا إلَهَ إلاّ اللهُ و اللهُ أكبر صدَّقه ربُّه قال: صدق عبْدي لا إلَهَ إلاّ أنا وحْدي، فإذا قال لا إلَهَ إلاّ اللهُ وَحْدَهُ لا شريك لَهُ قال: صدق عبْدي لا إلَهَ إلاّ أنا لا شريك لي، و إذا قال لا إلَه إلاّ الله لَهُ المُلْكُ و لَهُ الحمْدُ، قال: صدق عبْدي لا إلَه إلاّ أنا لي المُلْكُ و لي الحَمْدُ ، و إذا قال لا إلَهَ إلاّ اللهُ و لا حوْلَ و لا قوّةَ إلاّ بالله، قال: صدق عبْدي لا إلَهَ إلاّ أنا لا حوْلَ و لا قوّةَ إلاّ بي

[141] El-Buhari, 4/69; Muslim, 4/2077.

„Kada rob kaže: 'La ilahe illellahu vallahu ekber', Gospodar njegov potvrdi istinitost njegovih riječi i kaže: 'Istinu veli Moj rob, nema boga osim Mene, Jedinoga'. A kada kaže: 'La ilahe illellahu vahdehu la šerike lehu', kaže: 'Istinu veli Moj rob, nema boga osim Mene, nemam Ja nikakvog sudruga'. A kada kaže: 'La ilahe illellahu lehul-mulku ve lehul-hamdu', kaže: 'Istinu veli Moj rob, nema boga osim Mene, Meni pripada vlast i Meni pripada svaka hvala'. A kada kaže: 'La ilahe illellahu va la havle ve la kuvvete illa billah', kaže: 'Istinu veli Moj rob, nema boga osim Mene, nema moći niti snage osim sa Mnom'."[142]

664.... Abdullah ibn Mesud, r.a., pripovjeda: „Jednog dana bio sam kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa sam rekao: *'La havle ve la kuvvete illa billah'*, pa me Vjerovjesnik, s.a.v.s., upita:

أَتَدْرِي مَا تَفْسِيرُهَا؟

„Da li znaš šta znače te riječi?"

Rekoh: 'Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.'

Reče:

لاَ حَوْلَ عَنْ مَعْصِيَةِ اللهِ إلاَّ بعِصْمَةِ اللهِ، وَ لاَ قُوَّةَ عَلَى طَاعَةِ اللهِ إلاَّ بِعَوْنِ اللهِ. هَكَذَا أَخْبَرَنِي جَبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ

„Nema moći za ostavljanje neposlušnosti prema Allahu osim sa Allahovom zaštitom, niti ima snage za pokornost prema Allahu

[142] Ibn-Madže, 3794.

osim sa Allahovom podrškom. Ovako me je obavjestio Džebrail, alejhis-selam."[143]

665.... Abdullah ibn Mesud, r.a., pripovjeda: „Došao sam kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa sam rekao: *'La havle ve la kuvvete illa billah'*, pa Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče:

أَلاَ أُخْبِرُكَ بِتَفْسِيرِهَا يَا ابْنَ أُمِّ عَبْدٍ

„Hoćeš li da ti kažem značenje tih riječi, o sine Umi-Abda?"

Rekoh: 'Svakako, o Allahov Poslaniče.'

Reče:

لاَ حَوْلَ عَنْ مَعْصِيَةِ اللهِ إلاَّ بعِصْمَةِ اللهِ، وَ لاَ قُوَّةَ عَلَى طَاعَةِ اللهِ إلاَّ بِعَوْنِ اللهِ

„Nema moći za ostavljanje neposlušnosti prema Allahu osim sa Allahovom zaštitom, niti ima snage za pokornost prema Allahu osim sa Allahovom podrškom."

Zatim me je udario po ramenu i rekao:

هَكَذَا أَخْبَرَنِي جَبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلاَمُ يَا ابْنَ أُمِّ عَبْدٍ

„Ovako me je obavjestio Džebrail, alejhis-selam, o sine Umi-Abda."

666.... Abdullah ibn Mesud, r.a., prenosi od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a on od Džebraila, a.s., da je Uzvišeni Allah o značenju riječi: *LA HAVLE VE LA KUVVETE*

[143] El-Hatib u *Et-Tarihu*, 12/362.

ILLA BILLAH rekao: *„Nema skretanja sa neposlušnosti prema Allahu ka pokornosti prema Allahu osim sa Allahovom zaštitom, i nema snage za pokornost prema Allahu osim sa podrškom Allaha Uzvišenog."*

NAJBOLJI ISTIGFAR

667.... Šeddad ibn Evs, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ يَقُولَ الْعَبْدُ: اَللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لاَ إِلَهَ إِلاَّ أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَ أَنَا عَبْدُكَ، وَ أَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَ وَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِذُنُوبِي، وَ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، فَاغْفِرْ لِي إِنَّهُ لاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ

„Najbolji istigfar je da rob kaže: 'Allahumme ente rabbi, la ilahe illa ente, halekteni ve ene abduke, ve ene ala ahdike ve va'dike mes-teta'tu, euzu bike min šerri ma sana'tu, ebu'u leke bi zunubi ve ebu'u leke bini'metike alejje, fag-fir li innehu la jag-firuz-zunube illa ente' (Moj Allahu, Ti si moj Gospodar, nema boga osim Tebe, stvorio si me i ja sam Tvoj rob. I ja sam na Tvom ugovoru i obećanju koliko sam u stanju. Utječem Ti se od zla kojeg sam počinio. Priznajem Ti svoje grijehe, i priznajem Tvoju blagodat prema meni, pa mi oprosti! Uistinu, grijehe ne oprašta niko osim Tebe)!"[144]

---

[144] El-Buhari, 8/88.

DRUGO POGLAVLJE

ESERI I HABERI[145] O SPOMINJANJU ALLAHA UZVIŠENOG

668.... Abdullah (ibn Mesud, r.a.) je rekao: „Da nekoliko puta proučim *'Subhanellah'* draže mi je nego da podijelim isti toliki broj zlatnika na Allahovom putu."

669.... Abdulmelik ibn Zejd prenosi da su se jednom prilikom sastali Abdullah ibn Amr, r.a., i Abdullah ibn Mesud, r.a., pa je Abdullah ibn Mesud, r.a., rekao: „Da na putovanju izgovaram: *'Subhanallah, vel-hamdu lillah, ve la ilahe illellah, vallahu ekber'*, draže mi je nego da podijelim isti toliki broj zlatnika na Allahovom putu." Zatim je Abdullah ibn Amr, r.a., rekao: „Da na putovanju izgovaram iste te riječi, draže mi je nego da opremim isti toliki broj konja na Allahovom putu."

---

[145] **Eseri** (tragovi) su riječi ashaba, r.a., a **haberi** (vijesti) su riječi velikana koji su došli poslije njih.

ZIKRULLAH JE NAJVEĆE DOBRO DJELO

670.... Abdurrahman ibn Zejd prenosi da je nekakav čovjek upitao Selmana el-Farisija, r.a.: „Koje je djelo najvrjednije?“, pa je Selman, r.a., odgovorio: „Spominjanje Allaha je najveće.“

671.... Ebu-Harun ibn Antara pripovjeda: „Čuo sam kada je jedan čovjek upitao Ibn-Abbasa, r.a.: „Koje je djelo najvrjednije?“, pa mu je odgovorio: „Spominjanje Allaha je najveće.“ To mu je ponovio tri puta, a potom je nastavio: „Kada se jedna grupa ljudi sastane u Allahovoj kući (mesdžidu) da izučavaju Allahovu Knjigu i međusobno se budu u tome propitivali, oni su tada Allahovi gosti, i meleki ih prekrivaju svojim krilima sve dok ne započnu neki drugi govor. A svaka osoba koja izađe na put da traži znanje, Allah će joj olakšati put do Dženneta, onaj čija djela ne budu dobra, neće mu od pomoći biti dobro porijeklo.“

672.... Ebu-Harun ibn Antara pripovjeda: „Ibn-Abbas, r.a., je bio upitan: „Koje je djelo najvrjednije?“, pa je odgovorio: „Spominjanje Allaha je najveće.“

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: “Ebu-Abdullah u svom rivajetu spominje da je to ponovio tri puta.”

673.... Atijje je za Allahove riječi: „**A spominjanje Allaha je najveće**" (El-Ankebut, 45.), kazao: „To su Njegove riječi: '**Spominjite vi Mene, i Ja ću vas spominjati**' (El-Bekare, 152.), tj. kada Allah spominje vas to je veće nego kada vi spominjete Njega.“

674.... Abdullah ibn Rubeijja prenosi da ga je Ibn-Abbas, r.a., upitao o Allahovim riječima: „**A spominjanje Allaha je najveće**" (El-Ankebut, 45.) Pa mu je rekao: „Spominjanje Allaha tespihom, tehlilom i tekbirom“. Ibn-Abbas, r.a., na to mu je odgovorio: „Ne, nego je Allahovo spominjanje veće od vašeg spominjanja Njega.“[146]

675.... Muaz ibn Džebel, r.a., je rekao: „Da spominjem Allaha od jutra do večeri, draže mi je nego da od jutra do večeri jašem konje (boreći se) na Allahovom putu.“

676.... Ibn-Abbas, r.a., je rekao: „Iznad srca svakog čovjeka bdije El-Vesvas (šejtan koji donosi vesvesu). Pa ako čovjek spomene Allaha, on se povuče, a ako je čovjek nemaran, on mu dobacuje vesvesu. O tome govore ajeti: '**Od zla šejtana-napasnika, koji zle misli unosi u srca ljudi.**'" (En-Nas, 4-5.)[147]

[146] El-Bejheki ga bilježi preko El-Hakima u *El-Mustedreku* (2/409) sa istim lancem prenosilaca. El-Hakim ga ocjenjuje vjerodostojnim, u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.

[147] El-Bejheki ga bilježi preko El-Hakima u *El-Mustedreku* (2/541) sa istim lancem prenosilaca. El-Hakim ga ocjenjuje vjerodostojnim, u čemu se sa njim slaže i Ez-Zehebi.

677.... Ummu ed-Derda, r.a., je ispričala: „Bila su dvojica ljudi u bratstvu. Njihovo bratstvo je bilo samo radi Allaha Uzvišenog. Kada bi jedan susreo drugoga, rekao bi: 'Dođi brate, da spominjemo Allaha.' Jednom, kad su se susreli na ulazu jednog dućana, jedan od njih reče: 'Brate moj, dođi da spominjemo Allaha Uzvišenog, možda će nam On oprostiti!', pa su se u tom ibadetu zadržali. Potom se jedan od njih smrtno razbolio, pa mu je došao njegov drug i rekao mu: 'Brate moj, gledaj da mi dođeš u san i obavijestiš me o onome što si doživio.' Bolesni drug mu odgovori: 'Ako Bog da, uradit ću tako.' Pa je od toga prošla godinu dana, te mu je došao u san i rekao: 'Brate moj, jesi li osjetio da nam je Allah oprostio onoga dana kada smo se na pijaci našli pred onim dućanom i kada smo otišli da molimo Allaha Uzvišenog da nam oprosti?!'"

Ibn-Džabir veli: „Osman mi je spomenuo i njihova imena, ali sam ih zaboravio."

678.... Sabit veli: „Allahov Poslanik, s.a.v.s., je bratimio svoje ashabe, pa je pobratimio Selmana el-Farisija, r.a., sa Ebu ed-Derdaom, r.a., a Avfa ibn Malika, r.a., sa Es-Sa'bom ibn Džusamom, r.a. Jedan drugome bi govorili: 'Ako umreš prije mene, pokaži mi se u snu.' Pa je Es-Sa'b, r.a., umro prije i pokazao se Avfu, r.a., u snu, a ovaj ga je upitao: 'Kako si, moj brate?' 'Dobro!', odgovorio je. Potom ga upita: 'Šta se desilo s tobom?' Es-Sa'b, r.a., reče: 'Allah nam je oprostio onaj

dan kada smo se sastali kod dućana onog čovjeka i kada smo molili Allaha da nam oprosti. I u mojoj porodici se ne dogodi nijedna nedaća a da za to ne dobijem nagradu, čak i za mačku koja nam je umrla prije tri dana'."

ZIKRULLAH U SVAKOJ SITUACIJI

679.... Abdullah ibn Selam prenosi da je Musa, a.s., rekao: „Moj Gospodaru, kakva zahvalnost mi se stavlja u obavezu?" Pa mu je Allah Uzvišeni objavio: „Da tvoj jezik neprestano bude vlažan od spominjanja Mene." Reče: „Moj Gospodaru, nekad budem u situaciji u kojoj mi je neprijatno da Te spominjem." „Kada?", upita Allah. Musa, a.s., reče: „Kada sam džunup, i kada obavljam veliku ili malu nuždu." „I u tim situacijama (Me spominji)", reče Allah. „Pa šta ću učiti?", upita Musa, a.s. Allah mu reče: „Subhaneke ve bi hamdike džennibnil-eza, subhaneke ve bi hamdike kinil- eza." (Uzvišen si i Tebi svaka hvala pripada, otkloni od mene neprijatnost, Uzvišen si i Tebi svaka hvala pripada, sačuvaj me neprijatnosti.)

680.... Ka'b, r.a., prenosi da je Musa, a.s., rekao: „Moj Gospodaru, jesi li blizu pa da Ti se tiho obraćam ili si daleko pa da Te zovem?" Pa mu je bilo rečeno: „O Musa, Ja sam sabesjednik

onoga koji Me spominje." Musa, a.s., reče: „Ja sam nekada u situaciji kada mi je neprijatno da Te spominjem." „Kada, o Musa", upita ga. Reče: „Kada nuždu obavljam i kada sam džunup." Allah mu reče: „Spominji Me u svakom stanju!"

NAJDRAŽI I NAJPLEMENITIJI ROB KOD ALLAHA UZVIŠENOG

681.... Ibn-Abbas, r.a., prenosi da je Musa, a.s., kada je došao na brdo Sinaj, upitao: „Moj Gospodaru, koji Ti je rob najdraži?" Pa mu je Allah odgovorio: „Onaj koji Me spominje i koji Me ne zaboravlja!"

682.... Muhammed ibn Ka'b el-Kurezi prenosi da je Musa, a.s., upitao: „Moj Gospodaru, ko je kod Tebe najplemenitiji?" Reče: „Onaj čiji je jezik stalno vlažan od spominjanja Mene." Musa, a.s., opet upita: „Moj Gospodaru, ko je najučeniji Tvoj rob?" Reče: „Koji pored svog znanja traži novo znanje." Opet upita: „Moj Gospodaru, ko je kod Tebe najpravedniji?" Reče: „Onaj koji sudi sebi kao što sudi drugima." I na kraju upita: „Moj Gospodaru, ko je kod Tebe sa najvećim grijehom?" Reče: „Onaj koji Me potvara." „Moj Gospodaru, zar Te neko potvara?", upita. Reče: „Onaj koji od Mene traži dobro, a potom nije zadovoljan sa Mojim određenjem!"

„SPOMINJITE ALLAHA, KAO ŠTO SPOMINJETE OČEVE SVOJE!"

683.... Ata ibn Ebi-Rebbah, r.a., je riječi Allaha Uzvišenog: **„Spominjite Allaha, kao što spominjete očeve vaše"** (El-Bekare, 200.), prokomentarisao: „Ovo dijete odano umoljava: 'O moj oče, o moj oče'!"

684.... Bilal ibn Sa'd je rekao: „Zikra ima dvije vrste. Zikrullah jezikom, što je jako lijepo, i zikrullah kad se učini ono što je dozvoljeno ili ono što je zabranjeno, što je bolje."

685.... Bilal ibn Sa'd je rekao: „Zikra ima dvije vrste. Zikrullah jezikom, a svaki zikr je lijep, i zikr kad se učini ono što predstavlja pokornost i ono što predstavlja neposlušnost, a to je bolje."

686.... Ummu ed-Derda, r.a., vezano za Allahove riječi: **„A spominjanje Allaha je najveće"** (El-Ankebut, 45.), je rekla: "Kada klanjaš, pa to je od zikrullaha, kada postiš, pa to je od zikrullaha, svako dobro koje uradiš je od zikrullaha, i svake zabrane koje se kloniš je od zikrullaha, ali je od svega toga bolje kada tespih činiš Uzvišenog Allaha."

U ovom značenju se bilježi i mursel-hadis.

KO SE POKORAVA ALLAHU, PA TAJ SPOMINJE ALLAHA

687.... Ibn Ebi-Imran prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَنْ أَطَاعَ اللهَ فَقَدْ ذَكَرَ اللهَ وَ إِنْ قَلَّتْ صَلاَتُهُ وَ صِيامُهُ وَ تِلاَوَةُ الْقُرْآنِ، وَ مَنْ عَصَى اللهَ فَقَدْ نَسِيَ اللهَ وَ إِنْ كَثُرَتْ صَلاَتُهُ وَ صِيامُهُ وَ تِلاَوَةُ الْقُرْآنِ

„Ko se pokorava Allahu, taj spominje Allaha, pa makar imao malo (dobrovoljnog) namaza, posta i učenja Kur'ana, a ko griješi prema Allahu, pa taj je zaboravio Allaha, pa makar mnogo klanjao, postio i Kur'an učio."

688.... Fudajl je o Allahovim riječima: „Spominjite vi Mene, i Ja ću vas spominjati" (El-Bekare, 152.), rekao: „Spominjite vi Mene pokornošću prema Meni, i Ja ću vas spominjati Svojim oprostom prema vama."

SVE DOK ČOVJEK SRCEM SPOMINJE ALLAHA

689.... Mesruk je rekao: „Sve dok čovjek srcem spominje Allaha, on je u namazu pa makar bio i na pijaci."

690.... Ebu-Ubejde, r.a., je rekao: „Sve dok čovjek srcem spominje Allaha, on je u namazu. A ako još pokreće jezik i usne, pa to je još bolje."

KADA PORED BRDA PROĐE ONAJ KOJI SPOMINJE ALLAHA

691.... Abdullah ibn Mesud, r.a., je rekao: "Brdo zovne drugo brdo po njegovom imenu i pita ga: 'Da li je pored tebe prošao neko ko spominje Allaha Uzvišenog?' Pa ako kaže: 'Da', obraduje se." Avn je upitao: „Da li brda čuju samo laži, a ne čuju dobro?" Ibn-Mesud, r.a., reče: „Ona, dobro bolje čuju", a potom je citirao ajet: **„Vi, doista, nešto odvratno govorite! Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe."** (Merjem, 89-90.)[148]

[148] El-Asbehani u *Et-Tergibu* (1369).

692.... Ubejd ibn Umejr je rekao: „Jedno *'Subhanallahi ve bi hamdihi'* na vjernikovoj stranici (sahifi) mu je bolje nego da mu sva dunjalučka brda zlatom teku."

„DANAS ĆE OVAJ SKUP SAZNATI KO JE ZA POČASTI NAJPREČI"

693.... El-Hasan el-Basri je rekao: „Na Kijametskom danu će jedan glasnik povikati: 'Danas će ovaj skup saznati ko je za počasti najpreči, gdje su oni čiji se **"Bokovi njihovi postelja lišavaju i oni koji se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onog što im Mi dajemo udjeljuju.'"** (Es-Sedžde, 16.), pa će oni ustati i preko vratova ljudi prelaziti. Potom će glasnik ponovo povikati: 'Danas će ovaj skup saznati ko je za počasti najpreči, gdje su **"Ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju"'** (En-Nur, 37.), pa će oni ustati i preko vratova ljudi prelaziti. Potom će glasnik još jednom povikati: 'Danas će ovaj skup saznati ko je za počasti najpreči, gdje su **"oni koji su Allahu, u svim stanjima, zahvaljivali?"'** Pa će oni ustati, a bit će ih mnogo. Iza toga će se svađati račun (hisab) sa onima koji su ostali."

„USTANITE, OPROŠTENO VAM JE!"

694.... Suhejl ibn Hanzale je rekao: „Meni je rečeno da kada god se jedna skupina ljudi sastane da spominje Allaha, bude im rečeno: 'Ustanite, oprošteno vam je! Vaša su loša djela zamjenjena u dobra'!"

695.... Suhejl ibn Hanzale prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

مَا جَلَسَ قَوْمٌ مَجْلِساً يَذْكُرُونَ اللهَ فِيهِ فَيَقُومُونَ حَتَّى يُقَالُ لَهُمْ: قُومُوا فَقَدْ غُفِرَتْ لَكُمْ ذُنُوبُكُمْ وَ قَدْ بُدِّلَتْ سَيِّئَاتُكُمْ حَسَنَاتٍ

„Kada jedna skupina ljudi sjedne u medžlis da na njemu spominje Allaha, i ne ustanu a da im ne bude rečeno: 'Ustanite, već su vam grijesi vaši oprošteni, a vaša loša djela zamjenjena u dobra'!"

El-Bejheki, Allah mu se smilovao, veli: „Ovako je sačuvano u mojoj knjizi, a na drugom mjestu se spominje njegovo ime sa određenim članom (*el*): Suhejl ibn *el*-Hanzale."[149]

[149] El-Hejsemi ga u *El-Medžmeu* (10/769) kaže da ga bilježi Et-Taberani.

„OVO JE LIJEK PROTIV LUDILA"

696.... Ebu-Muslim el-Havelani je čovjeku koji je od njega tražio savjet rekao: *„Spominji Allaha ispod svakog drveta i pored svakog kamena."* Čovjek je tražio da mu savjet poveća, pa mu je rekao: *„Spominji Allaha sve dok ljudi ne pomisle da si od spominjanja Allaha poludio!"* A Ebu-Muslim je mnogo spominjao Allaha. Pa je jedan čovjek, koji ga je vidio dok je bio u stanju zikra, rekao: *'Je li ovaj vaš prijatelj lud?'* Pa je to čuo Ebu-Muslim i na to rekao: *'Nije ovo ludost, moj brate! Nego je ovo lijek protiv ludila!'"*

„IMA LJUDI KOJI SU KLJUČEVI DOBRA, A MANDALI ZLA"

697.... Enes, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّ مِن الرِّجَالِ مَفاتِيحاً لِلْخَيرِ مغالِيقاً لِلشَّرِّ، وَ إِنَّ مِنَ النَّاسِ مغالِيقاً لِلْخَيرِ مَفاتِيحاً لِلشَّرِّ

„Ima ljudi koji su ključevi dobra, a mandali zla. A ima ljudi koji su mandali dobra, a ključevi zla."[150]

[150] Ibn Ebi-Asim u djelu *Es-Sunne,* 1/127-128; Ibn-Madže 237; Et-Tajalisi 2082;

698.... Enes, r.a., prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إِنَّ مِنَ النَّاسِ مَفاتِيحٌ لِلْخَيرِ مغالِيقٌ لِلشَّرِّ، وَ إِنَّ مِنَ النَّاسِ نَاساً مَفاتِيحٌ لِلشَّرِّ مغالِيقٌ لِلْخَيْرِ، فَطُوبَى لِمَنْ كَانَ مَفاتِيحُ الْخَيرِ عَلَى يَدَيْه، وَوَيْلٌ لِمَنْ جُعِلَ مَفاتِيحُ الشَّرِّ عَلَي يَدَيْهِ

„Ima ljudi koji su ključevi za dobro - mandali za zlo, a ima ljudi i koji su ključevi za zlo - mandali za dobro. Pa, blago li se onome na čijim rukama budu ključevi dobra, a teško li se onome na čijim rukama budu postavljeni ključevi zla."[151]

„IMA LJUDI KOJI SU KLJUČEVI ZIKRULLAHA"

699.... Habib ibn Ebi Sabit prenosi od Ebu-Vaila da je Abdullah ibn Mesud, r.a., rekao: „Ima ljudi koji su ključevi zikrullaha, kada budu viđeni - spominje se Allah."[152]

700.... Abdullah ibn Ahmed ibn Hanbel veli: „Čuo sam od svog oca (tj. od Ahmeda ibn Hanbela) da je rekao: „Prethodni hadis, kod mene, ne prenosi Habib ibn Ebi Sabit, nego Ibn ebil-Ešres."

Ibnul-Mubarek 968.
[151] Isto.
[152] Ibn-Mesudove, r.a., riječi na arapskom glase:

KO BUDE UZROK SPOMINJANJA ALLAHA

701.... Sabit el-Bennani je rekao: „Do nas je doprlo sljedeće: 'Kada jedna grupa ljudi bude u nekakvom razgovoru, pa Allah preko jezika jednog od njih otvori zikr, pa oni počnu spominjati Allaha, taj će imati nagradu svih njih, s tim da se njihova nagrada neće ništa umanjiti. A kada jedna grupa ljudi bude u zikru, pa se preko jezika jednog od njih započne nekakav govor, pa i ostali ostave zikr i počnu nešto drugo govoriti, taj će imati grijeh svih njih, s tim da se njihov grijeh neće ništa umanjiti'."

702.... Ubejdullah ibn Šumejt veli: „Slušao sam svog oca kada je govorio kako je nekakva žena došla El-Hasanu el-Basriju, pa mu rekla: 'O Ebu-Seide, kada činim zikr srce mi se smekša, a kada ga ostavim sama sam sebi mrska!', pa joj je na to rekao: 'Idi tamo gdje će ti se srce popraviti'."

703.... El-Mualla ibn Zijad prenosi da je jedan čovjek došao El-Hasanu el-Basriju i rekao mu: 'O Ebu-Seide, žalim ti se na tvrdoću moga srca!', pa ga je posavjetovao: 'Odgoji ga zikrom!'"

704.... Malik ibn Dinar je rekao: „Niko ne osjeća slast uživanja kao što je osjećaju oni koji spominju Allaha Uzvišenog."

705.... Jahja ibn Muaz je rekao: „O Ti, čije mi je spominjanje dragocjenije od svake stvari, ne učini me među Tvojim neprijateljima prezrenijim od svake stvari."

I rekao je: „Moj Gospodaru, zovem Te u društvu onako kako to rade robovi, a zovem Te u samoći onako kako to rade zaljubljeni. U društvu zovem: 'Moj Gospodaru', a u samoći: 'Moj Voljeni'."

706.... Zun-Nun el-Misri je rekao: „Moj Allahu, ne mogu bez spominjanja Tebe na dunjaluku, pa kako ću biti bez Tebe na ahiretu?!"

707.... Zun-Nun el-Misri je rekao: „Zikr znači Allaha spominjati istinski, pored Njega sve drugo zaboraviti! A ko pored Njega sve drugo zaboravi, Allah mu sve njegovo čuva i On mu biva naknada za svaku stvar."

I rekao je: „Arif je na dunjaluku između ovisnosti i ponosa. Kada se sjeća Allaha, ponosan je, a kada se sjeti sebe, ovisnim se učini. Sa Allahom se ponosimo, a od Allaha smo ovisni."

708.... Zun-Nun el-Misri je rekao: „Ko spozna svog Gospodara, on slast robovanja i užitak zikra i pokornosti nađe. Sa ljudima je tijelom, ali ne i sa svojim ambicijama."

I rekao je: „Arif je našao ovisnost sa svojim Gospodarem, pa ima li bogatijeg od njega?! Slast, ponos i prisnost su mu sa Njim."

709.... Ebu-Usame je pitao Muhammeda ibn en-Nadra: „Zar ne osjećaš samoću od dugog boravka u kući?", pa mu je odgovorio: „Zar da se usamljenim osjećam, a On kaže: 'Ja sam sabesjednik onome ko Me spominje'."

710.... Mesruk je rekao: „Onaj ko bude imao priliku da bude sam jedan sahat, pa da spominje Allaha i od Njega oprost traži, taj je sretan."

KAKO DA TI ZAHVALAN BUDEM

711.... Zejd ibn Eslem prenosi da je Allahov vjerovjesnik, Musa, a.s., rekao: „Moj Gospodaru, na mene Si nebrojene blagodati prosuo, pa mi pokaži kako da Ti zahvalan budem!" Allah mu je tada rekao: „Spominji Me mnogo, jer kada Me spominješ mnogo, tada Mi i zahvaljuješ mnogo, ako Me zaboraviš, tada si Mi nezahvalan."

712.... Ebu-Bekr eš-Šibli je rekao: „Nemarnost prema Allahu koliko treptaj oka ubraja se u nezahvalnost prema Njemu."

713.... Muhammed ibn Abdulvehhab el-Belhi je rekao: „Kako je ružna nemarnost u spominjanju Onoga Koji nije nemaran u Svom dobročinstvu prema tebi."

714.... Ebu-Sulejman ed-Darani je ispričao: „Jednom dok sam bio na sedždi, zaspao sam, te se nađoh pred džennetskom hurijom koja me udari svojom nogom i reče mi: 'Voljeni, zar spavaš, a tvoj Gospodar je budan i gleda one koji su na tehedždžudu?! Propalo je oko koje je izabralo užitak spavanja nad užitkom dozivanja Silnog. Ustaj, vakat se približava! Voljeni će uskoro sresti svoje voljene, pa čemu ovo spavanje? Voljeni moj, radosti oka moga, zar spavaš a ja se za te spremam tolike godine?" Pa se trgoh prestrašen i zbog njenog ukora oznojen. A slatkoća njenih riječi još je u mom uhu i srcu."

SPOMINJANJE LJUDI JE BOLEST, A SPOMINJANJE ALLAHA JE LIJEK

715.... Ibn-Avn je rekao: „Spominjanje ljudi je bolest, a spominjanje Allaha je lijek."

716.... Omer ibn Murre prenosi da je u društvu Er-Rebia ibn Husejma bio spomenut nekakav čovjek, pa je Er-Rebi rekao: „Spominjanje Allaha je bolje od spominjanja ljudi."

717.... Mekhul prenosi da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao:

إنّ ذكر الله شفاء و إن ذكر الناس داء

„Uistinu je spominjanje Allaha lijek, a spominjanje ljudi bolest."[153]

Ovo je mursel-hadis, a inače se prenosi od Omera ibn el-Hattaba, r.a.

718.... Mahan el-Hanefi je rekao: „Zar se ne stidite da jahalice koje jašete i odjeća koju nosite više spominje Allaha od vas?!" A on je stalno učio „Subhanellah, La ilahe illellah i Allahu ekber."

719.... Abdurrahman ibn Jezid ibn Džabir je Umejru ibn Haniu rekao: „Vidim da ti jezik neprestano čini zikr, pa koliko tespiha proučiš svaki dan?" Reče: „Stotinu hiljada, osim ako prsti ne griješe."

720.... Abdulaziz ibn Ebi-Ruvvad je ispričao: „Jedna žena, u podnožju Mekke, je svaki dan učila dvanaest hiljada tespiha. Pa kada je umrla i pošto su je donijeli na kabur, bila je uzeta iz ruku onih koji su je nosili."

721.... Muhammed ibn Fudajl je prenio od jednog čovjeka koji je ispričao: „Gledao sam Ebu-Saliha Mahana dok ga je El-Hadždžadž razapinjao na dasci. Na svom tespihu je učio

[153] El-Asbehani u *Et-Tergibu* (1362).

'*Subhanellah*'. Kada mu je prišao jedan čovjek i kopljem ga probo, njegov prst je došao do tridest i trećeg bopka. Tespih u njegovoj ruci vidio sam i nakon određenog vremena."

722.... Abdullah ibnul-Mubarek je rekao: „Ebu-Medžlez, jašući sa Kutejbom ibn Muslimom na jahalici, bi proučio dvanaest hiljada tespiha, brojeći ih na svojim prstima."

723.... Ebu-Ka'b prenosi od svog djeda Bekijje, da je rekao: „Ebu-Safijji, štićeniku Vjerovjesnika, s.a.v.s., bi prostirali kožni tepih i donosili korpicu sa kamenčićima, pa bi njima učio tespih do podne. Potom bi ih ponovo donosili nakon što bi klanjao ikindiju, pa bi činio tespih sve do akšama."

724.... Zun-Nun el-Misri je rekao: „Tri su znaka mrtvog srca: Prisnost sa svjetinom, potištenost u samoći sa Allahom i nedoživljavanje slasti u zikru. A tri su znaka zaljubljenosti u Allaha: Uzbuđenost duše u tijelu pri spominjanju Allaha usljed čežnje, raspoloženost razuma pri dozivanju usljed laskanja, i dolazak ambicije pri razmišljanju o Allahovim tajnama usljed poprimanja odraza (tedžellijata) Allahovih svojstava."

SUŠTINA SPOZNAJE JE ŽIVOT SA ZIKRULLAHOM

725.... Ebu-Jezid el-Bistami je bio upitan o suštini spoznaje, pa je rekao: „Život sa zikrullahom." Potom je bio upitan o suštini neznanja, pa je rekao: „Nemarnost prema Allahu."

726.... Ebu-Jezid el-Bistami je bio upitan o znaku arifa (onoga ko je spoznao Allaha), pa je rekao: „Ne zastaje u spominjanju Njega, ne malaksava u izvršenju Njegovih naredbi, niti osjeća prisnost osim sa Njim."

I rekao je Ebu-Jezid el-Bistami: „Na početku svog puta sam pogriješio u četiri stvari: mislio sam da ja spominjem Njega, da sam ja spoznao Njega, da ja volim Njega i da ja tražim Njega. Međutim, na kraju puta sam uvidio da je Njegov zikr (mene) prethodio mom zikru (Njega), njegova spoznaja (mene) mojoj spoznaji (Njega), Njegova ljubav (prema meni) mojoj ljubavi (prema Njemu), i Njegovo traženje mene mom traženju Njega."

727.... El-Evzai prenosi da je Hassan ibn Atijje, r.a., rekao: „Ničim se žešćim rob neće suprotstaviti svom Gospodaru kao sa negodovanjem prema spominjanju Njega ili prema onima koji spominju Njega."

SADRŽAJ

